NOVA LIBRORVM RARIORVM CONLECTIO,

QVI
VEL INTEGRI INSERVNTVR
VEL ACCVRATE RECEN-
SENTVR.

FASCICVLVS QVARTVS.

HALIS MAGDEBVRG.
IN OFFICINA RENGERIANA.
A. O. R. CIϽ IϽ CCXV.

CONTINENTVR IN HOC FASCIC. IV.

VIRO
SVMME REVERENDO
Erdmann Neumeister,
PASTORI SVPERINTENDENTI. CONCIONATORI AVLICO ET CONSISTORIALI SORAVIENSI LONGE MERITISSIMO.

PASTORI HAMBVRGENSIVM RECENS VOCATO DIGNISSIMO

S.

PATRONE ætatem colende!

PLausum plausibus addere, auctosque honores & collata iu TE nova munia gratulari, neminem forte magis, quam meipsum decebat; qui a longo satis tempore cultoribus TVIS ac-

censeri, inter clientes certe devinctissimos nomen profiteri, e reliquis unus maxime obligatus sum. At enim, quid obsecro digni, quid exquisiti proficisci possit ab homine, cujus detritas diutino corporis morbo vires Ipse nosti, & ingravescentem affecti animi languorem haud raro in benevolentissimis literis condoluisti? Immo vero, quid scriberem, si vel salva omnia essent; si vel Milone ego robustior, vel Pythagora sanior? Insignia forte, quibus praestas, Merita praedicem? aut singulares ingenii dotes laudibus extollam? Atqui dudum haec magnorum volitant per ora Virorum; ipsius Magni Principis *assensu comprobata: quod omnes (rumpantur ut ilia multis) mecum fateri coguntur; inficiari saltim, si velint, non audent. Ergo Protectionem TVAM ambire, Patrocinium flagitare convenit? Convenit fateor: apud omnes tamen alios potius quam apud TE, VIR SVMME REVERENDE, qui ultro favorem offerre, repetita in nihil tale merentem beneficia conferre, atque tantum non (vereor prope dicere, quod TV facere non gravaris) ipsos inter Amicos me referre haud aspernatus es. Deniq; Officia mea exponam? servitia dicabo? Experto nempe TIBI cum pudore nostro & dolore, quam curta mihi sit supellex, ac quam viribus prona voluntas destituatur. Quid, quod nihil horum ultra ab eo cultore*

TIBI

TIBI promitti debeat, qui quantus denique, aut quam tenuis est, tantus & totus TVVS est.

Sola igitur vota superſunt, communia piarum mentium libamina. Horum ſummam (innumerum enim numerum fecit quotidiana repetitio) in compendium miſſurus, ter illud antiquum rem bene gerere *acclamo*; *ter* fauſte vivere; pancratice valere; halcyoniis, poſt ſuperata tempeſtatum adverſa, diebus frui, *adopto*. Abi bonis avibus! Adi læto ſidere nobile Germaniæ Emporium, Domicilium poſthac Muſarum TVARVM perquam egregium, *nec non ibidem, quos infinito deſiderio Adventum TVVM operiri ſcimus, Cives TVI amantisſimos*, mira morum ſuavitate recrea, ſingulari Oris ſuadela informa, & gravi integræ vitæ probitate confirma. *Sic vovet, ſic auguratur*

Cliens
&
Cultor obſervantiſſimus

Editor.

Lectori ingenuo.

DE Libris Rarioribus commentari dudum animus fuit, & spero affuturam aliquando occasionem, qua propositum hoc justo opere exsequi queam. Interea temporis desiderio Dni Rengeri morem gerere, hosque Cl. Groschupfii Fasciculos continuare placuit. Methodum beati Autoris in plurimis sequor, idem quoque sequenti Fasciculo Vto, cui præcedentium omnium Index accedet, facturus: eo vero absoluto quid dare proposuerim, suo tempore, suo loco exponam. Orthographiam, in his quæ integra inserta sunt, ipsam ut plurimum Scriptorum retinui, in reliquis usitatiorem præferens; exceptis iis, quæ aperte in analogiam & genuinæ Critices regulas impingere visa fuerunt. Odi scilicet omne novandi studium, nisi quod evidenti utilitate commendatur. Ceterum, si quæ notanda superant, (superabunt autem plurima) ea modeste carpant rigidi, quorum interest, censores: reliquis facilius probabor.

I. GVI.

I.
GVILIELMI BVRTONI HISTORIA GRAECAE LINGVAE. (a)

Lond. MDCLVII, 8vo pagg. 60.

Viro

a) Integer,& tantus tantuli libri Titulus hic est:

GRAECAE LINGVAE
HISTORIA,
sive
Oratio de ejusdem Lingvæ Origine, progressu, atque ad ipsam ἀκμὴν incremento; de latissimo denique ipsius, omnibus prope seculis per universum Terrarum Orbem Usu.
Habita olim Oxoniis in Aula Glevocestrensi ante XX & VI. Annos
a
GVIL. BVRTONO Londiniensi in LL. L.
Hodie autem scholæ, quæ est Regiovici ad Thamesin in Regnis Præfecto.

Viro sibi Doctrina, comitate, veteris amicitiæ jure, multisque aliis nominibus plurimum colendo

GVILIELMO BVRTONO

ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ.

A*Ccepi lætus, relegi lubens Schedas illas tuas, in quibus* Græcæ Linguæ Historiam *jam olim complexus fueras;*

ARISTOTEL. Ethicorum Lib. 1. (cap. 3.) τὸ γὰρ ἀκριβὲς ἐν ἅπασιν οὐκ ἐπιζητητέον.

Nunc demum Typis excusa

LONDINII

AVGVSTAE TRINOBANTVM.

apud Thomam Roycroft

Prostat autem venalis apud Joh. Martin. & Ja. Allestrye sub signo Campanæ, in Cæmeterio D. Pauli M. DCLVII.

Præmissa etiam sequ: Inscriptio dedic.

Ad

Eruditum & vere nobilem Adolescentem

DN. THOMAM THYNNIVM

V. Nobiliss.

HENRICI FREDERICI THYNNII

Equ. aurati & Baronetti

F. N. max.

G.B. non sine ingenti indolis minime vulgaris cultu

D. D. D.

fueras; quarum me, nedum Cognitorem, sed & Censorem *esse voluisti. Neque vero erat (si quid* censeo) *quod vel* Aristarchum *ipsum hac in parte reformidares; etiamsi non dixeras (quod tamen omnino dicendum fuit) Te Orationem illam (Professorio muneri inauguralem) ante annos plus minus triginta habuisse; cum quæ juvenis adhuc, & pene puer* (b) *luseras, istiusmodi sint quorum nec senem pudeat. Hoc est scilicet, (ne* manes pati *dicam) sequimur suæ quisque naturæ semina;*

- - - Qualesque premunt nunc sydera quercus
A prima venêre die - - -

Mihi enimvero, tua hæc ob oculos ha-

 benti,

b) Insignem propterea locum promeritus est BVRTONVS inter *praecoces Eruditos*, neque *Bailletto* tamen, si bene recordor, neque *Cl. Wolfio* in *Primit. Flensburg.* memoratus. Quanquam multa ab Autore nostro ad adultiorem ætatem provecto addita passim fuisse & emendata, tum aliunde, tum ex eo inprimis clarum fiat, quod aliquoties Libri laudentur, post annum demum 1650. in lucem emissi.

benti, in animum ſubit illius anteacti temporis non injucunda recordatio, quo in iisdem Caſtris (Collegio *hoc noſtro* (c) Reginali) *uterque ſimul tyrocinium egimus; ubi nos alii plerique, pro Genio loci* ſeveriores (*Dialecticæ & Philoſophiæ aſpera ſectantes;*) *Tu interim, pro tuo,* (*amœnioribus Philologiæ ſtudiis addictior*) humaniores Muſas *perdius & pernox coluiſti; pari fortean animi Contentione omnes, ſucceſſu diſpari: Siquidem inde factum ut Tu revera* ἐν παισὶ γέρων, *nos tantum non* ἐν γέρεσι παῖδες, *apud æquos literarum arbitros videantur. Id quod amplius clareſceret, ſi exorari ſuſtineas,*

c) In *Philippæ Reginæ*, Eduardi III Conjugis honorem ſic dictum; alii malunt REGINENSE. Fundator fuit *Rob. ab Eglesfeld*, laudatæ Reginæ a ſacris; hodie ſextum inter Oxonienſia Collegia locum obtinet. conſ. *Bentheems Engelænd. Kirchen und Schulen-St. cap. XXII. p. 308.* & qui ex inſtituto de ædificio, ædificatore reliquisque Collegii fatis agit *Ant. a Wood in Hiſt. & Antiquit. Univerſit. Oxonienſ. L. II. p. 113. ſeqq.* (e Th. Scheldon. 1674. fol. maj.)

ſuſtineas, ne, quæ multa dudum ad illuſtrandas Britanniæ *noſtræ Antiquitates affecta habes, ulterius apud te in umbra premantur; Quid enim vetat vel poſt* Homerum Iliadas *ſcribere? Poſt, uberrimas licet, meſſes* Camdeni, (d) Armachani, Seldeni (*æterni nominis heroum*) *qui hæc poſteris pleno demenſi ſunt horreo, ſuperſunt etiamnum procul dubio haud contemnenda ſpicilegia: & quidem* ἀγαθὴ καὶ μάζα μετ' ἄρτους. (e) *Tu vero huic negotio*

d) Puta JA. VSSERII, Archi-Ep. ARMACHANI cum vetuſtiore illo *Rich. Armachano* non confundendi, cujus *Annales & Antiquitates Eccleſiarum Britannicarum II. Voll. Lond. 1650 & 54.* mox junctim add. *Hiſtoria Pelagiana ibid. 1687. fol. prod.* Opus doctrina & judicio exquiſitiſſimo conſcriptum. CAMDENI & SELDENI labores notiores ſunt, quam quibus immoremur.

e) Vetus proverbium, de quo Parœmiogr. Græci *Zenobius & Diogenianus*; *Apoſtolius Cent. I. 10.* de iis dici notat, *qui* τὰ ὕστερα vel τὰ δευτερεῖα *deteriora largiuntur.* Μάζα enim pane vilior habeba-

 tur,

gotio quam non sis impar, documentum dabit præsens iste Libellus, ea orationis puritate & eloquentia mascula conspicuus, ea lectionis varietate refertus, eo judicii acumine digestus, & (quod caput est) ea qua tum eras, ætatis teneritudine conscriptus. Quem si paullo tardius quam par erat remiserim, id non sine causa (addo etiam sontica) commissum: Cujus moræ culpam, quæque tandem fuerit, si minus excusatio nostra, Candor certe tuus facile diluet. Interim & mihi indecorum, & tibi (ne dicam publico) injurium duxi, scriptum illud tuum sine Euphemismo dimittere; ab Homero *tuo jam olim edoctus,*

Αἰσχρόν

tur, servorum & rusticanæ plebis cibus. vid. *Pollux* passim *in Onomast. Diogenianus* addit, æquipollere illi: δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης; *accipit & glebam mendicus*, i. e. quicquid porrigitur, arripit. *Langbainius* ergo testari voluit, *Spicilegia Burtoni Anglicana* tamen expetenda fore & æstimanda, quamvis forte inferiora futura insignibus illis monumentis, quæ *Camdeni* & reliquorum diligentia præoccuparat &c.

Αἰσχρόν τοι δηρόν μένειν, κενεόν τε νεέσθαι. (f)
Vale Vir Doctissime, & Æternitatem cogita.

Dabam Oxonii e Collegio Reginali.
Ad IV. Kal. Xres.
Anno AEræ Christi MDCLVI.

GER. LANGBAINIVS. (g)

HOME-

f) i. e.
Turpe manere diu tibi ſit, vacuumque redire.

O quam ſæpe igitur turpes ſunt Academici noſtri!

g) Fortunam ille in Juventute novercam expertus *Collegii Reginalis ſocius* aliquandiu, tandem *Præpoſitus & Theol. D.* fuit. Antiquarius & Philologus celeberrimus, Linguarum etiam, Philoſophiæ atque Juris municipalis peritia clarus, Obiit MDCLVII. 10. Febr. ſt. v. conf. quæ *Noſter* infra, non procul a fine, it. *Freherus in Theat.* & ex eo *Lexic. Lipſ. German. Kœnigius in Biblioth. V. & N.* aliique habent: præ reliquis *Woodius c. l. p. 122.* & prolixius in Athenis Oxon. T. II. col. 140. qui vero cum priori loco *Longini* Librum *de Grandi-loquentia, ſive ſublimi dicendi genere e græco latine redditum & notatiunculis illuſtratum Oxon.*

HOMERVS

Rhapſodiæ Iliadis. A. ſive libro I. cujus olim ἐπιγραφὴ, Λοιμὸς καὶ μῆνις.

Μῆνιν ἄειδε Θεά. καὶ τὰ ἑξῆς. (h)

INſtitutum eſt mihi, Generoſi atque

1638. inter *Scripta Langbainii* recenſet, duplex ἁμάρτημα commiſit, quod ipſe tamen poſtmodum in Athenis ex parte emendavit. Prodiit enim *Longinus* ille jam *A. 1636.* neque *ex verſione Langbainii*, qui ejus Interpretem nunquam, quod noverim, egit, ſed *vulgari Petreana*; cui *Langbainius breves in fine Obſervationes* nec non *Protheoriam de Dionyſii proſapia & Patria* addidit, *Ja. Tollio* dignam viſam, quæ ſplendidæ *Longini* Editioni *Ultraj. 1694.* in 4to excuſæ præmitteretur. *Bentheemius p. 309. Langbane* vocat, operarum procul dubio errore. Fama etiam fuit, Ipſum *Briani Twynii Antiquitates Oxonienſ.* continuaturum, ſed nihil eo mortuo inventum fuiſſe, quod rem probaret, teſtis eſt idem *Woodius* c. l. multa tamen *Volumina Collectaneorum* & *Adverſariorum* ejuſd. hodienum Oxonii aſſervantur.

h) Iram cane Dea. &c.

que optimi Adolescentes, bona cum vestrum omnium venia, interpretari vobis ῥαψῳδίαν divini Poematis, Iliadis Homericæ. Cum enim semper animadverterem egregiam in vobis indolem, magnum ad literas ardorem, atque in Græcis quidem ipsis non contemnendum progressum, nolui impetum hunc vestrum idonei præceptoris inopia retardari: Non quod tantum mihi meo jure tribuam, verum ut eximium meum erga vos affectum aliquo modo testatum redderem. Quæ itaque per decennium plus minus primum sub optimo harum literarum (1) institutore, propria deinde industria comparata mihi sunt congestaque, ea omnia animus est refundere, atque vobis in vestrum usum communicare. Spero autem vos omnes, non tantum profectui vestro defuturos, quin otium meum, quod aut ab amicis, aut gravioribus studiis suffurari possim, boni consulturi sitis. Ipse quidem illud omne quicquid erit, atque adeo meipsum, in vestrum commodum quam lubentissime sum impensurus.

1) *Dn. Alexandro Gillio P. Scholæ ad D. Pauli Londinii olim moderatore.*

Ad auſpicatiora itaque interpretationis meæ ſumenda initia, affero vobis Homerum, in ipſo cujus aditu minuendus eſt eorum error, qui non ſolum recentiorem multo librorum Homeri per literas diviſionem (qua antiquos nunquam uſos fuiſſe patet ex (2) Ariſtotele de Poetica *Cap. XXIV.*)(i) ipſius fere Poetæ ſeculo adſcribunt; verum & ſingularem quamque literam, ῥαψῳδίας diſtinctæ, ut videmus, titulo fruſtra inſigniunt: contra quam vocabuli ipſius ratio patitur; aut etiam veterum ſcriptorum ulla

2) Adi Joannem VVoweri-um Polymatheias, cap. 18. §. 4. & 10.

i) Contrariatur huic ſententiæ ipſe *Ariſtotelis* interpres *Caſtelvretius* ad h. l. cujus verba a pl. rev. *Fabricio in Bibl. gr. L. II. c. 2. §. 9.* adducta inferunt: *non veroſimile eſſe, Homerum integros 24. Libros continuo temporis nexu atque ſine ulla diſtinctione aut intercapedine recitaſſe.* At enim vero patrocinari videtur *Ariſtotelis* aſſerto, quod Antiqui jam tum hominem plus juſto loquacem μακρότερα τῆς Ἰλιάδος λαλοῦντα, *prolixiora iliade loquentem* dixerint, referente *Polluce L. VI. Onomaſtici c. 26.* cui add. *Eraſmus in Chiliad. col. m. 863.*

ulla (3) auctoritas confirmat. Ut merito (4) Appionis Grammatici, quem Tiberius Cæsar *cymbalum mundi*, appellavit, aliorumque ineptias, καὶ ἀβελτερίας (k) de Homeri scriptis rideamus & penitus explodamus. Cæterum utriusque ejus Poematis tanta fuit apud antiquos celebritas, atque veneratio, ut non hominem, sed Deum ipsum auctorem habuisse credantur.

3) *Ælian. ποικιλ. ἱστορ. lib. 13. cap. 14. Vide quæ doctiss. Casaubonus ad Strabonem pag. 13.*

4) *Seneca Epist. 88. De aliis nugatoribus vide eundem Senecam de Brevitate vitæ, c. 13. illic Lipsium atque Plutarchum Convival. quæst. lib. 9. cap. 3. Eustathium, aliosq;.*

---

k) Gravis est, ut solet, *Annæus* in laudata Epistola, quæ tamen cum in omnium manibus sit, malo Lectorem *Sixti Senensis* verbis docere, in quonam *stolida* Grammaticastri *subtilitas* constiterit. Hic *L. III. Bibl. S. p. 142.* (*Edit. Frften. 1588. f.*) *Appio,* inquit, *Grammaticus Alexandrinus a Tiberio Aug. Cymbalum mundi appellatus: cum exponeret primam illam dictionem Homericæ Iliados,* ΜΗ'ΝΙΝ, *dicere solebat, Homerum artificiose a Syllaba* ΜΗ, *librum suum inchoasse; nimirum, ut his duabus litteris comprehenderet totum numerum octo & quadraginta voluminum, quibus absolvitur universum corpus Iliados & Odysseæ a se editum. Numerum enim octo & quadraginta per* Μ *&* Η *Græci designant, &c.*

dantur. Neque illud quidem a levibus proditum eſt teſtibus, ſed, ad majorem rei fidem faciendam, aſſertorem habet Pythii ipſius Oraculum.

Aliter efferri ab aliis hoc carmen non neſcimus Ἔγραψεν μὲν Ὅμηρος ἄειδε δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων.

Ἤειδον μὲν ἐγὼν ὅδ' ἀπέγραφε θεῖος Ὅμηρος. (1)

Homerum ſcilicet, dictata ſibi ab Apolline carmina excepiſſe; Deumque manu ipſius, ſi Diis placet, tanquam notarii, aut deſcriptoris alicujus uſum fuiſſe. Neque hoc alia factum eſt ratione, quam qua omnes prorſus poetæ ſe ὑποφήτας, hoc eſt, Muſarum interpretes ſive internuncios nominant.

Atqui nec ipſe quidem Homerus unquam deſcripſiſſe Joſepho videtur, ſed a Deo, Apolline ſcilicet, edoctus, populo in triviis publice decantaſſe. Haud aliud certe eſt, quod ille graviſſimus, ſi quis alius, auctor, contra Appionem Grammaticum diſputando confirmare conatur, ubi Homerum antiquitus apud Græcos, non ſcri-

1) *Ipſe ego cantavi quod dius ſcripſit Homerus.*

item ad marginem:

Phœbus Apollo canit chartæ quod mandat Homerus.

ſcriptum, ſed diu cantatum aſſerit. (m) Certe Ælianus, (5) in omnimoda Hiſtoria, poema ipſius ab Indis decantatum tradit; quos tamen magnus

5) *Ælian. Var. Hiſt. lib. 12. cap. 48.*

m) Non tam aſſerit *Ioſephus*, quam alios aſſeruiſſe refert; Verba ejus *L. I. c. Apionem, initio, p. m. 1034.* ex verſ. *Rufini* per *Gelenium* emendata, ſic fluunt: *Apud Græcos nulla invenitur conſcriptio poëmate Homeri vetuſtior, & hunc etiam poſt bella Trojana fuiſſe manifeſtum eſt. Et AIVNT, neque hunc litteris ſuum Poëma reliquiſſe, ſed cantibus memoria aſſervatum, poſtea fuiſſe compoſitum, & propterea multam in eo reperiri diſſonantiam. Hæc Ioſephus*, cujus cætera *graviſſimam Autoritatem* non omnes admittunt: adiſis *Fabricii Bibl. Gr. L. IV. c. 6. §. 4.* cui non poſſumus non inſigne junioris *Scaligeri* de *Ioſepho* Teſtimonium addere: *Ioſephe eſt un Auteur tres-veritable en ſon hiſtoire, & plus veritable, que pas un Auteur & tres-fidele.* &c. *Joſephus eſt veritatis ſtudioſiſſimus & fideliſſimus in hiſtoria Autor, atque fide dignior, quam ullus alius.* V. *Scaligerana prima p. 177. Utraque p. m. 212.* ſub voce *Ioſephus.*

6) StraboGeograph. lib. 16. (n)

gnus Geographus (6) γράμματα ἐκ εἰδέναι, ἀλλὰ πάντα ἀπὸ μνήμης διοικεῖσθαι, *nescire*, ait, ***literas***, *omnia memoriter administrare :* quemadmodum & Dio ille Chrysostomus Orat. *XXXVI*. quæ est de Borysthenitarum (populi ii sunt Scythiæ ultra Tomos in superiori parte Pontici litoris:) studio erga Homerum, (o) ipsos ait (τὴν Ἰλιάδα ὀλίγου πάντας ἰσάναι ἀπὸ στόματος) *fere omnes memoriter Iliadem cognoscere sive repetere.* Quamquam illud

n) Substitue *L. XV.* ubi Indorum mores atque statum exponit diligens terræ scrutator, pag. *edit. novissimæ Amstelod. 1035ta.* quam studio notamus, quoniam *Almelovenius* Editor *indicem paginas antiquæ editionis Paris. de A. 1620. monstrantem* retinuit. Quod monere oblitus est *Fabricius* , apud quem etiam typographi oscitantia *editionem Almelovenianam* integro seculo vetustiorem fecit, *A. 1607.* loco *1707*. ponendo.

o) Tit. sermonis est : Βορυσθενιτικὸς s. BORYSTHENITICA. In genere enim *de Borysthenidum Gente*, *Patria*, *moribus* &c. non *de studio* saltem *erga Homerum* tractat *Prusæus Orator.*

illud ægre mihi persuaderi patiar, nullum fuisse scriptionis usum maximi poetæ seculo, ipso etiam reclamante, idque disertis verbis, in illo versu Iliados ζ.

Γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ. - - (p)

Verum, ut in recreperâ, & longa nocte incognita nihil mihi temere affirmandum duxi; verisimile tamen est plane ejusmodi fuisse olim Homeri (7) ᾠδὰς, sive illæ animo tantum & memoriæ impressæ fuerint, quod Josephus contendit; sive literis demum commissæ, quod quidem rationi magis videtur consentaneum; quales Achillem hic noster ad Citharam recitantem inducit.

7) *Philostrat. vit. Apollonii Tyanæi lib. 1.*

(8) Φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείᾳ.
- - ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν. (q)

8) *Iliad. ι.*

Tales (9) Demodoci fictæ cantilenæ, ac (10) Phemii in Odyssea. Neque diversa his opinor de Lini, Orphei, Musæi,

9) *Odyss. θ.*
10) *Odyss. χ.*

p) *Vlto Iliad. v.* circiter *170. scribens in tabella plicata.*

q) *Iliad. ι. s. nono, v. 186.*
Oblectans animum cithara ter suave sonanti,
- - - *gesta virum gloriosa canebat.*

Musæi, (11) Syagri; (12) Oribantii Trœzenii, Daretis Phrygii, Melisandri, aliorumque Homero antiquiorum auctorum, carminibus & scriptis pronunciaverim, si modo Josephi atque Eusebii auctoritate fas sit niti. Quorum ille, loco contra Appionem citato, Acusilaum, Cadmumque Milesium, quos Græcorum scriptorum fere antiquissimos nominat, paululum præcessisse Persarum in Græciam irruptionem diserte scribit, quæ tamen contigit, uti conjicere licet. Olympiade LXXIV. Archonte fere Athenis Calliade. Eusebius (13) vero προπαρασκευῆς, *lib. X.* inter ipsorum scripta Draconis leges antiquissimas ponit, paulo ante Pisistratum,

11) *Ælian. lib. 14. cap. 21.*
12) *Idem Ibid. 11. cap. 2.*

13) *Præparat. Evangel. l. 10. cap. 5. & 8. ex Josepho, Clemente, aliisque,* οὐ μὲν οὐδ᾽ ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ χρόνου, (*sc. Cadmi*) δύναιτό τις ἂν δεῖξαι τὴν σωζομένην ἀναγραφὴν, οὔτ᾽ ἐν ἱεροῖς, οὔτ᾽ ἐν δημοσίοις ἀναθήμασιν· ὅπου γε καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τροίαν τοσούτοις ὕστερον ἔτεσι στρατευσάντων πολλὴ γέγονεν ἀπορία, καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο. *Euseb. lib. 10. cap. 7.* (r)

r) *Eusebii hæc verba p. 477. Edit. Col.* (verius *Lipsiens: ubi sumtibus Weidmanni 1688. fol. exscripta*) *Vigerus* ita vertit: *Neque tamen quisquam aut in sacris aut in publicis unquam monimentis litterarum ullum ejus* (Cadmei puta) *temporis exstare vestigium ostenderit, cum de illis ipsis, qui Trojanam expeditionem tanto post suscepere, dubitatum perdiu quæsitumque sit, num litteris uterentur.*

ratum, qui Persicum in Græcia bellum haud ita diu antecessit. Adeo nuperrime ad Græcos, si immensam illam spectes antiquitatis seriem (quam tamen illi perpetuo crepant; atque sibi arrogant:) ex optimorum auctorum fide, literarum atque scribendi pervenit cognitio. Neque enim vetustissimi illius Orphei (s) sunt illi, quos habemus, Hymni (quod tamen quidam autumarunt:) sed posterioris cujusdam, Crotoniatæ, ut volunt viri docti, quod & facile probant, cum aliis rationibus, tum quod Deos quosdam minorum, ut ajunt, gentium ab ipso celebratos, Priapum dico, Fortunam Victoriam &c. observent. Sed nec Argonauticωn quæ sub ejusdem nomine publice ambulant, alium assignant auctorem, quam *Onomacritum*, quem Theognidis seculo vixisse volunt. Neque eundem Musæum quis credat Ερωτοπαιγνίου sive amatorii Poematis de Herone &

14) *Præter Herodot. lib. 7. & Tatianum Assyr. Orat. ad Græcos, adi Jos. Scaliger. in Can. Isagog.*

s) De hoc & seqq. prolixe egit πολυμαθέστατος *Fabricius L. I. Bibl. Gr. aliquot capp.* post quem Iliada scribere non placet.

Leandro scriptorem cum eo, qui ab Eustathio (15) ἀκέσεις τῶν νόσων composuisse scribitur; sed multo posteriorem quendam, qui sub Imperio Constantinopolitano floruit; cui etiam rei fidem maximam astruunt Manuscripti Codices, in quibus γραμματικὸς appellatur, inusitato penitus Musæi, aut etiam Homeri seculo vocabulo. Contra quam visum est Viro illustrissimo Julio Cæsari (16) Scaligero, qui in Homerum semper iniquior, Virgilii tamen perpetuus admirator, ex eo poemate quædam excer-

15) *Sanationes morborum.*

16) *Jul. Scalig. Poetic. lib. 5. cap. 2.* (t)

t) Prætermisit hunc *Scaligeri* locum, æque ac parallelum alium *Hier.* Magii (*L. XVIII. var. Lect.*) laudatus modo *Fabricius §. 3. c. 16. L. I. Bibl. gr.* cui merito tertium *Jos. J. Scaligeri* jungimus, qui pro more in Patrem iniquior, eadem fere, quæ *Burtonus* habet, quando in *Scaligeranis Utr. p. 278* ait: *Musæus n'est pas cet ancien, qui estoit du temps d'Homere* &c. *Musæus*, scilicet, *non est ille antiquus qui vixit tempore Homeri. Pater meus pluris fecit Musæum quam decebat, prætulit ipsum Homero, sed non satis intellexit Græcorum Poësin.* &q. sq.

excerpsisse Homerum, imitatum esse alia, quaedam in pejus immutasse, judicio nequaquam probando scripsit.

Sed Homerum repetamus. Longo temporis decursu, sunt qui scribant, (17) Lycurgum cum in Samo posterorum Creophyli hospitio uteretur, Poemata Homeri ab iis accepisse descripta, & in Peloponnesum primum asportasse. (u) Alii (18) Pisistrati tyranni aevo atque jussu collecta ajunt plusquam Absyrtea ipsius membra, in rhapsodias disposita, atque viginti

17) *Heraclides de Politiis. Aelian. lib. 13. cap. 14. Vide praeter Strab. lib. 15. Apulei Florid. lib. 3. fine.*

18) *Aelian. Var. Histor. lib. 13. cap. 14.*

u) Plurima hic monenda in promptu sunt, sed chartae parcentes, unum *Dionem Chrysostomum* addimus, neque *Burtono* neque *Fabricio* memoratum: ille *serm. 2do*, qui inscribitur *de Regno*, disertis verbis refert, *Lycurgum Homeri Poetica vel ex Creta vel Iönia apportasse*; unde colligendum, jam tunc inter scriptores de *Loco Poësin Homerianam primitus asservante* non convenisse. Vid. pluribus *Bibl. graec. L. II. c. 2. §. 11. ubi tamen verba Fabricii: POST LYCVRGVM PISISTRATI CVRA CELEBRATVR, recte intelligenda sunt.* Quod obiter.

quatuor literarum Alphabeti apicibus insignita. Non desunt tamen qui prodant (19) Hipparchum, Pisistrati filium natu maximum, suorum civium longe sapientissimum, ante alios Homeri carmina Athenas attulisse, & Rhapsodos coegisse in Panathenæis, sive communi Græcorum conventu, canere.

Atque hic est tandem πολυθρύλλητος ille, καὶ περιβόητος (20) Homerus, quem admirata sunt omnia secula, spatiosus ille omnis vetustatis tractus semper suspexit, ex quo cum antiquiores omnes Græci omnia fere in suum usum exhauserint, ipse tamen universæ πολυμαθείας, sive omnifariæ doctrinæ locupletissimus manet thesaurus. De quo mihi satius multo est tacere, quam non ad dignitatem ipsius loqui. Vereor enim ne post doctissimos atque in omni scientiarum genere laudatissimos (21) viros, ingenii mei exilitate, tantas laudes deterere videar. Unicum tamen illud adnotabo, aliis fortasse non observatum, hujus poetæ unius auctoritate, magnum plerumque

uium

19) *Ælian. ib. lib. 8. cap. 2.*

20) *Adi Strabon. α. initio pluribus. Porro Homerus omnis Philologiæ dux, Vitruvio l. 7. dicitur. Velleio ejus ingenium sine exemplo maximum. Ipse primus doctrinarum & antiquitatis parens, Plinio. Apuleio multiscius, & omnium rerum peritus.* Παντα-χοῦ πολυπράγμων *Antigono* ἱστορ. παραδόξ. συναγωγῇ. *Pater liberalium disciplinarum, Tertullian. Scripta ejus, pretiosissimum humani animi opus, eidem Plinio.*

usum fuisse (22) Jurisconsultum (y) aut in inveniendis, componendisve legibus, aut in stabiliendis aut interpretandis, quod cuivis facile videre est, D. Tit. *de Legat. & fideicommiss.* *de emptione contrahend. Ad L. Juliam de Adulteriis coercendis*, *de Pœnis*, *de verborum significatione*. Institutionibus, item Tit. *de Donationibus*, *de L. Aquilia*, alibi etiam.

Sed omisso ipso Poeta, maximisque ipsius virtutibus, aliis deprædicandis, ad rem ipsam, quam volumus, tandem

Nullum etiam felicius extitisse scriptum sive operis forma sive materia, uti placet Ciceroni. Adi sis Manilium lib. 2. aliosque ψαμμοκοσίας.

(x) 21) *Herodotum, Heraclidem Ponticum, Plutarchum, Dionem Chrysostomum, Porphyrium, Eustathium &c.*

22) *Justinian. D. Proœmio vocat Homerum, omnis virtutis Patrem.*

x) Copiosa *Homeri*, elogia cumulat quoque Jac. Duportus in Homeri Gnomologia & *Donnola de Patria Propertii* §. *3. 4. seqq.* quæ Burtonianis addat, quemcunque panegyristicæ tavtologiæ detinent. Nobis haud vacat difficiles agere nugas.

y) Nec *Justinianus JCtus* erat vocandus, qui *Juris Dator* & *Dictator* fuit, nec *Homerum* quandoque in Corpore juris testem citari *primus* observavit *Noster*, idem multo ante *Budæo*, *Gentile*, aliisque notantibus. Conf. præter *Cl. Fabricium*, *Heresbachius in Orat. de Græca lingua laudibus. p. 16. 17. edit. Basil.*

tandem deveniamus. Vos autem, quod fortaffe more apud plerosque recepto facitis, prolixum atque importunum Græcæ linguæ encomium in ipſo præfationis meæ limine non expectabitis. Hujus enim tanta eſt utilitas, adeoque late patet in omni artium, ſcientiarumque genere, ut ab omnibus quam facillime deprehendi posſit. Et ſane ingens ipſius necesſitas dilucidius vobis innoteſcet, ſi ſtrenua aliquando opera, & diligentiori ſtudio in adyta atque penitiora harum literarum acceſſeritis. Interea, prout loci hujus atque temporis rationem aliquam habeam: Quænam ſit Græca illa omnium linguarum (23) clarisſima, quam fieri posſit breviter explicabo. „*Quibus* „*nimirum auſpiciis inchoata eſt, au-* „*cta, atque continuata, donec ad* „*ipſam ἀκμὴν pervenerit. De latisſi-* „*mo ipſius uſu per omnes fere orbis* „*terrarum gentes. Nonnihil etiam* „*de variis ipſius dialectis, & perpetuo* „*denique usque ad ætatem hanc no-* „*ſtram ſucceſſu.*

23) *Auguſt. de C. Dei lib. 8. c. 2.*

Hæc quidem luculentius demonſtrare licebit, ſi prius antiquæ Græciæ

ciæ origines, atque fines; brevemque aliam descriptionem exhibeamus. (24) Græcia itaque, sic antiquitus appellata, a Græco Thessali filio, sive Cecropis, ut aliqui volunt: Hellas deinde ab Hellene Deucalionis F. ab occidente Ambraciæ promontorio & Aractho flumine claudebatur, ut Strabo docet (25) Penejo fl. autem a septentrione, cætera Mari: Ita ut Acarnania versus continentem extrema Græciæ esset regio. Hinc Aristoteles, (26) politicorum II. σχεδὸν τὰς Ἕλληνας ἱδρυμένας παρὰ θάλασσαν ἅπαντας. *Omnes fere Græcos sitos ad mare* dicit. Posterioribus (27) Geographis limitem habet ab Oriente mare Ægeum, ab Occidente Adriaticum ab Italia, ab Aquilone montem Hæmum, ab Austro Mediterraneum, & Jonium mare. Diversis temporibus limites ipsius descripti sunt, prout extendebatur ipsius imperium. Etiamsi hodie

24) *Stephan. Byzantin.* περὶ ἐθν. καὶ πόλεων *aliique.*

25) *Strabo Geographiæ lib. VII.*

26) *Aristot. Polit. lib. 2. cap. 10.*

27) *Adi Maginum & Cluverium.* (z)

z) *Joh. Ant. Magini* Mathematici exactissimi *in Geographiam & tabulas Ptolemæi Commentarius* prod. *Colon. Agr. A. 97. Sec. XVI.* in 4to. *Cluverii* geographica vel tironibus nota sunt.

si hodie infra invidiam posita nullum locum, nullum numerum obtineat; & ab antiqua majorum virtute atque amplitudine fœdum in modum degenerarit. Antiquitus autem ea tantum portio priscæ & avitæ Græciæ Ἑλλὰς appellabatur, quæ posterioribus Thessalia dicta est. Hinc doctissimus Grammaticus: (28) *Græci proprie sunt Thessali*; & (29) Scholiastes ille ad *l.* Iliados: Ἀρίσαρχος παρ' Ὁμήρῳ Θεσσαλίαν μόνην τὴν Ἑλλάδα εἶναί φησιν, καὶ Θετλαλὺς τὺς Ἕλληνας, παρακολυθῶν τῷ Θυκυδίδῃ. *Aristarchus Thucydidis* nimirum *auctoritatem sequutus, Thessalos* ἀρχαϊκῶς καὶ κυρίως *apud Homerum* Ἕλληνας, *sive Græcos esse scripsit; Thessaliam autem ipsam solam dici Græciam*; Ἕλληνας insuper proprie appellari, qui eam Thessaliæ partem inhabitarunt, ubi est urbs Larissa, testis est Apollodorus apud Strabonem: (30) (a) μόνυς inquit, τὺς ἐν Θετλαλίᾳ καλεῖσθαι Ἕλληνας. Itaque ut *Græci a Græco*

28) *Servius in 2. Æneidos.*
29) *Didymus.*
30) *lib.* 13

a) Locus *Apollodori*, qui est apud *Strabonem L. VIII.* (non XIII.) huc nihil facit, historice enim refert *Apollodorus*, *solos Thessa-*

Græco Rege, quod ait (31) Plinius, qui (32) ex Asia in Europam primum venerunt, ita *Hellenes ab Hellene*. Græcorum vero nomen universim in Hellenas apud ipsos Græcos abiit, neque enim est ubi apud antiquiores paulo Græcos, aut etiam posteriores τȣ̃ γραικȣ̃ nomen usquam, quod ego quidem sciam, reperiatis, nisi apud (33) Lycophronem in σκολεινῷ illo ipsius Poemate, *Cassandra* inscripto. (b) Callimachum etiam apud (34) Strabonem & Magni Etymologici Au-

31) *Plin. Hist. N. lib. 4. cap. 7.*

32) *Vide doctiss. Is. Casaub. Diatrib. in Dionem Chrysost. cap. 12.*

33) *γραικῶν ἄρις@ &c. Græcorum optimus. Lycophr.*

34) *lib. 5. & alibi.*

Thessalos ab Homero ἕλληνας *dictos esse*, non grammatice evincit *illos solos sic dici debere*. Sed fingas licet, posterius etiam *Apollodorum* ipsum affirmasse, nondum tamen eo probatum est, quod *Burtonus* probare voluit aut certe debuit: *solos nimirum Larissæ Urbis accolas* τῶν ἑλλήνων *nomine appellatos fuisse*. Conf. sollicitus talium indagator *Palmerius in Græcia antiqua*.

b) Imo ipse *Aristoteles* hac voce usus fuit, *L. I. Meteorol. c. 14.* ad quem locum consulendus *Olympiodorus* Metaphrastes: add. *Stephanus de Vrb.* sub voce γραικός, cui *Noster* multa debet.

ctorem scriptoresque aliquot alios ab Athenæo citatos, Alcmanem puta, & Sophoclem, apud quos *Græcorum matres* γραῖκες dicuntur. Posterioribus autem seculis, uti Græca lingua, Achiva dicta est: ita & Græci ipsi, Achivi semper appellati, quod apud infimæ ætatis scriptores observare possumus, quales erant Dionysius Exiguus, Marcellinus Comes, atque ejusdem farinæ aliquam multi. Verum operæ pretium est videre quæ annotarunt Viri docti ad Actor. XIX. Com. 21. & inter eos Claud. Salmasium in exercit. Plin. ad Solinum, *pag. 808.*

Sed Græciæ ipsius, prout in plures portiones tandem dissipata est, ac divisa, accuratiorem delineationem ex (35) *Sophiano*, homine inter Græcos μεταγενεστέρους longe eruditissimo, repetere potestis, in elegantissima illa tabula quam circa annos CL. (c) de Græcia composuit. Et tamen *hæc cuncta*

35) *Tabulæ Sophiani expositionem vide apud Nicol. Gerbelium in Descript. Græciæ, Ubbon. Emmium Tom. 2. Veteris Græciæ. Adi & Ortelium.*

c) Mendum subesse operarum facile patet, forte legendum: *circa Annum MDXL.* Constat enim *Tabulam hanc illis*

cuncta Græcia, ut ait (36) Cicero, *quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quæ pluribus artibus, quæ etiam imperio, & bellica laude floruit, parvum quendam, uti videre potestis, Europæ locum tenet, semperque tenuit.* Cujus etiam initia si spectare volumus, nihil, nisi ex barbarorum hominum excursionibus & colluvie coalitam ipsam, atque concretam videbimus. Hujus rei (37) Strabonem locupletem habemus aucto-

36) *Cic. Orat. pro L. Flacco.*

37) *Geograph. lib. 7.*

illis temporibus aliquoties prodiisse, donec 1545. *Gerbelius descriptionem Græciæ Basil. fol.* ederet, quæ nihil aliud est, quam *Isagoge & explicatio dictæ tabulæ.* Cæterum *Sophiano Michaelis* nomen fuisse, ocularis librorum inspectio docet: perperam ergo *Gesnerus, Simlerus, Kœnigius* & qui sequuntur alii, *Nicolaum* appellant; confusione procul dubio cum *Gerbelio commentatore*, cui *Nicolai* prænomen erat, admissa. *Castigationes in Æschylum* per *Robortellum Venet.* 1550. editæ, in deliciis habentur ab Eruditis. *Codicem* etiam *manu ejusdem circa An.* 1560. *scriptum* in Bibl. regia Parisiensium asservari, testis est *Montfauconius p.* 104. *Palæogr. græcæ.* Inter Græcos denique Præceptores, qui latina parum attigerint, refer-

auctorem, Græciam universam prius a Barbaris inhabitatam fuisse. σχεδὸν δέ τι, inquit ille, καὶ ἡ σύμπασα Ἑλλὰς κατοικία βαρβάρων ὑπῆρξε τὸ παλαιόν. (38) Pelops ex Phrygia in Peloponnesum. Danaus ex Ægypto. Dryopes, Caucones, Pelasgi, Leleges, aliique eorum similes intra Isthmum sita obtinuerunt, atque etiam extra Atticam, licet seipsos (39) αὐτόχθονας jactitent. (Quasi non advenæ, neque passim collecta populi colluvies origines urbi dedissent; sed in eodem nati essent solo, quod incolant, & quæ illis sedes, eadem origo esset:) Thraces qui cum Eumolpo venerant possederunt. Daulidem Phocidis Tereus, Cadmeiam Phœnices, Bœotiam Aönes, Tembices, Hyantes. Imo ὖν i. e. *suem*, antiquum probrum, & regionis, & urbis Thebanæ, vel suo tempore detergere satagit (40) Pindarus, pro elegantissimo illo, atque summo, quo erat ingenio. Ad quam etiam

38) Sic n. Sophocl. in Aiace: Ἀρχαῖον ὄντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα.

39) Demosth. Orat. περὶ παραπρεσβείας. Isocrat. Orat. περὶ εἰρήνης. --- Ἀθήνας φασὶν οἰκητὰς λαβεῖν τὸ μὲν πελασγὺς πρῶτον, ὡς δὲ καὶ λόγος κραναὺς καλεῖσθαι. (d) Marcian. Heracleota ἐν περιηγήσει.

40) Pindar. Olympionic. εἰδ. c. 5. Vid. Scholiast.

refertur a Volaterrano Comment. Urb. L. XXI. Col. m. 776.

d) i. e. *Athenas ajunt primum habitatores accepisse Pelasgos, hos vero etiam montanos dictos esse fertur.*

etiam rem Aeneam, carminum ſuorum recitatorem, ſerio adhortatur.

Γνῶναί τ' ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλαθέσιν λόγοις φεύγομεν. (e)

Quin & nomina ipſorum barbariem præ ſe ferre idem maximus Geographus docet; qualia erant Cecrops, Codrus, Aeclus, Drymas, Crinanus, & ſimilia his alia. Immo ipſius etiam tempore (vixit autem ille ſub Tiberii Cæſaris imperio (41) quod non obſcure teſtatur;) Græciæ latera (42) a Barbaris cincta fuiſſe, indubitatamque Græciam a Barbaris poſſeſſam, Theſprotis, Moloſſis, Caribus ipſe ſcribit: qui tamen tandem a Doriensibus, & Jonibus infeſtati, in Aſiam

41) *Geogr. lib. 13.* (f)

42) *καὶ μέχρι νῦν ἐν πλευραῖς, &c. Strabo.*

e) Sic *Stephaniana* legit, & *Schmidius in ſua; Burtonus* ſcripſerat λόγοι εἰ φύγοιμεν, quod metrum non fert. Senſus eſt: *Æneæ Socios notum facere debere, Thebanos nunc antiquum illud probrum* (porcorum cognomen) *legitimo modo effugiſſe.*

f) Adde *L. XVI.* quo *Athenodorum ἑταῖρον ſuum* vocat, & *L. XVII.* ubi poſt alia pergit: *noſtra tempeſtate Juba Jubæ Pater nuper mortui* &c.

am expulsi sunt, postquam diu sub Græcorum stipendiis militassent. Quos tamen non ideo Barbaros appellavit (ne verbi usu decipiamini) quod Carice loquerentur, sed quod Græca male efferrent. (43) βαρβαρίζειν γὰρ ἐπὶ τῶν κακῶς Ἑλληνιζόντων, οὐκ ἐπὶ τῶν Καρεστὶ λαλούντων εἰώθαμεν λέγειν; contra quam *Barbari* vocabulum, a Græcis elatum, docti quidam viri intelligunt. (g) Quod quidem (44) Homerus elegantissime expresit, cum

43) *Vid. Strabo lib. 14.*

44) ἐν καταλόγῳ.

g) Innuunt sane *Strabonis* verba separatim spectata, quod *Burtonus* iisdem innuere voluit. At enim vero, cuilibet, qui antecedentia relegere non gravatur facile aliud *de mente Geographi & latiore nominis Barbari usu* constabit. Sic enim Strabo, postquam *Cares ideo Barbaros dictos demonstravit, quia crasso ore loquebantur*, pergit *p. 977.* ex interpret. Gu. Xylandri. *Hos igitur initio vocaverunt barbaros tanquam diductionem asperitatemque oris exprobrantes: deinde tanquam communi quodam gentili nomine abusi sumus, IN NATIONVM DIVISIONE BARBAROS GRAECIS*

cum Caras βαρβαροφώνους appellat; quos & Trojanis auxilium tulisse narrat.

Tandem vero & ipsi Græci suis finibus evagati sunt, vel mercaturæ exercendæ gratia, vel quod vicinorum infestationes sibi graves metuerent, minimeque ferendas, sive quod in exiguas portiones distractæ essent, propter principatus eorum, qui ob fastum coalescere invicem, & consortia tueri non possent. Hinc factum est, ut Neapolim, Cumas aliasque Campaniæ urbes, Atheniensium, & aliis Græcorum fugitivis repleri inveniamus: Ita ut Campani (45) omnes Græcis vocabulis Campanis intermixtis uterentur. Una urbs siquidem Miletus, Athenis profecta, septua-

45). ἑλληνικοῖς ἀναμὶξ τὰ Καμπανικά &c. Strabo l. 5.

CIS OPPONENTES. Quin ex *Ovidii* hexametro, *Trist. L. V. eleg. 10. v. 37.*

Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli,

discimus, omnem aliena, quam Gentis in qua vivebat, lingua loquentem *Barbarum* nuncupatum fuisse. V. quæ ad *comma 2. cap. XIV. Ep. I. ad Corinth.* afferunt commentatores.

46) *Senec. Consolat. ad Helviam cap. 6. Plinius lib. 5. cap. 29.*

ſeptuaginta Colonias (46) a Seneca, Plinioque emendato (h) emiſiſſe dicitur. Atque ſic demum univerſa fere Italia, quæ inhabitata fuit, *Græcia Magna* appellabatur, ſi quid Athenæo credimus. Πᾶσα σχεδὸν, inquit ille, ἡ κατ' Ιταλίαν κατοίκησις Ελλὰς μεγάλη ἐκαλεῖτο, & ut Ovidius ait. (i)

Itala

h) Corruptus hic locus viſus fuit aliquibus, qui legere malunt: *a Seneca Plinioque EX EO emendato;* ſed quod pace illorum dicam, nihil vitii ſubeſſe opinor. Reſpexit quippe *Burtonus* ad aliquas *Hiſt. Naturalis* editiones minus accuratas, qui *Miletum Vrbem octoginta coloniarum genitricem* exhibent, quod in melioribus codicibus emendatum, & numerus *ſeptuagenarius pro exſuperante illo octogenario* repoſitus eſt. Quibus præmiſſis ſenſum planum eſſe autumo.

i) *L. IV. Faſtorum p. 64.* Huc refer *Myrſili Lesbii* libellum *de Origine Italiæ, Frontini* de *Coloniis Italiæ* & alios, quos cum *Comment. ſuis de Republ. Romana* excudi fecit doctiſſimus *Panvinius Pariſ. 1588. 8vo.* add. *Rycquius* in eleganti contra Cluverum atque Bochartum *de*

Veteris

Itala nam tellus Græcia major *erat*, non aliquantula ipsius pars, quemadmodum probare conantur Viri eruditissimi; unde enim Magnam aut Majorem dicerent, nisi Græci longius complexi essent? Eximius Poeta, in admirando Aeneidos opere, lib. 1. (k) *Hesperiam magnam*, pro Italia posuit, quam tamen ipsam regionem lib. quarto *Magnam* dicit *Italiam*; priorem vero locum doctissimus atque antiquissimus interpres Servius Honoratus περὶ Ἑλλάδος μεγάλης exposuit, qui & *omnes civitates a Tarento ad Cumas usque Græcos condidisse* prodit. Expresse quidem, & satis ad rem, vetus Historiographus Trogus Pompeius: *Omnes gentes Græci nominis Italiam possidentes non partem, sed universam ferme Italiam ea tempestate occupaverunt. Denique multæ urbes adhuc post tantam vetustatem vestigia Græci moris ostentant.* Quæ deinceps habuit magnus

Rr ille

veteris Italiæ Coloniis & Æneæ in eandem adventu commentatione.

k) *Virgil. L. I. Aen.* ubi *Servius* legendus, & *L. IV. v. 335.*

ille ſcriptor, operæ pretium eſt videre apud Juſtinum hiſtoriæ libro 20. c. 1. Neque diverſa ſunt iſtis, quæ leguntur apud alterum Pompeium, cognomento Feſtum: *Major Græcia dicta eſt Italia, quod eam Siculi quondam obtinuerunt, vel quod in ea multæ, magnæque civitates fuerunt ex Græcia profectæ.* Ad quem locum clariſſimi Grammatici, Joſephus Scaliger exoticam Græciam, quam Meſſenio ſervus vocat apud Comicum (l) in Menæchmis, de magna hac Græcia, contra quam cenſuit Turnebus, doctisſime, ut ſolet omnia, interpretatur. Nam certe, ut plurimum Græcas illas ἀποικίας in Italiam translatas, ἐξωτικὴν Ἑλλάδα, i. e. barbaram ſive exteriorem Græciam, Græci omnes veteres appellarunt.

Sed brevis hæc admodum, neque adeo

l) *Plautum Men. A. II. Sc. 1.* Eandem cum *Scaligero* ſententiam fovet *J. Douſa. J. F.* & qui *Scaligeri* verba habet, *Taubmannus* ad h. l. de cujus *in Sarſinatem Poetam commentario* nollem excidiſſent *Crenio* indigna verba, quæ *p. 105. Diſſert. I. de furibus librariis* leguntur,

adeo remota est ipsorum ἀποδημία, dum in proximos quasi fines, atque terminos, colonias deducunt. Neque enim referre hic multum necesse est, quod a (47) Dionysio Halicarnassensi proditum legimus, Populum Romanum, totius orbis terrarum victorem & Dominum, a Græcis rerum suarum initia petiisse: Loca enim ipsa, in quibus postea stupendæ καὶ ὀρανομήκους urbis jacta sunt fundamenta, a barbaris Siculis, qui & Græci censebantur, prius detenta sunt, quos Aborigenes tandem (γενάρχας, sive πρωτογόνους Græce dicunt (m) molestantes, atque auxilia a Pelasgis, aliisque Græcis accipientes, cum ipsis tandem Pelasgis, in unum coaluerunt, devictis Siculis, atque profligatis. Sed his limitibus, arctis quidem nec satis spatiosis non contenti, immensum est in quam longissimas regiones perrexerint. Nihil itaque hic attinet dicere de Colonia illa Græcorum, omnium fere seculorum monumentis celebrata, quæ Phocæa profe-

47) Dionys. Halicarn. ἀρχαιολογ. lib. 1.

m) αὐτόχθονας superius p. 624. appellavit.

48) *Harpagi lege, ita enim Herod. lib. 1. Iustinus, Orosius, aliique. Adi Ammianum Marcell. lib. 14.* (n)

49) *Iustin. Hist. lib. 43.* (c. 4.)

50) *Cic. Orat. pro L. Flacco.*

profecta (48) Harpacis inclementiam vitans Cyri Regis præfecti, Italiam navigio petiit. Cujus pars in Leccania, Veliam; alia condidit in Viennensi *Massiliam*, inter Ligures & feras Gallorum gentes; dein secutis ætatibus, oppida, aucta virium copia, non pauca instituit. Unde tam magnus & hominibus & rebus impositus est nitor, (49) ut non Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Hæc est illa *Massilia*, cujus ego civitatis, inquit (50) Cicero, disciplinam, atque gravitatem, non solum Græciæ, sed haud scio an cunctis gentibus anteponen-

n) Tacet *Autor* missas *in Joniam* & *Aeoliam Colonias*, quarum, *illius* quidem *Strabo L. XII. hujus Paterculus L. I. c. 4.* mentionem injiciunt. Phocæa vero *Græcis Asiaticis* non *Europæis* (de quibus hic sermo est) debetur. *Ammiani* verba in quibusdam diversa ab iis, quæ *Noster* habet, invenio *L. XV.* (*non XIV.*) *p. 427. a.* (*Aurel. Allobr. 1609.*) *inter Scr. Hist. Rom. T. II.* ubi *Harpali* non *Harpacis* & *Lucania* e græc. λευκάνια pro *Leccania*, (quod nihil est,) legitur.

ponendam jure dicam. Quæ tam procul a Græcorum omnium regionibus, disciplinis, linguisque divisa, quum in ultimis gentibus barbariæ fluctibus alluatur: sic optimatum consilio gubernatur, ut omneis ejus instituta laudare facilius possint, quam æmulari. At præter Ciceronem, Strabo etiam lib. quarto, hic mercatum fuisse bonarum literarum scribit. Eo namque velut ad alteras Athenas, Romani, Galli, Hispani, aliique, quibus licebat, Philosophiæ linguæque Græcæ gratia se conferebant. Testatur Tacitus in vita soceri sui Julii Agricolæ, Britanniæ nostræ postea Legati, eum parvulum sedem ac magistram studiorum habuisse Massiliam; (o) locum Græca comitate, & provinciali parsimonia mistum beneque compositum. Hæc Pythiæ, ex quo quam plurima nec aliis audita, studiose adeo excerpsit (51) Strabo; uti & aliorum clarissimorum

51) *Strab. l. 2. & alibi.*

o) Huc etiam, eodem *Tacito* narrante *IV. Ann. c. 41. L. Antonius, III Viri F.* missus est, *ut*, scilicet, *studiorum specie molestum exsilii nomen tegeretur* &c.

52) χρῶνται δὲ Κελτοὶ τοῖς ἔθεσιν ἑλληνικῶς, ἔχοντες οἰκειότητα πρὸς τὴν Ἑλλάδα. *Marcian. Heracleota* ἐν περιηγήσει.

rum scriptorum, patria fuit. Hæc (52) Gallos omnes ita φιλέλληνας reddebat, ut contractus omnes Græco idiomate conficerent, & in omnibus publicis privatisque rationibus * Græcis literis

* *Cæsaris hic locus & alii apud eundem de Græcarum literarum usu suo tempore apud Gallos, longe suspectus superioris ætatis, viris summis, adeoque nobiliora inter eos ingenia exercuit, ut nec sibi, quod fatentur, neque aliis adhuc satisfecerint.* (p) *Præter Iustum Lipsium Elector. lib. 2. cap. 7. Epistolic. Quæst. lib. 2. cap. 2. qui & alibi eum sugillat, adibit lector, si commodum fuerit, Iosephum Scaligerum epistala 16. ad Claudium Vernellam, Franc. Hotomannum ad Cæsaris Comm. & in Franco-Gallia cap. 2. Ioannem Seldenum in Illustr. ad magni Poetæ Polyolbion Cantic. X.* (q) *aliosque. Nos malumus rem in medio relinquere, quam post tantos viros certi quid definire.*

p) Præter citatos diligentissime omnia collegit *Davisius, Burtoni Civis*, in egregia *Commentariorum Cæs.* editione. *Scaligeri Epistolæ* merentur ista addi, quæ ex ore ejusdem exceperunt *Collectores Scaligeranorum*

literis (si non mirifice interpolata Cæsaris lectio) uterentur. Hinc ho-
Rr 4 dieque

ranorum sub voce *Dryidæ*, ubi serio affirmat, *sibi locum Cæsaris neque de Gallis neque de Helvetis probari, sed τὸ Græcis omnino esse rejiciendum.* Idem quoque inferius sub voce: *Lingua nostra Gallica* &c. contra *Stephanum* (qui de eo *L. IV. Sched. c. 4.*) & alios defendere conatur. Vbi *Perionius* inprimis ipsi vapulat, qui vocem Gallorum *maïson a Græco οἶκος* ridiculo ausu derivare sategit; quam *a Latinorum mansione* deducendam nemo non videt. Nec *Harduinus* pro paradoxo, quo amat esse ingenio, hic otiosus fuit, quippe qui *Gallicismos* in *Thucydide* sibi observasse visus, *Belli Peloponnesiaci Autorem*, nescio quem *Gallulum* fingit.

q.) Magnus ille Poeta est Mich. Drayton multorum Carminum scriptor, circa initium superioris seculi. Polyolbion vero pluribus, qui Seldeni Scripta recensent, ignotum, prodiit sub Tit. *Notes and Illustrations on the first eighteen Sonys in Mich. Draytons Poly-Olbion Lond. 1612. fol.* sequuta postmodum & *altera* hujus *Poly-olbii Pars ibid. 1622.* sed absque notis & illustrationibus, forte nec *Seldeno* edente.

dieque tam frequens in Gallo-Romano ſermone Helleniſmus, Guilielmo Budæo, Lazaro Bayſio, Joanni Picharedo in Celtopædia, Henrico Stephano de Latinitate ſuſpecta, *cap.* 7. aliisque obſervatus. Quid Græcorum ſobolem in (53) Hiſpania numerare neceſſe eſt? Quid Sagunti meminiſſe? Certe Gallæci Græcam ſibi originem aſſerunt. Siquidem poſt finem Trojani belli, Teucrum morte Ajacis fratris inviſum Patri Telamoni, Hiſpaniæ littoribus appulſum narrat (r) Juſtinus. (54) Immo Græciæ examina ad Occidentis ultima perveniſſe, diſerte ſcribit Hieronymus eo in loco, ubi qui ſint Galatæ docet; libro ſcilicet II. Commentariorum in illam, quæ eſt ad ipſos, epiſtolam. Legamus, inquit ille alio in (55) loco, Varronis de antiquitatibus libros

53) *Plin. lib.* 4. *c.* 20.

54) *Iuſtin. hiſt. lib.* 44.

55) *D. Hieronym. Quæſt. in Geneſin.*

r) Mutilata dedit *Hiſtorici* verba & hinc eſt quod dubitare de ipſorum veritate poſſit, quicunque novit *Teucrum ex Græcia profugum Salamina in Cypro ædificaſſe;* verum rem, ut geſta eſt integram exponit *Juſtin. d. Libro c.* 3. quem adeat, qui plura cupit.

libros & Sisinnii Capitonis, & Græcum Phlegonta, cæterosque eruditissimos Viros, & videbimus pene omnes insulas, & totius orbis littora, terrasque mari vicinas Græcis accolis occupatas: qui, ut supra diximus, ab Amano & Tauro montibus omnia maritima loca usque ad Oceanum possedere Britannicum. Quamobrem opus haud fuerit Plutarchi testimonium huc adducere, qui, in libro *de facie in Orbe Lunæ*, mentionem facit *Continentis magnæ versus Occidentem a Græcis habitatæ*. Ad quem Plutarchi locum, si lector Joannem Keplerum, insignem Mathematicum, consulere voluerit, sciet se haud pessime operam elocaturum. Quod si ad Austrum oculos convertere libet, quot illic Græcorum ἀποικίαι, quæ per omnem Africam sedem posuerunt? Si universum Orientem spectemus, quam numerosa Coloniarum seges ex Græcis composita illic visenda occurret? Alexander ille Magnus, qui ut ait poeta:

- - *Eoum gladio demessuit Orbem*,

præterquam quod utrasque Alexan-

drias (s) condiderit, Aegypti illam totius Terrarum orbis delicias, atque alteram cognominem ad Tanaim flumen, in (56) Bactrianis vero Sogdianisq; XII. urbes posuit, distributis his quoscunque in exercitu seditiosos habebat; quam multas etiam alibi instituerit Græcis civibus refertas, inde conjectura capi potest, quod Seleucus, unus inter successores ejus, si quid (57) Appiano credimus, LX. Colonias in Parthia, India, Scythia, Mesopotamia, Armenia, aliisque quam plurimis in locis duxerit. Quarum ad præsens, inquit (58) Marcellinus, pleræque licet Græcis nominibus appellentur, quæ iisdem ad arbitrium imposita sunt conditoris, primigenia tamen nomina non amittunt,

56) *Iustin. Hist. lib. XII.* (c. 5.)

57) *Appianus, ἐν συριακῇ ῥωμαϊκῶν.* (t)

58) *Amm. Marcell. lib. 14.*

s) Quid quod *tertiam* quoque *in Thracia* ab *Alexandro XVII. Annorum Juvene* exstructam fide dignus Autor sit *Byzantinus* ἐθνόγραφος, qui & *alias XV.* addit, quamvis posteriores has Græcis coloniis repletas merito dubitemus.

t) *L. XI. Rom. Historiæ*, qui *Syriaca* & *Parthica* bella describens hodienum habetur.

tunt, quæ iis Aſſyria lingua inſtitutores veteres indiderant.

Sed de Græcia, Græcisque adeo ipſis quam latiſſime ſuis finibus evagati fuerint ſatis hæc dicta ſunto. De literis ipſorum,* earumque numero, nominibus, varia ſcriptione, pronunciatione, accentibus, atque derivatione poſtea dabitur, uti ſpero, dicendi occaſio, cum ipſam linguam κατὰ τέχνην καὶ κρίσιν, ut loquuntur Philologi, aliquandiu expoſuerimus.

*Cl. Salmaſius librum ſingularem de Græcis literis promittit in Exercit. Plinianis. (u)

De ipſa autem lingua quid breviter dicturo, primo quidem in loco minuendus occurrit, atque labefactandus eorum error, qui Græcam linguam cum Phænicia, quæ & Punica dicitur, eandem eſſe autumant, nulla alia ratione aut auctoritate ducti, quam quod ſecum Cadmus ex Phænicia in Græciam literas attuliſſe dicatur:

u) Idem præſtitit Vir, ſi quisquam in his literis exercitatus, *Sylburgius in Alphabeto Græco Francof. 1591. 8vo* edito (libello inventu nunc difficillimo) & ex parte *Montfauconius* in ſplendido opere, quod *Palæographiæ Græcæ* Titulo inſigne eſt.

catur: (quod tamen Suidas, & alii, sed perperam, a Lino Herculis præceptore, factum volunt) Primus omnium, qui hoc quidem tempore occurrunt, sciolorum quorundam hunc errorem explosit magni nominis Jurisconsultus (59) Petrus Faber, Curiæ Tholosanæ præses. Nam præterquam, quod ex Plauti (60) Pænulo illud concedi nequeat, immo contrarium colligatur, & probetur, Fl. (61) Josephus etiam auctor est, Menandrum transtulisse ex Phænicum dialecto Tyriorum ἀρχεῖα, sive Archiva in Linguam Græcorum: quod nihil necesse erat, si ambæ illæ eadem prope essent lingua. (62) Eusebius etiam Philonem Biblium interpretatum (x) esse narrat Sanchoniathonem Berytium de Phænicum (y) Theologia:

59) *P. Faber Semestr. lib. 3. cap. 1.*

60) *Act. 5. sc. 1. &c.*

61) *Joseph. ἀρχαιολ. lib. 8. cap. 2.*

62) *Euseb. προπαρασκ. lib. 1. cap. 9.*

x) Nisi confinxisse; quæ Virorum quidem κριτικωτάτων *Ursini, Dodwelli* & novissime *Fabricii* sententia est; in contrarium tamen abit *Th. Burnettus L. I. c. 6.* Archæolog. qui ut *genuinum Sanchoniatonis fœtum* vindicare, frustra forte laborat.

y) Cur non *Phœnicum?* Vox certe ἀπὸ τῆς Græcorum Φοινίκης est.

ologia: undequidem conſtat, plusquam dialectos fuiſſe utrorumque ſermones, vel etiam gloſſas, quas *ſecretiorem linguam* reddit (63) Quintilianus; veteres autem Grammatici eos libros (64) περὶ γλωσσῶν inſcripſerunt, quibus eas voces explicabant quas Græci auctores ex aliis linguis videbantur ſumpſiſſe.

Quod autem afferunt auctorum teſtimonia de translatis literis, a Phænicibus ad Græcos, inter eos præcipuum locum mihi obtinere videtur (65) Eupolemus, qui περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰεδαίᾳ βασιλέων librum conſcripſit, in quo ait τὸν Μοϋσῆ πρῶτον σοφὸν γενέσθαι, καὶ γραμματικὴν πρῶτον τοῖς Ἰεδαίοις παραδῦναι, καὶ παρὰ Ἰεδαίων (66) Φοίνικας παραλαβεῖν, Ἕλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων, Moyſem *primum fuiſſe ſapientem, primumque Judæis Grammaticam tradidiſſe, unde Phænices acceperint, Græci vero a Phænicibus*: Et Zeno poeta, in quodam Anthologiæ epigrammate. (z)

63) *Quintil. Inſtitut. lib. 1. cap. 2.*

64) *Adi doctiſſ. Iſ. Caſaub. ad Act. cap. 10. commate 46. 1. Cor. 13. comm. 1.*

65) *Apud Clementem Alexandr. Stromat. 1.*

66) *Vide Tacitum Annal. XI. c. 14. Plin. lib. 7. cap. 56.*

Εἰ

z) Ego quidem nec hoc nec aliud *Zenonis* Epigramma in *Anthologia* (*Frft. 1600.*

Εἰ δὲ πάτρα Φοίνισσα, τίς ὁ φθόνος; ἧς καὶ ἀπὸ Κάδμος,
Ἀφ' οὗ τὴν γράπτην Ἑλλὰς ἔχει σελίδα.

Si Phœnissa genus, nihil obstat; Cadmus & illinc,
Cui scriptos codices Græcia tota refert

Nos rem totam ex antiquissimis auctoribus explicabimus.

Primum itaque locum ex Herodoto in medium afferemus; Phœnices ait introduxisse literas, (67) γράμματα οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες, μετὰ δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. *Primas scilicet apud Græcos extitisse literas, quibus omnes Phœnices utuntur:* (68) *progressu vero temporis, una cum sono, mutaverunt & modulum pristinum.* Ipse etiam se insuper ait apud Thebas

67) *Herodot. in Terpsichore.*

68) ***Nam ut ait Tacitus*** (a) ***compertum est, Græcam quoque literaturam, non simul cœptam absolutamque.***

1600. ap, Wechel. Fol.) me reperisse memini. Quisquis autem *Poeta Græcus* sit, peccavit ille in prosodiam, quem & *interpres latinus*, sive *Burtonus* sive alius ille fuit, strenue imitatur, primam in *codice*, quod est a *caudice*, corripiendo.

a) *L. XI. Annal. c. 13. c. fin.*

Thebas Bœotiæ in Apollinis Iſmenii templo, literas Ionicas magna ex parte Phœniceis, ſive Cadmeis ſimiles, in Tripode inciſas vidiſſe. Iones enim primi Græcorum a Phœnicibus receperunt, poſtea autem formam quarundam immutarunt. Atque hinc Phœniceas antiquitus appellatas eſſe, mox Ionicas. Alter locus eſt apud Diodorum (69) Siculum; Cadmus, inquit ille, e Phœnicia veniens, primus tranſtulit literas ad Græcorum enuntiationem, cuilibet nomen attribuens, & characterem affingens; dictæ itaque Phœniceæ, mox Pelasgicæ, quod poſt translatas eas earum uſus primum Pelasgis innotuiſſet; Herodotus tamen Ionicas nominat. Libro autem 5. His enim, inquit, qui literas ſcilicet Syrorum inventioni tribuunt, a quibus Phœnices didicerunt, & Græcis cum Cadmo profectis communicarunt, reſpondent (loquitur autem de Ægyptiis:) Phœnices non fuiſſe inventores, ſed formas elementorum immutaſſe, *ἀλλὰ τȣ͂ς τύπȣς γραμμάτων μεταθεῖναι, καὶ τῇ γραφῇ ταύτῃ τȣ̀ς πλείςȣς τῶν ἀνθρώπων χρήσασθαι καὶ διὰ τȣ͂το τυχεῖν τὸ προσ-*

69) *Diodor. Bibliotheca lib. 3.*

προειρημένης προσηγορίας. Diodori ſunt verba. Ex his omnibus liquido patet (quod etiam ad rem, quam in manibus habemus, ſpectat:) literarum formas ſive charecteres primum fuiſſe ab Aſſyriis. (b) i. e. Ebræis (quomodo & (70) Plinius intelligendus eſt, ubi literas ſemper fuiſſe Aſſyrias ait, nec non Theodoretus ἐν ἀπόροις in Geneſim; contra quam Divus Lucas (71) in Hiſtoria Apoſtolica, qui non uno loco Ebræam linguam pro Aſſyria poſuit, quæ Judæis eo tempore

70) *Plin. lib. 7. cap. 56.*

71) *Act. XXI. 40. XXII. 2.*

b) *Syris* hoc (puta *Judæis*) tribuit *Herodotus L. V.* quanquam autem confuſio *Syrorum* & *Aſſyriorum* apud Veteres non infrequens ſit, in eo tamen paulo poſt *Diodori* verbis vim infert *Noſter*, quod *aliquantum ſaltem litterarum Phœnicum figuris a Græcis immutatas tradat, quas plane novas factas pag. antec. ipſe verbis Siculi Hiſtorici docuit*, qui l. c. *de Cadmo* affirmat; *Illum primum has litteras transtuliſſe ad Græcorum enunciationem, cuilibet nomen attribuens & CHARACTEREM AFFINGENS.* „ „ conf. *Diod. Sic. p. 200. Edit. Rhodomanni* (*ap. Wech. 1604. fol.*)

pore fuit vernacula:) Phœnicibus communicatos; deinde Græcis a Phœnicibus, ita tamen, ut post suum in Græciam adventum, figuras ipsarum aliquantum immutatas ipsis tradiderint; Græcosque sensim, & temporis progressu, earum scripturam ad eam rationem redegisse, qualem fere esse hodie videmus.

Cæterum si Græcorum studia respiciamus atque rem ab ultima origine repetamus, deprehendemus artes non solum antiquitus ab iis inventas, & perfectas fuisse, sed etiam ab illis ad eas derivatas, a quibus Græcos hausisse volunt isti Margitæ. (c) Quos enim, inquit, nobiliss. Scaliger, (72) libros paulo vetustiores bonarum ar- 72) *Iof. Scaliger prolegom. ad Manilium.* (d)

c) *Margites* stupidi hominis nomen; hinc *Lucianus* in Hermot. Dial. *Tene cum Margite quodam loqui existimas?* Citatur *Homeri* etiam *carmen* sub *Margitis* titulo, quod hodie vix exstat. Vid. *Erasmus in Ad. ad h. vocem p. m. 411.*

d) Scilicet in *edit. ultima Bœcleri. Argent. 1655. 4to* cui *Curæ tertiæ Scaligeri* accesserunt; in prioribus enim editt. de *A. 1590.* & *1620. Burtono* citata non leguntur.

tium habent Chaldæi, & Aegyptii, quos non ad verbum ex Græcorum in ſuam linguam transfuderint? Chaldæi certe nihil antiquum retinent, præter characteres, qui nihil aliud ſunt, quam Phænicum & Chananæorum literæ interpolatæ. Aegyptii vero ne ſuas quidem hodie literas habent, ſed ab Arabibus emendicatas.

Linguam autem ipſam Græcorum ex variis hominum undique affluentium atque concurſantium dialectis conflatam eſſe, maximo argumento erunt atque indicio, quæ prius ex Strabone attulimus de miſta ipſorum origine. Dein quod tam variæ ſint in ipſa Græcia Græcorum Dialecti; Qui enim Athenienſium eſt Θεὸς ἀγαθὸς, is Lacedæmoniis Σιὸρ λιοσάνιος ſonat. Cæterum de frequenti hac eorum terminatione in ορ, (e) egregium atque continuatam extat exem-

e) De crebra τȣ̃ ς in τὸ ρ mutatione egit *Reineſius L.I. Var. Lect. p.25.* in *Spartanorum* vero *Pſephiſmate* (quo in exilium pulſus fuit *Timotheus*, quodque, ſed inqui-

exemplum ex veteri Senatusconſulto apud Boethium, Virum clariſſimum, in Muſicæ ipſius proœmio. Diverſitatis autem maximæ vocabulorum inter diverſos Græciæ populos, mille occurrunt ſpecimina, ſi quis Heſychium, & veteres γλωσσογράφους velit evolvere.

Atneque nihil ſe tamen debere
- - *Tyriis & Agenoris urbi.*

Jactare poteſt Græciæ φίλαυτος illa, ut (73) Euſebius vocat, κλοπή, cum plurimi non tantum ritus, & ceremoniæ, ſed variæ etiam linguæ ipſorum antiquitates inde velut e proprio

73) *Euſeb. de Præpar. Evang. lib. 1.*

inquinate ſatis ap. *Boethium* invenire eſt) reſtaurando, certatim operam, collocarunt Critici a *magnif. Fabricio Bibl. gr. L. III. c. 11. p. 290.* recenſiti; quibus jungimus *Bulengeri Commentariolum, de Theatro,* qui *L. II. c. 39.* (*p. 390. T. II. ſyntagm.*) integrum decretum inſeruit, ſed quod mireris in homine reliqua græce doctiſſimo & ſatis accurato ipſam litter. ς. & ϱ. mutationem neglexit. *Seldeni peculiarem de hoc Laconico monumento Diſſert.* nunquam Typis exſcriptam eſſe opinatur *Colomeſius. OO. Hamb. editt. p. 363.*

prio & nativo fonte eruantur. Hoc docturus erat Vir summus, si modo longiorem vitam Deus dedisset, (74) Isaacus Casaubonus. Multa autem in hoc genere, præter alios, eruit magnum illud literarum decus Daniel Heinsius, qui nunquam ad reliquum Orientem satis exactam fuisse Græciam queritur. De Homero (75) ipse serio promittit. (g)

74) *Vide Merici Casauboni lib. inscriptum* Pietas Merici Casauboni &c. (f)

75) *Heins. in Aristarcho Sacro cap. 1.*

Atque his quidem initiis Græcia, atque ipsa etiam eorum lingua, ad ἀκμὴν suam felici successu, atque optimo

f) Tit. Lib. int: *Pietas Merici Casauboni, Is. F. adversus patrii Nominis & Religionis hostes. Lond. 1621. 8vo.*

g) Sunt qui *Homerum* multa e *S. Codice, Prophetarum* maxime *libris* desumsisse contendunt; sed probent illi *Prophetas ante Homerum scripsisse*, tum de reliquis dispiciemus. Bogani & nuper *Crœsii Moses hebraizans*, quoties in mentem venit, toties *Bilbiliani Vatis* recordor, asserentis, quod *stultus labor sit ineptiarum.* Conf. *Fabricii Bibl. gr. L. II. c. 6. §. 2.* atque *Bergmanni* Dissert. *de Theologia Homeri* inter Dissert. pl. *rev. Rechenbergii in N. T. Hist. litt. & eccl.* p. 262.

mo fato, tandem pervenit. Eo opinor tempore, quo & Oratoria & Philoſophia adeo in Græcia floruerunt, maximis præſtantiſſimorum hominum ingeniis inſignita, atque exculta. Demoſthenis dico, Iſocratis, Platonis, Xenophontis, Ariſtotelis, Theophraſti, aliorumque, quorum jamdiu nomina æternitati conſecrata ſunt. Variis tamen ſemper diſtincta eſt dialectis, ſed eæ omnes optimis atque excellentiſſimis ſcriptoribus ornatæ. Vna Ionica duos excellentiſſimos, ſi qui alii, viros protulit, quorum alter Hiſtoriæ, Medicorum alter cluit pater, *Herodotus, Hippocratesque* Doricam vero quantum excoluerit olim Orpheus, ſequentibus etiam ſeculis Pythagoras, ejusque diſcipuli, utpote reliquarum omnium longe antquiſſimam; teſtatur * Jambulichus. Qui autem in reliquis dialectis ſcripſerunt ſunt etiam ſupra

* *Jamblich. in Vita Pythagoræ cap. 34.* (h)

h) Merito arguenda eſt *Burtoni inconſtantia* qui haud raro in textu aliter, aliter ad oram ſcribere ſolet. Hic utrumque ferri poteſt, τὸ *Jamblichus*, uſus, *Jambulichus* etymologia probat.

ſupra omnem laudem auctores, — ὅσοι ψάμαθός τε κόνις τε, quos ne numerare quidem quis unquam ſperet. Quinque autem celebriores ſeu magis notas Græcorum dialectos, Atticam, Ionicam, Æolicam, Doricam, & Communem, ex antiquioribus ponunt (76) Clemens Alexandrinus (77) Servius Honoratus (78) Iſidorus Hiſpalenſis, præter * Ioannem Grammaticum,

76) *Clemens* στρωμ. α.
77) *Servius in III. Æneid.*
78) *Iſidor. Origen. lib 9. cap. 2.*
* *Dubitat tamen Conr. Geſnerus, utrum* τεχνικὰ *Ioan. Philoponi, in quibus de Dialectis, non ſint potius Ioannis Chaſaris Grammatici; quum ſi tanti eſt, vide.* (i)

i) Scil. in *Bibl. fol. m. 423. b. edit. Friſianæ*, ubi tamen *Characem* non *Chaſarem* vocat. Cæterum huic *Chaſari* ex merito vindicari Librum *Philopono* vulgo tribui ſolitum, pluribus confirmatum ivit *Cl. Thryllitſchius* in erudita *de Dialectis Græcis* diſſertatione, paucis abhinc annis *Witteb.* ventilata; quam vicies viginti locis ab ipſo adauctam atque emendatam ut typis iterum ſubmittere velit, *publice hic obteſtamur Virum* in omni litteratura, præ reliquis græca, exercitatiſſimum; in cujus quidem laudes excurrere *ipſius*, quæ inter nos ſarta tecta viget, *amicitiæ leges* & *optimi Hominis modeſtia* prohibent. Verum quamprimum ejus *de Scholiaſtis græcis & alius in caliginoſum*

Caſ-

maticum, Philoponum, Corinthum ex Tryphone, Plutarchum, aliosque, qui de iis ex professo egerunt: e recentioribus vero omnes fere Grammatici, in quibus Iacobum Zvingerum, qui in his utilem studiosæ juventuti navavit operam, vobis commendo. Verum e dialectis, quatuor priores principes sunt, quod aperte Strabo in Græciæ descriptione demonstravit. Communis dialectus dicitur, (79) non qua aliqua natio aut scriptor utatur; sed quæ verba ab aliis non immutantur, ea ad communem Dialectum referenda sunt, ut, ἄρτος, χρυσὸς, λέγω, γράφω, aliaque generis ejusdem: quanquam non desint, qui ex reliquarum numero plane arceant. Alia omnia ἰδιώματα, sive Dialecti, ut Macedonica, Bæotica, Chalcidica, Thessalica, Cretica, & cæteræ singulares, ad unam ex illis quatuor generalibus revocantur.

79) *Angel. Caninius præf. ad Hellenismum.*

Ss 4 Quum

Cassandræ scriptorem Commentarius, bina reconditæ eruditionis molimina,

Vrgebunt operas, facient & prela crepare;

tum satis B. Lectori superque de dictorum veritate constabit.

Quum vero Creticæ dialecti mentio forte incidit, invenietis apud (80) Homerum hunc nostrum, quod etiam observatione vestra dignum est, in una istac Græcorum Insula, Creta inquam, nonaginta ἰδιώματα sive dialectos, (ipse γλώσσας appellat,) ad urbium ipsius numerum reperiri,

— — — ἐνενήκοντα πόληες.

(Postea autem Ἑκατόμπολις dicta est utpote quæ (81) centum urbes, ut poetæ verbis utar, sustineret.)

80) Homer. ὀδυσ. τ.

81) In καταλόγῳ ipsius. — — οἵ Κρήτην ἑκατόμπολιν ἀμφενέμοντο.

Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη ἐν μὲν Ἀχαιοί
Ἐνδ' ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες,
Δωριέες τε τριχάϊκες, δῖοί τε Πελασγοί.
Τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσὸς μεγάλη πόλις. (k)

Atque

k) v. 175.

Alia autem aliorum lingua mixta, in ipsa quidem Achivi (*scil. sunt*)
In autem Eteocretes magnanimi, in autem Cydones.
Dorensesque Trichaices, divinique Pelasgi
His autem in Cnosos magna civitas &c.

Sensum

Atque hos quidem versus fædissime depravavit Sebastianus (82) Castalio, dum non intellexerit, ἐτεόκρητες enim & τριχάϊκες, tanquam de duobus populis, seu tribubus Cretensibus exposuit; Cum priores Indigenæ, sive αὐτόχθονες intelligendi essent, i.e. κρῆτες ἐτεοὶ, sive veri Cretenses. Posteriores autem τριχάϊκες, quos ille intelligit, ad Dorienses applicandi, utpote qui tripliciter divisi essent, quemadmodum & in alio loco dixit de Aethiopibus: (83)

- - - οἱ διχθὰ δεδαίαται, - -

bifariam divisis: Et sane tria Doriensium genera a Didymo, seu quisquis est alius Græcus ille Homeri interpres nominantur. Porphyrius vero nescio quid per τριχάϊκες de crinibus ipsorum somniat, ἀπὸ τῆς τριχὸς deducens. Sed nos πάρεργα omittamus. Marcus Cicero, (84) ingens illud

82) *In Homeri editione Basiliensi, qua nunc utor.*

83) Ὀδυσσ. α.

84) *Cicero Orat. pro L. Flacco.*

Sensum verborum ipse *Autor Noster* in seqq. explicuit, debetur vero inepta versio *Andreæ Divo Iustinopolitano*, qui eundem etiam circa *Eteocretes* (nihil monente quidem *Giphanio* ad h.l,) quem *Castalio* errorem erravit.

illud atque fulgentissimum eloquentiæ sydus, tria tantum Græcorum genera vere esse affirmat; Atheniensium, quæ & gens Ionum habebatur: Aeoles alteri, Dores tertii nominabantur; Cui ut peritissimo in Græcorum lingua simul & institutis quam maxime assentiendum arbitror, Sed & eandem cum eo opinionem tuetur (85) Athenæus in suis Deipnosophistis. (l)

85) *Athen. Deipnos. lib. 14.*

Atque sic demum, ut videtis, suis finibus exculta Græcia, atque expolita, in remotissimas regiones, majori jam impetu evolare incepit, (86) Græcorum artibus atque libris omnia protinus repleri, Græcam jam linguam arripere Arabas, Indos, Persas, Scythas, & siquid usquam est ferarum, barbarumque gentium. Jam Græce loqui Brachmanæ, Gymnosophistæ, Dryidæ; Phraotes Indorum

86) *Cicero Disput. 2. Tusculan.*

l) Qui *Dalechampio* interprete ita: *Tres enim Græcorum nationes esse censet ille* (*Heraclides Ponticus*) *Æoles, Doras, Jones, moribus inter se non parum dissidentes.* p. *624. Edit. Lugd. 1612. fol.*

rum Rex, (87) Darius Persa, Anacharsis Scytha, Græce omnes docti.

Immo quidem & veri perquam simillimum est, nos quoque

– – *Penitus toto divisos orbe Britannos*,

& quasi *Alterum orbem terrarum* (ita enim antiquitas censuit, & appellavit:) Græcarum literarum non omnino expertes fuisse, præsertim si *Massiliensium* in Britanniam frequentes commeatus, (88) ut ex Strabone patet, & antiquum illud cum (89) Dryidibus commercium spectemus, quos Cæsar Græce peritos docet. (m) Quin & pura puta Græcitatis vestigia hodie adhuc sermoni nostro inhærentia (90) Viri longe doctissimi & diligentissimi perspexerunt. Quod idem etiam in suis Idiomatis contenderunt

87) *Q. Curtius lib. V. (c. 11.)*

88) *Dn. Cokus epist. ad lib. 3. Report. sive consiliorum, ut vocant.*

89) *Cæsar. comm. lib. VI. (c. 14.)*

90) *Laur Humfred præfat. ad contractiorem Edit.* παρεκβολῶν *Eustathii in Homerum.* (n) *Guil. Camden. Paraleipomenun pag. 32. &c. Ampliss. V. Dn. Thomas Smithius lib. de*

---

m) De *Cæsaris* asserto vide quæ superius ad *pag. 19.*

n) *Humfredi Præfatio est Epistola de Græcis literis, Homerique lectione & imitatione ad Præsidem & socios Coll. B. Mar. Magd. Oxonii* præmissa dicto *Eustathii compendio*, quod *Hadr. Iunius Basil.* 1558. fol. excudi fecit.

derunt exteri aliquot, Galli, Belgæ, aliique, in quibus Hadrianus Junius gaudio geſtire ſe ſcribit, quod in Belgicis quibusdam vocabulis Græca Ἐτύμα latere deprehenderat. Magnus autem ille Eraſmus popularis ejus, affirmare nihil dubitavit. (91) *Veterem Britannicæ gentis linguam, quæ nunc Wallica eſt, ſatis indicare eam aut profectam a Græcis aut certe mixtam fuiſſe.* Quod certe illius fere ætati

Orthographia Anglica. (o) *Omnium autem induſtriam longe ſupergreſſus eſt, Vir, ſi quis alius, eruditiſſimus Mericus Caſaubonus Iſ. F. in libello de Veteri lingua Anglica, intra paucos annos edito, & auro contra caro.* (p)

91) *In Adagio* Ῥόδιοι τὴν θυσίαν. (q)

o) Libelli *Smithiani* rubrica ea eſt: *De recta & emendata Linguæ Anglicæ ſcriptione Pariſ. 1568. 4to.* cui eodem loco annoque comitem dedit alium: *De recta & emendata Linguæ Græcæ Pronunciatione:* poſterius opuſculum *Noſtro*, ut videtur, non innotuit, *utrumque enim rariſſimum.*

p) Intelligit procul dubio: *Partem priorem Commentationis de IV. Linguis*, qua *in Lingg. Hebraica & Saxonica antiquitates &c. Mericus inquirit*, brevi quidem ſed exquiſito labore & *Caſauboniano nomine* digno. Fruſtra tamen a multis hic loci quæritur libellus *inventu hodie difficillimus.*

q) *P. m. 477. Rhodiorum ſacrificium,* quod

ætati ſuppar illuſtriſſimus Vir (92) Joannes Priſeus pluribus contendit; ſecutus, ut ipſe ait, Giraldum Cambrenſem in eo libro quem ὁδοιπορικὸν ſive *Cambriæ Itinerarium* inſcripſit. Idem etiam de Cornubienſi lingua fidenter ſatis aſſeruit Vir Clariſſimus, Richardus (93) Carevv Antonienſis.

92) *Priſ. Defenſione Hiſtoriæ Britan. capp. 1. & 7.* (r)

93) *Car. in notitia Cornubienſi.* s)

Itaque ſive illud factum eſt ex frequenti Græcorum in Inſulam commercio, quod *Camdenus*, aliique ſciſcere videntur; Sive quod reliqua Europa bellis infeſtata, Græcorum plurimi huc tanquam in aſylum confluxerunt, quod doctiſſimo *Smitho* placere video; Sive, quod majores noſtri avitis ſedibus in *Scythia Europæa* relictis, quæ eſt eruditiſſimi *Merici Caſauboni* multo potior ſententia,

quod unum cum *Lindio* (de quo idem *Eraſmus p. 448.*) Curioſa vero ſunt *Roterodami* verba, quæ ipſum Lectorem relegiſſe non pœnitebit.

r) Prodiit illa *Lond. 1573.* ſua tamen *Priſcum* e *Giraldo* ſumſiſſe notat *Cruſius L. V. p. 236. Germano-Gr. in Not.*

s) Cui calculum addit *Heresbachius* in

tia, ita linguam ſuam interpolarant atque Græcis vocabulis ex frequenti eorum conſortio miſcuerant, ut poſt inſeſſam ab iis *Cherſoneſum Cimbricam*, atque poſt tot demum ſeculis occupatam hanc inſulam, adhuc quoque recentia ejus linguæ veſtigia retinuerint: longe extra omnem controverſiam poſitum eſſe, Græcas literas a multis retro ſeculis non ſolum apud nos cognitas, ſed exultas quoque atque in honore habitas, conſtabit. Vt nihil neceſſe habeamus, aut (64) *Vlyſſis* hoc loco mentionem aliquam facere, quem *Caledoniæ* noſtræ appulſum manifeſtat ara Græcis literis inſcripta, ut ait Solinus. Aut etiam Bladudis (95) Regis Britannici, (u) quem ajunt Athenis redu-

94) *Solinus in Polyhiſtor. cap. 35.*

95) *Galfr. Hiſt. Britan. lib. 1. cap. 14.*

(t) *in Encomio gr. L. p. 9. Britannorum*, inquiens, *Pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ-Linguæ hodienum profitetur* &c. *Notitia Carewi* angl. prod. *Lond. 1602. 4to* ſub Tit. *The Survey of Cornwall.*

t) *Galfredi Monumetenſ. L. XII. de Geſtis RR. Britann.* recuſi *Heidelb. 1587. 4to.* Conf. *Voſſium* de *Hiſt. Lat. L. II. c. 81.* & Anglorum Biographos.

u) *Bladudes* cognomento *Magus* dictus,

reducem, quo profectus erat Græcorum ſtudiorum cauſa, Philoſophos, atque eruditos homines ſecum attuliſſe, quo melius ſui populi in Græcis aliisque artibus inſtitutioni proſpiceret. Aut Phileæ denique Taurominitæ cujus (96) Athenæus meminit, qui ad ſitum Britanniæ naturamque explorandam, centeſimo ante Iulii Cæſaris tempora & ſexageſimo anno, huc advenit. Adeo in quam longinquas terras, atque invias fere penetravit optimæ atque eruditiſſimæ linguæ uſus. Nam quid volunt, inquit (97) Seneca, in mediis Barbarorum regionibus Græciæ urbes? Quid inter Indos, Perſasque Macedonicus ſermo? Scythia & totus ille ferarum indomitarumque gentium tractus Civitates Achaiæ Ponticis impoſitas littoribus oſtentat; Apolloniam, Meſembriam, Dionyſopolin, Tomos, Iſtropolin, Olbiam.

Hic

ctus, Collegium exſtruxit & ipſe Profeſſorum Athenis ſecum adductorum in docendo, ſi fabula vera, ſocius fuit. Plura *Pitſeus de Ser. Angl.* & alii.

x) Ego ea reperio apud *Athen. c. 11. L. V.*

96) *Athen. Deipnoſ. lib. V cap. 8. Verum ex quo lectus hic nobis Athenæi locus a Clariſſ. Salmaſio edocti* Βρετανίαι *quoque Brutium in Italia promontorium dici a Græcis, in Polybii ſcil. Ecloge. lib 10. Olympiodoro, &c. didicimus, non ſolum Britanniam noſtram. Nos certe librariorum & operarum incuria factum putamus,* (x) *atque ultra quicquam de noſtra inſula exinde colligere* ἀπέχω.

97) *Seneca conſolat. ad Helviam. cap. 6.*

98) Ovid. Trist. lib. 3. eleg. 9.

(98) *Hic quoque sunt urbes Graiæ (quis credere possit?)*
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.

Mirum vero cuiquam videri possit, quanta cum aviditate, atque animi impulsu in has literas involarint Romani, ita ut vix Latine prius ipsi, quam Græce scriberent. Qui enim primam fabulam, (Livius (99) fuit is opinor Poeta, (y) inter eos docebat, (quod

99) Cic. Tuscul. disput. 1.

L. V. ubi & ipse interpres *Britanniam* vertit, nec correctum id est a *Casaubono in animadversionibus.* Male vero hic *putat Burtonus & librariorum incuriæ tribuit, quod deliberato consilio recte beneque factum existimamus;* quodsi enim *Steph. Byzantinum* ad vocem Βρεττότια inspexisset *Autor*, didicisset ex illo *Brettanidis* nomine veteribus omnino etiam *Brutiorum regionem* venisse; Ea tamen differentia ut hujus incolæ *patronymico vocabulo Brettiani* & successu temporum *Brettii*, (tandem *Brutti*) transmarini vero *Albionis insulæ* habitatores *Brettani* dicerentur. Adi *Cellarium* in *Geogr. ant.* quamvis & hic non curate satis distinxerit.

y) De *Livio* quidem *A Gellius Noct. Att.*

(quod & antiquissimum est inter Romanos scripti genus,) temporibus Punicorum bellorum floruit. Eo, & Quinto Ennio magistris Romani Græcis literis erudiri cœperunt, post Romam conditam annis fere quingentis & decem, qui cum Poetæ semi-græci essent, & Historici, utraque lingua domi forispue docuerunt. Eadem fere tempestate vixerunt, atque Romanam Historiam Græce scripserunt Q. Fabius, & L. Cincius Alimentius, (z) (100) testes a Dionysio Halicarnassensi laudati. Cincium vero

100) *Dionys. Halicar. ἀρχαιολογ. lib. α.*

Att. L. XVII. c. 21. quando *de tempore Virorum inter Græcos Latinosque illustr.* loquitur: *Primus omnium L. Livius poeta fabulas docere Romæ cepit, post Sophoclis & Euripidis mortem annis plus fere CLX.* &c. præterea de *Livio Ennioque* latinæ Poeseos principibus instauratoribus *Vossius in Arte Poetica* ea passim habet, quæ vel post *Gyraldum, Borrichium* & *Fabricium* evolutos, cum fructu legas.

z) De Cincio *Livius L. VII. c. 3. & L. XXI. c. 38. qui diligentem monumentorum Collectorem* celebrat. Lectu adhuc di-

1) *Livius lib. 21.* ro *maximum auctorem* appellat (1) T. Livius, & a Dionysio Annibalicam Historiam τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ composuisse dicitur. Quem ipsum Hannibalem Carthaginiensem (quando nominis ejus hæc incidit mentio:) aliquam multa Græcis literis & scriptis commisisse Probus (2) Aemilius narrat. Sed ingentem Romanorum numerum, qui historiam suam Græce adornarunt atque ediderunt, reperietis apud longe doctissimum Virum, (b) qui nuper egregium opus de Græcis, Latinisque Historicis contexuit; ut ego interim taceam *Albinos, Claudios*, & trecentos alios, qui ideo

2) *Aemil. Probus in Vita Annib.* (a)

gniora sunt apud *AGellium L. XVI. c. 4. Macrob. L. I. c. 12. Festum* & alios, e quibus sua insigni industria collegit *Vossius de H. Lat. L. I. c. 4. & de H. Gr. L. IV. c. 13.*

a) Malim *Nepos* qui cap. ult. circa finem, inter alia de *Cn. Manlii Vulsonis in Asia rebus gestis* scripsisse refert.

b) *Seniorem Vossium* celebrari pronum est, & tanta sunt, fateor, *Illius* in *Rem litterariam* & *antiquam* merita, quanta vulgus Eruditorum vix agnoscit. *Tenzelius*

ideo, uti conjicio, Res gestas suas peregrino sermone literis mandaverunt, ut eo facilius ab omnibus lectæ

 essent,

zelius in Bibl. cur. A. 1705. p. 198. continuationem ex ipsius *Vossii Reinesii aliorumve Epistolis* confici debere suadet, vellem addidisset, *ex Veterum Scriptorum fragmentis & monumentis;* quæ diligentissime excusserat *ipse Gerardus.* Hodie certe oneri illi qui humeros digne sub jiciant, pauci supersunt, & dolendum foret, si *Purpuræ Vossianæ* pannus, aut nescio quis vilior obscuri hominis cento assueretur. Neque tamen inficias eam multa etiam apud *Vossium* restare emendanda, forte & quædam delenda, plura addenda. Præstitit id ex parte *Sandius*, & strenuus, si diis placet, continuator *Hallervordius*, quamvis & hos cum *Vossio* in arenam descendisse aliquos indigne habeat. Mihi quid videatur hic quidem non exponam. *Reinesii Collectanea*, (qui si quisquam huic labori par censendus erat,) *Bibl. Citicensis* asservat; in quibus digerendis & expoliendis occupatus dicitur *Vir* quidam *eruditus*, ingens operæ pretium initurus, si nos insigni

eſſent, atque intellectæ. Nam, ut ait Cicero, (3) Græca leguntur in omnibus gentibus, Latina ſuis tantum terminis, atque iis exiguis continentur. Neque enim Romani, rerum orbis terrarum Domini, paucas gentes Europæ, ut latinis literis uterentur, aſſuefacere potuerunt; cum omnes Græcas ultro amplexarentur. Vt non immerito a Juliano Cæſare proditum legamus: (4) Multo maximam orbis terrarum partem a Græcis Coloniis mitiorem ad cultum compoſitam; atque ita affectam eſſe, ut facilius ſeſe Romanis ſubjiceret. Itaque Imperator Iuſtinianus cum in remotiores

3) *Cic. Orat. pro Archia poeta:* Non inficias eo, quin lingua Gr. prolixior fuſiorque ſit quam noſtra. *M. Fronto apud AGell. lib. 2. cap. 26.*

4) *Iulian. Cæſar. Orat. 4.*

ſigni Theſauro ulterius indigere non patiatur. Sed & *doctiſſimus Wendlerus*, in ſched. *de Libris a Pontificiis &c. ſuppresſis atque corruptis* (Ienæ 1714. 4ta forma exſcripto) *p. 37. Differt. præliminaris*, Publicum jubet continuationem Voſſiani Operis de Hiſt. Latinis ad noſtra usque tempora expectare. Et ſane ut optima quæque ab ejus induſtria nobis promittamus, ipſum illud ſchediaſma inſigni cura elaboratum, aliaque non proletaria *Viri* monumenta ſuadent.

tiores partes Constitutiones suas mitteret, Græce eas exscribi fecit; quo melius ab hominibus, Græcis præcipue literis naturæ vi quadam occulta deditis, intelligerentur. Cujus rei specimen habetis Institutionum Imperialium lib. III. (5) *Sed nostra Constitutio*, inquit, *quam pro omni natione Græca lingua compendioso tractatu habito exposuimus:* ubi pro *omni Natione* ICtorum Coryphæus Iac. Cujacius *omnium Notione* legit ex (6) Theophili Græco, διὰ τὸ πᾶσιν εἶθε πρόδηλον. Neque aliunde certe profectum est, quod Spiritus sanctus Evangelium D. N. I. C. Græce primitus editum voluerit, quæque sunt reliqua N. T. θεόπνευστα plane scripta, quam ad faciliorem eorundem inter gentes per orbem terrarum cognitionem, cum Græcæ literæ (7) longe maximam partem τῆς οἰκουμένης occupassent. Leges autem Latine semper voluit extare Iustinianus,

5) *Institut. Tit. de Succes. libert.* § 3.

6) *Vide Ang. Politiani Miscellan. cap* 84. *& Henr. Ernestium Observat. lib. 1.* (c)

7) *Nunc totus Graias habet Orbis Athenas* Iuvenal. Sat. 15. v. 110.

c) Prod. harum *Observat. Libri II. Amst. 1636. 8vo.* rarius obvii. *Struvius in Bibl. Iurid:* aliique *Ernstium* vocant, sed minus accurate.

nus, ad majus Imperii Romani decus atque Majestatem; neque enim decuit Romanos, ut iis, quos armis subegissent, non sua, sed ipsorum lingua leges darent. (8) Quippe indignum esse existimabant, illecebris ac suavitate literarum Græcarum, imperii pondus & auctoritatem domari. (9) Ideoque in Græca urbe, Constantinopolin putate, quo tum translata erat Imperii sedes Latinæ linguæ ad accommodiorem legum interpretationem, constituti sunt magistri, & Præceptores.

8) *Val. Maximus lib. 2. cap. 2.*

9) *C. de Professoribus & Medicis.* (d)

Sed ut, quo digressi sumus, revertamur. Non tantum ipsi Græce scribere, sed & Græcorum, siqua ipsi probarent, scripta in latinas literas transtulerunt. Hinc (10) Ennius Euhemerum (e) de Iovis, cæterorumque Deorum historia interpretatus est. (11) Cornelius Gallus, Euphorionem Chalcidensem Poetam. (12) Cicero

10) *Lactant. de falsa relig. lib. 1. cap. 11.*

11) *Servius in Virgil. Ecl. 10.*

12) *Quintil. lib. 10. cap. 5.*

d) *L. XI. Lib. X. Tit. 52.*

e) *Euhemerus* hic, sive *Messenius* (quod cum *Plutarcho Lactantius* & alii) sive *Agrigentinus* (quod *Arnobius* voluit

cero autem quam plurima Xenophontis, Platonis, atque Demosthenis vertit: (13) Ipse etiam Græce quam sæpissime declamare solebat, Rhetorumque atque Philosophorum Græcorum primum institutione, mox consortio quam familiariter uti. Vnus inter * Romanos Cato (f) externum idioma in urbe non tulit, seram tamen hujus studii omissi vindi-

13) *D. Hieronym. epist. ad Paulin.*

* *Cic. de Senectut.* (g) *Quintil. lib. ult. cap. ultimo.*

luit) ob ipsam illam *Deorum Historiam* inter *Atheos* a Veteribus relatus est. Collegit de eo, quicquid reperire potuit post *Scipionem Gentilem A. Politianus Miscell. c. 35.*

f) Plures fuisse qui cum *Catone* græcas litteras despicientes a *Romanis* easdem tractari indignati sunt, ex Cicerone discimus L. II. Acad. Quæst. & alibi passim; sed brevi abhinc tempore eousque grajæ litteraturæ cupido omnes incessit, ut multi reperirentur, qui ne latina quidem ulterius ferre poterant, teste eodem Tullio L. I. de Fin. Bon. & mal. initio.

g) Add. & alius *Ciceronis* locus *L. II. Acad. Quæst. initio.* Circa *Librum de Senectute* sive de *laudibus Catonis Majoris*

vindictam dedit, dum ſenex ferulæ, & Græcis literis canitiem ſubmittit. Neque Græcis literis ſolum, (hoc enim ita vulgo accipiunt tanquam Cato ſenex Græcam linguam tantum didiciſſet:) verum & diſciplinis, ſiquid (14) Plutarcho credimus, atque eruditioni incubuit, ut nec erubuerit Cenſor, nec deſperaverit ſenex. (h) Ejus vero tandem exemplo ampliorem in modum, atque ardentiori opera plerique commoti hæc ſtudia imbiberunt, adeo ut Strabonis tempore, ad trilinguem illam Varronis Maſſiliam, (i) *ἀντὶ τῆς εἰς ἀθήνας ἀποδημίας*, ut ipſe ait, Nobiliſſimi Romani ſe conferrent. Qui etiam Maſſi-

14) *Plutarch. in M. Craſſo.*

---

ris lectu non injucunda ſunt, quæ obſervat *Bailletus in Catal. Librorum ἀπὸ τȣ̃ ἀντὶ denominatorum*, ſub rubrica: *Anti-Cato.*

h) *Futurus* ſcil. *hominibus documento, ea quoque percipi poſſe, quæ ſenes concupiſſent*, & quæ reliqua ſunt elegantia *Fabii* verba c. l.

i) *Strabo p. 273.* laud. edit. *Romani rum pro Athenienſi peregrinatione Maſſilienſem amplexi ſunt.*

Massilienses a Cæsare eodemque (15) Strabone res suas atque rationes omnes Græce computasse dicuntur, quod supra monuimus. * Quin & Imperatores Romani non Latinam magis linguam suam esse quam Græcam existimarunt. Hoc videre (16) est apud Suetonium, in quo Octavianum August. legimus, proposuisse legem, ut Romani Græco, Græci Romano habitu & sermone uterentur. Nec minore cura (17) Claudius Imp. Græca studia secutus est, amorem præstantiamque linguæ occasione omni professus. Cuidam enim barbaro Græce Latineque differenti, *cum utroque*, inquit, *sermone nostro sis peritus*. Et in commendanda Patribus conscriptis Achaia, *Gratam sibi provinciam*, ait, *communium studiorum commercio*. Solos quippe dixit Græcos suis studiis dignos, & quam plurima Græce scriptitasse (k) narratur: Prioribus vero seculis, ipsi etiam pueri literis Græcis eodem mo-

15) *Vid. Strabo Lib. 4. ὥστε καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν.*

16) *Sueton. in Octav. cap. 98.*

17) *Sueton. in Claudio cap. 42.*

 do

(*) *p. 634. sqq.*

k) E. c. *τυρρηνικῶν βίβλ. κ. & καρχηδονιακῶν η. seu Tyrrhenicarum rerum Libros XX. & Carthaginensium VIII. &c.*

do erudiebantur, quo prius erudiri solebant Hetruſcis, teſtante (18) T. Livio, (l) qui ejus rei auctores ſe habere affirmat. Et certe Fabius Quintilianus ab his prima linguæ tentamina, atque exercitamenta, melius atque felicius auſpicari pueros, quam a Latinis judicavit. (19) A ſermone Græco, inquit magnus Doctor, puerum incipere malo: quia Latinus, qui pluribus in uſu eſt, vel nobis nolentibus ſe perhibet; ſimul quia diſciplinis quoque Græcis prius inſtituendus eſt, unde & noſtræ fluxerunt.

18) *T. Liv. Hiſt. lib. 9.*

19) *Quintilianus Inſtit. lib. 1. cap. 1.*

Sed neque in civilibus tantum rationibus, aut iis etiam quæ ad doctrinas

l) Invertit *Autor Livii* verba, qui certe non probare vult *Romanam Iuventutem græcis literis inſtitui*, (hoc enim, quaſi rem ſuo tempore omnibus notam ſupponit;) ſed *quod illa Iuventus Romana eodem modo olim Etruſcis litteris operam dederit*, hoc eſt, quod Scriptorum teſtimoniis confirmari affirmat. Verba ipſa apud *Hiſtoricum* ſic jacent. *cap. 36. l. c. Habeo Autores, vulgo Romanos pueros, ſicut nunc Græcis ita tum Etruſcis litteris erudiri ſolitos.*

nas spectant, tanta harum literarum habita est a Romanis cura, atque observatio; verum etiam in rebus divinis rite faciundis. Quippe Romani (20) cum non Græca duntaxat origine, sed stirpe sint editi, Græcos quoque sacrorum ritus, & Græcam in Deos * pietatem ab initio ad finem usque condiderunt, ac perpetuo observarunt. Herculis (21) enim Sacra sæpius Græce peracta sunt. Matris autem Deorum, sive Deæ Phrygiæ ceremoniæ, nunquam nisi Græce in urbe celebrabantur.

Sed in immensum jam excurrimus: Iudæos adeamus, aut etiam Syros, & in eorum quidem scripta Græcas quam plurimas voces irrepsisse videbimus. Nos paucas hoc loco γεύματος ἕνεκα, in studiosæ iuventutis gratiam exhibebimus. Ex iis itaque est *Sanedrim*, a Græco συνέδριον, quod pro *concilio*, aut *confessu* ponitur. Item *Mamphula*, & *Psantherim*, ab illustr. (22) Scaligero observatæ; quarum priorem, quæ exstat apud Festum, Vir summus se scire ait, in Hebræorum commentariis *mancipem pristinorum* esse depravatam a Græco

20) *Iulian. Cæsar Orat. 4. quæ est* εἰς Ἥλιον.

* *L.* εὐπιστίαν. *Nam* ἀπιστίαν *perperam in Gr. habetur.*

21) *Servius in Virgil.*

22) *Ios. Scaliger Castigat. ad Pomp. Festum de Verbor. significat.*

Græco μονοπώλης. Neque dubitat quin *Mamphula* in traduce Syriacæ linguæ ex matrice Græca propagata ſit. Alteram quoque vocem, in vetuſtiſſimo ſcriptore Daniele, Græcam eſſe ait pro * pſalterio. Quomodo & in Paralipomenis ſeu Chronicis, *Rapſod* inveniri dixit παρὰ τὸ ῥαψῳδεῖν. (m) Poſteriores autem Syros multa a Græcis mutuatos eſſe, auctores undiquaque erudiriſſimi, qui *Originum* libros nobis ſcripſerunt, idonei ſunt teſtes: eos quippe a Græco ῥητορικῇ, *Rebetera* ſuum, pro eadem Arte traduxiſſe affirmant: ut de ſexcentis aliis ejusmodi vocabulis, apud eos e Græco derivatis, nihil hic opus ſit dicere. Tulerunt vero Veſpaſiani atque Titi Augg. tempora duos inſignes viros, Philonem, & Ioſephum Iudæos, Græcæ linguæ, ſi qui alii

* Ψαλτήριον. *Dan.* 3. 5. 5.

m) De his qui plura cupit, adeat *Davidem Cohen de Lara, Lexici Talmudici compilatorem* in tract. *De convenientia vocabulor. Rabbinicor. cum Græcis. Amſtel.* 1648. 4to. de quo fidem fecit *Amicus*, multa in eo haberi docta & obſervatu digna; *mihi Liber non viſus.*

alii, apprime peritos; quorum priorem *Platonem Iudaizantem*, quæ erat nominis illius celebritas, appellarunt. Alteri etiam exacta hujus linguæ fuit cognitio, nisi quod patriæ consuetudo pronuntiationem ipsius impediret, (23) quod ipse quidem fatetur. Quæ est Caroli quoque magni, Germanici Imperii Auctoris, querela, quo tempore Osnabrugæ clericis multas concessit immunitates & prædia, hac conditione, ut Græcam linguam ibi discerent; ubi palam professus est: (24) *Se Græcam linguam melius intelligere, quam pronunciare posse.* (o) Cæterum omnino receptum fuisse

23) *Ioseph. Archaolog. cap. ult.* τὴν δὲ κατὰ προφορὰν ἀκρίβειαν πάτριος ἐκώλυσε συνήθεια. (n)

24) *Eginhartus in vita Caroli M.*

n) *Iosephus L.XX. c.9. Antiqu.Iud.* de se ipso: *Græcanicæ quoque Litteraturæ non sine profectu dedi operam, quamvis exquisitam pronuntiandi rationem assequi per patriam consuetudinem non licuit: Nostri enim homines non suspiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod studium profanum apud eos habetur, & servis commune cum ingenuis*, & q. s.

o) *Eginhardi* hæc de *Imperatore judicantis*, *non* ipsius *Caroli profitentis* verba

fuiſſe Iudæis, omnes exteras Gentes Græcos appellare, conſtabit ex frequenti illa, ac ſæpius repetita Antitheſi Iudæi & Græci in N. Inſtrumento. Ad Rom. ſcilicet, cap. I. commate 16. cap. II. comm. 9. & 10. cap. III. comm.

---

ba ſunt. Leguntur *cap. 25.* ubi tamen fruſtra quæſiveris reliqua *Burtono* adducta: etſi eadem ab aliis Autoribus fide dignis, *Cranzio* e. c. *Calviſio* ceterisque referri non negemus. Vid. *Val. Kleinwechteri Progr. de Carolo. M. Græcæ Linguæ per Germanniam propagatore*, & ipſum primario *donationis inſtrumentum*, quod paſſim in *diplomatum collectionibus*, in *Atlante* etiam *majori* alibique proſtat. Addimus celeberrimi *Schminckii* (*p 116. Edit. nuperæ Vltraj.*) monitum: *Putant nonnulli ex recentioribus ſe Carolum ad cœlum evehere, ſi inaudita quædam & magna ipſi tribuant*: *narrant enim Carolum accurate locutum fuiſſe græce, contra diſerta Eginharti verba &c. Saxo* etiam *Poëta Anonymus L. V. v. 275.* de *Carolo M.* ita canit:

Sed ſolitus Lingua ſæpe eſt orare latina,
Nec græcæ prorſus neſcius exſtiterat.

comm. 9. cap. X. comm. 12. Epist. prima ad Corinth. cap. I. comm. 22. Ad Galatas cap. III. comm. 28. atque etiam alibi. Unam hujus interpretationis addam auctoritatem, *Isidori* quidem, non *Hispalensis* illius, cujus prius mentionem fecimus, (p) sed alterius cujusdam *Pelusiotæ*, Ægyptii, inter Græcos Patres Viri eloquentissimi; Ἕλληνας, (25) inquit, ἐνταῦθα φησὶν (respicit autem versum 10. secundi cap. ad Romanos, quem prius adduximus:) οὐ τοὺς Εἰδωλολάτρας, ἀλλὰ τοὺς εὐσεβεῖς, τοὺς ἐν τῷ ἐμφύτῳ νόμῳ πολιτευομένοις, τοὺς ἄνευ ἰουδαϊκῶν παρατηρήσεων, πάντα τὰ πρὸς εὐσέβειαν παραφυλάσσοντας, οἷοι ἦσαν Μελχισεδὲκ, Ἰὼβ, Κορνήλιος. Græcos vocat non Idolorum cultores, sed homines pios, qui in legi naturali vivebant, qui absque Iudæorum observationibus, omnia quæ ad pietatem pertinerent, custodiebant; quales erant Melchisedech, Iob, Cornelius, & siqui sunt alii. Neque enim, quod plerique opinantur, ideo appellati sunt Græci, quod Philoso-

25) *Isidor. Pelus. Epist. lib. 4. ep. 61.*

p) Ubi amabo? ego id juxta cum ignarissimis novi.

losophiam a Græcis conſcriptam, ſpreta Iudæorum religione, amplecterentur: Verum quod pleræque nationes, ut aliam etiam rationem aſſignemus, Græcis literis, uti nos Latinis, in ſuis rationibus uterentur. (q)

Immo & ipſi Iudæi, qui erant ἐν τῇ διασπορᾷ, (r) qua voce Iacobus atque Petrus uſi ſunt, Ἕλληνες, i. e. *Græci*, dicebantur. Atque hoc ſane apparebit ex recta interpretatione verſus 35. cap. VII. Evangelii Iohannis, paſſim vero ex Actis Apoſtolorum. Huc accedit, quod quæ Divo Matthæo γυνὴ χαναναῖα, mulier Chananæa dicitur, eadem beato Marco, γυνὴ Ἑλληνὶς Συροφοίνισσα τῷ γύνει, *mulier Græca genere Syrophœniſſa* nominatur. Sed vobis fortaſſe ἀπροσδιόνυσα hæc videantur. Ad inſtitutum redeamus: feſtinandum eſt enim plurima percurſanti.

Jam

q) V. ſupra p. 634. *de Gallis*, & 669. *de Masſilienſibus* &c.

r) *In diſperſione.* Loca ſunt. *I. Eplæ. Iacobi, c. I. v. 1. & I. Petri c. I. v. 1.* In priori *Iacobus ſalutem dicit XII. tribubus, qui ſunt in DISPERSIONE.*

Iam vero ad ea Græcarum literarum tempora devenimus, in quibus Sophiſtis ſolis omnia fere licere, Rhetorico nimium atque acuto, oſcitanti tamen plerumque ſcriptorum generi. Sed protulit & hæc ætas doctiſſimos Eccleſiæ Patres, Clementem Alexandrinum, Athenagoram Athenienſem, Iuſtinum Martyrem, aliosque non paucos, ad bonum Reipublicæ Chriſtianæ natos: Sed maſculus eorum atque validior, eviratior Sophiſtarum ſtylus, atque affectatus. (s)

Atque hoc fere ſtatu Græcæ linguæ permanſit conditio, donec Arabes Saraceni poſt Chriſtum Anno DC. XLI. ſub Heraclio Imperatore omnia fœdis excurſionibus contami-

s) Sed & *Patres ipſi* circa hæc tempora jam panegyrico & declamatorio dicendi genere uti cœperunt. In *Iuſtini* imprimis *ſtilum* curatius inquirit *Chriſt. Th. Koch* in *Dial. Iuſtini martyr. cum Tryphone Iudæo ſuppoſitionis convicto. Kilonii 1700. 8vo.* Sect. IV. c. III. §. 1. 2. ſeqq. cui maſcule ſe oppoſuit *Feldenus.* Id vero non hujus loci eſt.

narunt, quo modo & in Occidente Latina lingua, a Gotthis, Hunnis, Vandalis, aliisque Barbaris nationibus, (26) extincta est, ad bonarum omnium literarum πανολεθρίαν fere atque internecionem. Qui etiam (27) Gotthi Græciam ipsam sub Gallieno non leviter prius afflixerant, populi θεοςυγεῖς, (t) atque humano generi semper infesti. Post fatalem hanc bonis literis ac disciplinis pestem,

- - - Omnia demum
Ex illo fluere, & retro sublapsa referri.

Et jam quidem, ut Poetæ verbis loquar:

- - Vetus Græcos servabat Cista libellos;
Et divina Opici rodebant carmina mures. (28)

Paulisper autem sedatis rebus atque compositis, Græcorum libros rapiebant Arabes, homines sane diligentissimi, atque ad Doctrinæ studia nati, in suam etiam liuguam transferre

26) *Iust. Lipsius de Pronunc. L. L. cap. 3. vide & Rutgers. in Variis.*

27) *Eutrop Histor. lib. IX.*

28) *Iuvenal. Sat. III. v. 206. 207.*

t) Nimirum
Gens inimica Diis hominumque infesta saluti.

re cœperunt, ſed retentis tamen atque intermixtis quibusdam Græcis vocabulis; addito etiam articulo ſuo *Al*, pleraque Græca ad morem ſuum interpolarunt. (29) Vt liber Ptolomei eſt *Almageſtum*; eſt enim ἡ μεγίςη πραγμάτεια, ſive σύνταξις, id eſt, *magna Conſtructio*. Sic *Alchymia*, χύμεια, & *Alchymiſta*, (30) χυμιςής. Sic *Almanac*, Calendarium, μαναχὸς, a Luna & menſibus, unde circulus Lunaris, apud Vitruvium, μαναχὸς. (u) Sic *Alembic*, à Græco ἄμβιξ, apud Dioſcoridem, quod idem Scaliger obſervavit. Quin & inſuper addit numiſmata antiqua Imperatorum Arabum (*Califas* ipſos appellant:) cum Græcis inſcriptionibus ſæpius occurrere. (y) Atque jam quidem miſerrimo

29) *Ioſ. Scaliger in Propert. lib. 3. Eleg. 20. Idem etiam in* Culicem *Virgilii.*

30) *Porphyrius Arabico nomine* Αλμενιχια *vocavit. Scalig. in Prolegom. ad Manilium.* (x)

Vu 2

u) *Vitruvius* c. 8. L. IX. *fine*. ad quem Locum *Gu. Philander Caſtilionius Gallus* in *edit. Gerbeliana*: ἀπὸ τῦ μηνὸς i.e. *a menſe formatum nomen Circuli menſtrui manacos*. Hinc & vernaculum: *Almanach*.

x) In *Edit*. nempe *Boecleriana*, de qua *ſuperius*.

y) Ejusmodi, *Arabum* non ſolum, *ſed Perſa-*

ſerrimo infortunio, ſtante etiam quodammodo, atque florente Imperio, Græcæ linguæ propemodum collapſa eſt gloria; ſuavitasque illa atque antiqua puritas fœdiſſima barbarie contaminata, adeo ut domi ipſam Græciam requirere poſſis: quod ex Niceta Choniate, Georgio Cedreno, Ioanne Zonara, Codino Curopalate, nec non Græcis Iurisconſultis, aliisque ſcriptoribus apparet; apud quos, inundante jam tum in Aſiam barbarie, tot vocum portenta puriſſimæ lin-

Perſarum quoque, *Aegyptiorum*, *Parthorum* imprimis & aliorum complurium *Aſiæ Africæve populorum Numiſmata græcis litteris inſcripta* hodie magno numero reſtant, quamvis illæ quandoque a communi Litterarum γνησίως græcarum forma nonnihil abeant (*e.g.* Λ *pro* Α W *pro* ω *ponendo*) Indeque *Nummi Græcorum* vulgo in *Nummos Græciæ proprie ſic dictæ*, *Græciæ Aſiaticæ*, *Græciæ magnæ* & *Græciæ barbaræ* dividuntur. V. poſt *Hottingerum de Num. Orient.* omnino *illuſtr. Spanhemius* in digno *de Vſu & Praeſt. Numiſmatum* Opere, cujus *altera pars* nunc demum in *Belgio* ſub prelis ſudat.

linguæ affuſa. Græce enim bene & eleganter ſcribere, rara erat, atque infrequens hujus ætatis laus; quam cum paucis Annæ Comnenæ tribuit Zonaras, quam γλῶσσαν ἀκριβῶς ἀττικίζουσαν (z) habuiſſe narrat; ſed penes eruditum lectorem ſit de iſta commendatione judicium.

Extat enim Ἀλεξιὰς ejus, ſive de Alexii Comneni patris ſui Rebus geſtis.

z) i. e. *Linguam vere Atticam:* ſed dandum hoc eſt ſexui & *Zonaræ* adulationi. Neque tamen inficiari velim, *Cæſariſſam hanc* plurimis Græcorum ſequioris ævi Hiſtoricis, qua ſcribendi prudentia, qua Linguæ puritate palmam dubiam reddidiſſe. Optime poſt *Hæſchelium* de ejus *Alexeide* mereri conſtituerat *Ioh. Frid. Gronovius*, ſed Gallis *Batavo* homini gloriam illam invidentibus, *Pe. Poſſinus* conſilium ipſius antevertit, qui inter *Hiſt. Byzant. Scriptores* excudi curavit *Pariſ. 1651. fol.* Eius tamen oſcitantiam & errores creberrimos accuſat *junior Gronovius*, qui rem fuſius exponit in *Præf. ad Patris de Seſtertio Librum* & pluribus in addita ad *Ant. Clementium epiſtola* p. 691. ſeqq. conf. quoque *Fabr. Bibl. gr. L. V. P. II. c. 5. p. 390. Eberti in Muſæo Mulier. eruditarum*, & quos ille laudat, plures alii.

Verum ante penitus concussum Constantinopolitanum in Græcia Imperium, antiqui illæ Atticismi Veneres in citeriori Occidentis parte paulo magis emarcuerunt. Notum est enim illud Francisci Accursii, quoties ad Homeri versus a Iustiniano citatos pervenit, *Græcum est*, inquit, *nec potest legi*. (a) De iisdem fere temporibus intelligendus Claudius Espencæus Episcopus Gallus, Vir doctissimus,

a) Nota est *de Accursio fabula*, cum *altera illa*, quod *anno* demum *ætatis quadragesimo Alphabetarius* factus sit; utraque tot impugnatores numerat, quot defensores, & merito suo a prudentioribus exploditur. *Græca sane Accursium scivisse* ex ipsis glossis patet, siquidem diserte *ad L. 6. D. de Bonor. possess.* ait: *Græcæ literæ possunt intelligi & legi*. Non minus *Græcanicam vocabulorum originem* e. g. *Emphitevseos §. 3. Inst. de Loc. Cond.* & aliarum passim exponit. Quamvis & quandoque in his interpellationibus mire ineptiat, e. g. cum hircos pro Lytis dixit in Proœmio ad D. &c. Leg. *Alciatus Parerg.* L. X. c. 15. *Menagius in amœn. iuris cap. 33. & 39.* & (*citante Iunckero*

ctissimus, cum ait, *Græcum aliquid nosse, fuisse suspectum; Ebraice autem prope hæreticum.* Quamobrem tam stupendi seculi Pontificii, se haud immerito deridendos propinant, qui non solum Græcam Ecclesiam, sed & linguam hæreticam esse putarunt: cum sacrificulorum, ut ait (31) Buchananus, tanta & tam portentosa ignorantia, ut N. T. a Luthero fictum dicerent, vetus reposcerent. (b) In hisce tam crassæ ignorantiæ tenebris Gregorius Tifernas Italus, decreto Concilii *Viennensis* subnixus,

31) *Buchanan. Hist. Scotic. lib.*

 circa

ckero in Dissertatione *de ineptiis Clericorum*) *Dietericus in Græcia exulante*, *littera D.* Excesserunt tamen & leguleji non raro in ipsius laudibus; quando alii *ab eo, quod unus Iurisprudentiæ ruituræ in auxilium accurrere voluerit, Accursium dictum;* alii, *Virum a cœlo missum, ad reducendam in desperabunda tribunalia justitiam* prædicare non erubuerunt &c. V. *Fichardus* in *Vita.*

b) *Espencæi* dictum est in *Comment. ad II. Tim. c. 3.* Lepidam vero de *sacrificulis Anglis* narrationem in *Buchanano* non inveni, sed facile festinantis oculo se subducere

circa annum, Domini MCCCC.LXX. Academiæ Parisiensis rectori indicavit, sibi propositum esse Græcas literas illic profiteri; quin is postulavit etiam stipendium, ut mirati sint omnes hominis peregrini, nec ab Academia accersiti, audaciam. (c) Cum autem ille urgeret decretum quod Scholæ etiam Parisiensis mentionem faciebat, Rectorque ad Senatum retulisset, introducta denuo in Scholam illam fuit ea professio, quæ tot seculis jacuerat. Ferdinandus Nonius

cere potuit. *Parallela* etiam *exempla* copiosissima, non sine risu perlegenda, collegit *Amicus & Fautor*, dum in vivis erat, *honoratissimus Dnus Iunckerus* in dicta pereruditа, *de Clericorum ineptiis* dissertatione, inserta *plur. rever. Recbenbergii exercitationibus in N. Test. Histor. ecclesi. & litter.* (*Lipsiæ* 1707. 8vo.) p. 543. seqq. ad quam *accessiones* & *emendationes plurimas* se habere, privatis litteris ante aliquot annos me docuit *beatus Autor*.

c) Malculum Tiphernatis factum iisdem prope verbis descripsit Crusius L. V. Germano-Græciæ in Not. p. 402. seqq. & ante ipsum Melanchton T. I. Declam p. 532.

nius Pincianus primus intulit in Hispaniam usum Græcæ linguæ. Successit in ejus professione Demetrio Lucæ Cretensi, (d) quem paulo ante in suam Academiam Compluti Cardinalis Franciscus Ximenius ex Italia evocaverat.

Insula tamen hæc nostra, variis vicibus atque optimo fato, Græcitatis studiis inclaruit (32) præter reliquas omnes citerioris Europæ gentes, in quibus ne vix quidem Latinæ linguæ vestigia reperirentur. Christophorus Angelus Græcus, quem pueri admodum senem Oxoniis familia-

32) *Semper enim docta fuit Britannia, etiam Græce.* Pontic. Virunnius Italus. (e)

d) Si *Nonius Demetrii in Græca professione successor fuit*, non video *qui primus ille hujus linguæ usum Hispaniæ intulisse dici possit?* adde quod ipsum *Antonium Nebrissensem* eruditionis universæ in iis locis restauratorem, *græcam litteraturam* calluisse, vel ex solo *Lexico Iuridico*, nedum *aliis Viri scriptis* pateat. Conf. Antonii Bibl. Hisp. T. I.

e) Floruit hic *Virunnius sec. XV.* sed *ubi & qua occasione* hoc elogio *Anglos* ornaverit, nunc quidem inquirere non vacat.

riter cognovimus, a Constantini temporibus, Eusebii Pamphili auctoritate, ut dicebat, ductus, Græcos cum Britannis primam necessitudinem contraxisse ait: eos enim ex Britannia, C. P. concessisse, *καὶ συνῆσαν τῷ μεγάλῳ Κωνςαντίνῳ καὶ πάλιν ὁμοίως οἱ ἕλληνες ἐπέμφθησαν εἰς Βρεττανίαν, παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνςαντίνου καὶ οὕτως ἐμίγησαν τῷ αἵματι οἱ ἕλληνες καὶ οἱ ἄγγλοι. καὶ τούτου ἕνεκα οἱ ἄγγλοι ἀγαπῶσι τοὺς ἕλληνας, καὶ τὰ γράμματα τῶν ἑλλήνων σφόδρα.* Ita Græculus Anglorum emendicabat benevolentiam. (f) Cæterum ex Anglia habuisse Cohortem Prætorianam Imperatores Constantinopolitanos, testantur idonei scri-

f) *Exul nempe Græcus atque egenus*, fami consulturus *Britannorum* favorem aucupavit *Encomio Angliæ ad Anglos lingua Græca Anglicaque perscripto.* Sensus textus Græci fere est: *Britannos ad Constantinum M. venisse, & ab hoc etiam Græcos missos fuisse in Britanniam, sicque mutuis connubiis in unam tandem gentem coaluisse binas nationes, & inde esse, quod Angli Græcos Græcorumque literas hodienum in pretio habeant.*

ſcriptores. Perſpecta enim Anglorum fide & rei militaris fama, ultro eos ad corporis cuſtodiam ex Britannia evocarunt, quod non tantum ex Guilielmo Malmesburienſi conſtat, ſed ex Codino etiam Curopalate, de Officiis Aulæ Conſtantinopolitanæ cap. VII. ubi *Barangos* eos vocat, quos πελεκυφόρους interpretantur, ſcribitque illos ubique Imperatorem proſequi, ferentes humeris ſecures, quas tollebant cum Imperator ex Oratorio ſe populo ſpectandum exhiberet, quo tempore Anglice (ἰγκλινιστὶ) vitam diuturnam illi comprecantes, easdem ſecures, ut ſonitum ederent, collidebant. Vide Annam Cæſariſſam, eximiæ eruditionis fœminam, (g) Ἀλεξιάδος ſive vitæ Patris ſui Alexii Comneni Imp. lib. II. Ἰγκλῖνοι, *Inclini* a Niceta Choniate appellantur de Imperio Iſaaci Angeli lib.

g) *De hac* p. 681. diximus. *Codinus* & *Nicetas* habentur in ſplendido *Hiſt. Byzant. Corpore*, quod inter reliqua bene multa κειμήλια & pretioſa opera aſſervatur in *Bibliotheca Academiæ Lipſienſis Paulina*.

lib. II. ubi Richardi primi in Palæstinam expeditionem describit: cui quidem Rex ille ὁ τῶν πελεκυφόρων κατάρχων Βρεττανῶν, ὃς νῦν φασὶν * Ιγκλίνους, dicitur, id est, *Bipenniferorum Britannorum Princeps, quos nunc Inglinos vocant*, & τῶν Ιγκλίων ῥῆξ i. e. *Anglorum Rex. Bipennis* autem inter patria Anglo-Saxonum tela semper habita est.

* *Anglos.*

h) Quod si non esset in istis testimo-„nii satis, possemus & aliud proferre; „quod nacti sumus humanitate Cl. „Viri *Gerardi Langbainii ; Joannis* „scilicet *Cinnami* lib. I. Historiæ *Ioan-„nis Comneni* Imp. Πελεκυφόροι, ἐστὶ „τοῦτο, inquit, ἔθνος Βρεταννικὸν ita enim

h) Monendus hic Lector, sequentes lineas omnes (usque ad verba: *pro Brittannia intelligit*,) in ipso anglico Historiæ nostræ exemplari non comparere; verum adjecit illa postmodum Burtonus sub finem *Lipsanorum Linguæ Persicæ*, hucque inseri debere monuit: quod idem quoque inferius circa observationem marginalem *de Planude* ex parte notandum est; ubi itidem Autoris jussu aliqua, quæ frustra in prima editione quæsiveris, accesserunt.

enim gentem *Anglicam* appellavit,,
verum ipsum adi; nec non Virum,,
clariss. *Ioannem Gerardum Vossium*,,
de Historicis Græcis lib. IV. cap.,,
XIX. eundem quoque pag. 549. ejus-,,
dem operis. Extat hic Auctor cum,,
Notis Petri Possini inter *Byzantinæ*,,
Historiæ Scriptores, quos *Carolus*,,
Annibal Fabrotus I. C. non ita pri-,,
dem *Parisiis* edi curavit. (i) Adda-,,
mus insuper hoc in loco *ex Procopii*,,
lib. IV. de bello *Gothico*; quod φραγ-,,
γῶν βασιλεὺς *Francorum* Rex, ἐπὶ,,
πρεσβείᾳ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς παρὰ,,
βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἐς Βυζάντιον στείλας,,
ἄνδρας αὐτοῖς ἐκ τῶν Ἀγγίλων ξυνέπεμ-,,
ψε, φιλοτιμούμενος ὡς καὶ ἡ νῆσος ἥδε,,
πρὸς αὐτοῦ ἄρχεσθαι. (k) (norunt omnes,,
quod etiam maxime observat *Isaac*,,
Pontanus Origin. Francic. lib. 5. cap.,,
7. pag. 386. *Francorum* nomine a po-,,
sterioribus *Græcis*, uti etiam ab ho-,,
diernis *Turcis*, Occidentales omnes,,
Euro-

---

i) Plura & magis accurata de *Cinnami* opere vid. ap. toties laudatum *Dn. Fabricium L. V. Bibl. Gr. c. 5. §. 9.*

k) Cap. 20. Quæ verba *Claud. Maltretus*

„*Europæos* noſtros generatim atque „univerſim comprehendi:) Obiter „tamen hoc ipſo fere in *Procopii* loco „monendus eſt ſtudioſus lector, hal„lucinatum eſſe *Camdenum* ubi Βριτ„τίαν illic καταντικρὺ τῶν τοῦ Ῥήνου ἐκβο„λῶν, pro *Britannia* intelligit.

Sed longum eſſet, Auditores, omnia hoc loco percenſere, quæ apud doctos Viros habentur, quibus Anglorum ſingularis erga Græcos benevolentia, atque libros eorum ſtudium, conſtare poſſit. Aliter docere hic poſſemus, quo modo, mille fere ab hinc annis, ductu *Theodori* Tarſenſis, D. Pauli popularis, & auſpiciis *Vitaliani* (l) Papæ, Archiepiſcopi

tretus ita vertit: *Francorum Rex non ita pridem, cum nonnullos ex intimis Byzantium Legatos ad Iuſtinianum Auguſtum mitteret, Anglos illis adjunxerat; ambitioſe oſtendens, ſe huic etiam inſulæ Dominari.* p. 620. edit. Pariſ. 1662. fol. maj.

l) Sic plurimi, *Vitellianum* tamen vocat *Baleus Cent. I. de Script. Britt.* p. m. 71. qui *Theodoro græco* ad latus ponit *Adrianum Aphrum* & multa odioſa de ipſo *Vitaliano* ſuperaddit.

ſcopi Cantuarienſis, plurimi in Inſulam advenerint Græci, quibus & Scholam ille extruxit, atque Bibliothecam ornavit; (33) cujus etiam aliquot libri Græce exarati in celeberrimis quibusdam Angliæ Bibliothecis hodie adhuc aſſervantur. In iis eſt Home-

33) *Godwin. in Vita Theodori.* (m) *Sed vide Tho. Iameſii Eclog. Oxonio-Cantabrigienſem.*

m) Libro *de Præſulibus Angl. Lond. Anno XVIto ſuperioris ſæc.* exſcripto. Cæterum perquam celebris eſt inter Britann. rerum Scriptores *Schola Græco-Ladenſis* ſeu, ut vox anglo-corrupta: *Creek-Ladenſis*, *&* *alia*, *Latino*-ſeu *Leche-Ladenſis.* Circa ejus vero initia & fundatores multum inter ſe diſſentiunt Hiſtorici, *non pauca* forte *fabuloſa immiſcentes.* Totam rem ſtudioſe exponit præter *Lelandum*, *Twynium* & quos *Burtonus* allegat alios, *Woodius L.I. Antiquit. Oxonienſ.* qui, cum per plura folia de incrementis & fatis græcarum latinarumque litterarum in Patria ſua egerit, *perpetui Commentarii inſtar ad hanc ſequentesque aliquot hiſtoriæ noſtræ paginas* eſſe poteſt: illum ergo ad eat, qui ſpecialiora cognoſcere cupit; Nobis crambem bis (niſi decies forte) recoquere minime placet.

Homerus, tam accurate pulchrisque adeo literis conscriptus, ut vix credatur extare hodie vel inter impressa typis aliud aliquod exemplar isto vel pulchrius, vel castigatius. Schola autem ipsa, quam * *Creek-lade* inter (34) *Dobunos* in agro Gloucestrensi appellarunt (siquid gloriari vultis, Gloucestrenses, de studiorum Græcorum propinquitate:) ad Bellum-Montem, juxta Aulæ vestræ portas, translata est. Hos quidem Græcos, huc tandem migrantes, celeberrimæ Academiæ, hic postmodum enatæ, fundamenta jecisse, conjecturam sane haudquaquam esse absurdam, sunt qui existimarunt. Neque unquam *prorsus ex quo Britanniam petierunt, Anglis feliciora fuere tempora*, inquit (35) Beda. Neque tot simul homines vidit Anglia literis & eruditione præstantes; quorum tamen numerus brevi postea vehementer auctus; quippe seculo mox sequenti, produxit, inter multos alios, *Bedam*, *Alcuinum* (a nonnullis *Albinum* vocitatum:) *Ioannem Beverlacensem*, & (36) *Tobiam* Episcopum Roffensem, Viros haud dubio claros, & eximie doctos.

* *Quanquam Lelandus Com. in Cygneam Cant. indocti vulgi somnium esse dicat, locum illum Grekladensem Græcanicis studiis fuisse insignem. Io. Caius de Antiq. Acad. Cantab. lib. 1. Br. Twyn. Antiq. Oxon. lib. 2. sect. 26.*

34) *Gloucestrenses ita dicti olim Ptolemæo; Dioni autem Cassio.* Βοδοῦνοι *lib. 60.*

35) *Beda Eccles. Hist. lib. 4. cap. 2.*

36) *Beda Eccles. Hist. lib. 5. cap. 9.*

doctos. Tales enim fuisse indicio est, inquit idem Beda, quod usque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque linguam æque ut propriam, in qua nati sunt, norunt. Possemus etiam his addere Virum longe doctissimum, *Ioannem Erigenam* Scotum, id est, *Hibernigenam*, (n) e Scotia ortum, (hoc enim nomine celebris olim Hibernia;) quæ & Major Scotia appellabatur: siqui-

n) Ille *Autor* creditur *Libelli Macrobiani de Differentiis & Societatibus Græci Latinique Verbi*, qui *Saturnalibus* addi solet, & ita finit: *Explicit Defloratio de Libro Ambrosii Macrobii Theodosii, quam Iohannes carpserat ad discendas græcorum verborum regulas*; ad quas voces vide, quæ monent *Pontanus* & *Opsopæus* in *Edit. Macrobii Gronoviana*. jung. *Waræus*, *Baleus*, *Olearius* in *Bibl. Eccl.* alii. *Acta Erud. Lips. A. 1683. p. 193. sq.* docent: *Scoto nostro Græcarum litterarum scientiam magnæ invidiæ fuisse*, imo addunt, *eundem puerorum graphiis tandem confessum periisse* &c. *Putschius* dictum Libellum *Grammaticis suis* inseruit, *de Iohanne* vero *Autore* nec verbum habet.

dem ille obſcuro ſeculo, atque iſtarum literarum rudi, Dionyſii Areopagitæ quæ dicuntur, opera in Latinam linguam circa annum DCCCLXXXIV. convertit.

Verum me dies antea deficeret, ſtudioſi adoleſcentes, ſi omnes numerare velim, qui ante ducentos annos in hac illuſtri Academia Græcorum ſtudiorum ſcientia, & laude claruerunt. Quid enim hic mentionem facerem, Heroum potius, quam hominum, Adami Eſtoni Cardinalis, (37) Rogeri Baconi, (38) Roberti Lincolnienſis, aliorumque plurimorum, (o) quorum jamdiu famæ ſempiternæ

37) *Scripſit Cræcam Grammaticam.* Balæus.

38) *Qui & Croſſ-head dicitur. Hunc Suidam e Græco tranſtuliſſe, atque Annotationum librum in eum ſcripſiſſe, fingit Pitſeus, quamobrem* non ego credulus illi. *De eiusdem verſione Teſtamenti XII. Patriarcharum, vide Matth. Pariſ. in H. 3. & Selden. de* Succeſ. in bona defunctorum *cap. 22. In MS. exemplar. latino B.* Bodl. *dicitur hic liber translatus ex Ebræo. Eſt plane ſpurius.*

o) De *Eſtono* quidem *Card.* videndus *Baleus Cent. VII. n. 15. de Bacono Cent. IV.* n. 55. &c. Verum enim vero, cum nec inſtituti ratio poſcat nec chartæ anguſtia permittat, ut *hos & ſequentes Eruditos ſingulos* fuſius deſcribamus, ea obiter de quibusdam notaſſe contenti erimus, quæ neglecta aliis aut perperam dicta occurrent. E. c. *Robertum* Angli vel ab Epiſcopatu *Lincolnienſem* vel a familia *Groſſeteſt* appellant, ultimum tamen *gallicæ originis*

næ commiſſa ingenia. Maxime vero floruerunt apud nos iſta doctarum linguarum ſtudia, ex quo (39) Clementis V. Conſtitutione in Concilio

Xx 2

39) Adiſis Brian Twyn. Antiq. Oxon. lib. 3. p. 297. 298. &c.

originis eſſe non inficiantur. Quare *Baleus Grouteheade*, *Lelandus Groutheved*, *Burtonus* & cum eo *Recentiores* plurimi *Groſſehead* vertunt; quumque hæc omnia noſtro Groß-Kopff æquipolleant, ratio in promtu eſt, cur *Lelandus* in Opere latino *Capitonem* vocaverit. Alii vero hanc vocis Etymologiam neſcientes crebro hallucinati ſunt. Ita Geſneri Epitomator *Corn. Lycoſthenes* in *Elencho Script.* ipſum Robertum Groſlhede dicit, & præterea diverſum a *Ruperto Linconienſi*, (ſic ille ſcribit, non obſervans typogr. mendum eſſe apud Geſnerum, quem ſequitur,) facit, & mire utrobique ineptit, quem ex parte etiam *Friſius* imitatur, licet in reliquis accuratior. Nec qui Teſtam-groſſam appellent teſte *Kœnigio in Biblioth: V. & N.* deſunt. Hunc interim *Rob. Groſſeteſt Suidam latinitati donaſſe* ante *Pitſeum* jam *Baleus* retulit, qua fide diſpiciemus. *Lelandus* (cujus alioqui veſtigia legit *Baleus*,) tacet, ergo alius huic

cilio Viennensi, apud nos, cum paucis aliis Academiis instituta sunt, atque commendata. Hinc tanquam ex equo Trojano provenerunt Viri præstantissimi, atque harum literarum studiis longe celebres; cum primoribus Italorum, qui se solos Græciam expilasse jactitabant, facile comparandi.

Neque

huic citandus fuit idoneus asserti Autor, quem *Mathæum Parisiensem* facit. Verum conferat Lector ipsam *Mathæi historiam*, & *ne γρῦ quidem*, quod in proverbio ajunt, de *Suida ejusve Lexico* offensurus cum stupore deprehendet, quam verba ejus a Bāleo (quod mirere in Viro cætera non sublestæ fidei) mutilata, vitiata & fœde interpolata fuerint; Vterque locus prolixior est, quam ut huc transcribamus; libri tamen ipsi, qui passim prostant, conferri merentur. Atque ideo *frustra ex hac Lincolniensis Versione Suidæ ætatem astruere laborat celeberr. Fabricius in Decade dec. N 6.* sub *Cl. Aeliano.* Quum, ut ex allatis clarum sit, de *ipsa Versionis existentia* adhuc sub judice lis verset. Quantum denique *ad XII. Patriarcharum testamentum*

Neque nos fictis & speciosis titulis ac nominibus quicquam gloriabimur. Missum itaque facimus Ioannem Grammaticum quem cognomento *Philoponum* dicunt, doctissimum Aristotelis interpretem, neque enim alius ille est, quem Anglo-Oxoniensem facit, & magnatum filios Græcis literis instituendos suscepisse narrat Ioannes Pitseus, Plagiarius impudens, (p) qui post Balæum, quem

stamentum, quod *Robertus* a *Nicolao Græco* adjutus in *Romanum idioma* transtulit, illud sæpius excusum, & novissime a *laudato Dno Fabricio* ex *Grabii spicil. Patrum, Codici Pseudepigr. V. T. a pag. 496. usque 748.* insertum est, ubi præter *Grabii præfationem* accesserunt *magnif. Editoris Observationes de variis editionibus & Codd. MStis in Bibliothecis latentibus;* quæ inter tamen, si probe memini, *Codicis Viennensis Frisio in Bibl. Gesneriana* laudati nulla mentio facta est.

p) Commune hoc *insipidi compilataris* elogium est, quem tamen *Baleo par pari retulisse*, cum ex iis, quæ ad *Lincolniensem* monuimus, cum ex *Hallii*

quem fœde suppilavit, Anglicorum scriptorum Catalogum satis prolixum consarcinavit: deceptus, sed satis volenter tamen illud, ut res ipsa docet, ab iis, qui Bibliothecæ Bodleianæ libros, atque eos qui sunt Collegii Novi, in Catalogum composuerunt. Nos eos numerabimus, quorum neque dubitabilis fama, neque in his literis præstantia; *Thomam Morum*, *Thom. Linacrum* (40) *Ioannem Phream*, (q) (41) *Ioannem Claymundum*,

40) *Phreas iste Colleg. Baliovensis socius vertit Diodori 6. libros, quam versionem nactus Poggius pro sua in publicum extrusit. Hoc testatur Twynus lib 3. Neque aliter Vinc. Obsopæo, qui primus Diodorum Græce publicavit, videbatur, tam virulentum sycophantam, & spurciloquum vitilitigatorem quicquam Græcitatis calluisse, qui ne latinam quidem linguam cuius sibi videbatur peritissimus, recte calluit. Præfat. edit. Diodori Gr. Basil. 4. (1539.)*

(41) *Coll. Corp. Christi Præs. 1.*

Hallii verbis colligere est, qui ita: *Hoc opus Lelandi post morsem Autoris deplorandam in manus Ioh. Balei Sudovolgii pervenit, qui id FOEDE COMMACVLATVM ATQVE INTERPOLATVM in suas Centurias traduxit; hunc sequutus est Ioh. Pitseus*, & quæ reliqua sunt verba *Ant. Hall. in præfatione ad Lelandi de Scriptoribus Britt. Commentarium*, ipsius demum cura *Oxonii 1709. 8vo. editum.*

q) *Mori* & *Linacri* fata omnes norunt: de *Phrea* vid. *Lelandus c 576. p. 466.* & qui multa duobus appendicibus addidit, *Baleus Cent. VIII. n. 38. pag. m. 614.* De *Poggii furto* alibi fusius agendi occasio

mundum, (42) *Grocinum*, (43) *Crocum, Thomam* (44) *Lupsetum*, (r) *Guilielmum Lilium*, Scholæ Colletianæ ad D. Pauli primum moderatorem; qui

Xx 4 ut

42) *Gr. lit. dicit a Chalcocondyle in Italia.*

43) *Lipsiensi Acad. Gr. lit. ex Britan. acceptas per Ric. Crocum confitetur* Erasm. in epist. (s)

44) *Gr. linguæ post Ioan. Clementem, Oxoniis Professor.*

occasio erit, conf. interim *Fabr. Bibl. Gr.* L. III. c. 31. p. 773. & *Baylius in Lexico*, quibus nos non possumus non in præsenti addere *Woodium* præter alia (*L. II. Antiq. Oxon* pag. 76.) ita scribentem:

„*Diodori Siculi Bibliothecam Græcam Itali Poggio attribuunt, vidi tamen exemplar, quod & Archetypum fuisse nullus dubito, in cujus primi folii margine hæc recentioris alicujus manu scripta reperi:* Paulus Romanus propter translationem sibi dedicatam Freum Episcopatu Badoniæ donaverat, quem cum accepisset, supervixit mensem unum & obiit Romæ, nondum consecratus.

r) De *Claynmundo* & *Lupseto* vid. præter *Baleum*, *Pitseum* & *Bibliothecarum Scriptores*. *Woodius Antiq. L. II. p. 233. it. Athen. Oxon. T. I. p. 28.*

s) Verba *Erasmi* cum altero *Camerarii* testimonio & lepida *Perliri* querela exhibet *celeberrimus Lipsiensium Polyhistor*

ut commodius Græcis literis operam daret, in Rhodo insula quinquennium degit, sexcentosque alios, qui avorum memoria clari ingenii sui face hanc insulam illustrarunt.

Sed faustam hanc, atque fortunatam nobis lucem, paulo præcessit horrenda illa, καὶ οὐκ ὀνομαστὴ Græcæ linguæ in ipsa quidem Græcia καταστροφή. Fatalis, inquam, illa, atque funesta Dies in qua quidem ὁ τῆς Ἄγαρ ἄγριος υἱὸς, Agrestis ille Agaræ filius infando atque inaudito scelere Constantinopolim expugnavit, Anno ex Græcorum computatione Mundi sexies millesimo, nongentesimo, sexagesimo primo, Christi vero M.CCCC.LIII. In cujus quidem direptione spectacula occurrebant immania, captum humanitatis excedentia,

histor & *Patronus ætatem colendus. I. B. MENCKENIUS* in Disp. *de Græcarum & Latinarum literarum in Misnia Instauratoribus* §. 21. ubi tamen loco Ioh. Coleti substituatur, *Linacrii* ad hunc enim Epist, scripta fuit A. 1514. 5. Iunii. quæ est CLVIIma. inter *eplas. Erasmi T. III. p.* 136.00. *per Clericum editorum.*

tia, Templorum Deo dicatorum, impiis conculcantibus, profanatio; consecratarum castitati fœminarum raptus; violatio virginalis pudoris; raptabantur ingenuæ, nobiles, illustres fœminæ: & nequid ad augendum tam tristis calamitatis sensum deesse putaretur, accedebat monumentorum eruditionis omni æternitate dignorum exustio, & conflagratio. Facta ubique horrida, inhumana, sæva, effera, stupenda, in ultimas terras exportanda flagitia. Atque ex tali ruina, tanquam providentia divina ex fatali igne erepti fasces, in Italiam evaserunt præstantissimi Viri (45) *Maximus Planudes*, *Bessarion Cardinalis Nicænus*, *Theodorus Gaza*, *Lascaris*, Vir nobilissimus & Imperatorii sanguinis, *Marcus Musurus*, *Georgius Trapezuntius*, *Argyropulus*, *Moschopulus*, *Manuel Chrysoloras*, communes Græcæ linguæ Italis, atque reliquæ etiam Europæ, præceptores: e

quorum

45) *Verum Planudem hunc monachum diu reliquos istos ætate supergressum, notabit diligens lector. Clariss. V. Io. Gerard. Vossius in lib.* de Scientiis Mathemat. *eum ad An. 1370. reponit, quod ignorare me noluit, pro eximia sua humanitate, V. eruditissimus, &, siquis unquam alius, bono publico literarium natus,* Gerardus *LANGBAIN, Colleg. Reginæ Præpositus, atque Oxoniæ rum unicum decus.* Hoc nos quoq; deprehendimus ex *Lib. IX. Historiæ Georgii Pachymerii*, ubi narrat: *Maximum Planudem Monachum Andronici Imp. nomine Aquileiam concessisse, ob Venetos Galatæ ab incolis C. P. seu Byzantii violenter oppressos & mactatos. Vide Dionys. Iungermanni*

germanni præfat. ad I. Cæsaris Comm. Latine & Græce. (t)

46) *Planudes, Gaza. Lascaris.* (u) *Moschopulus, Chrysoloras.*

quorum numero (46) quinque saltem Grammaticas Græcas conscripserunt, eo opinor consilio atque instituto, ut doctissimam linguam sartam

t) *Planudem* etiam *sec. XV.* attribuit *Possevinus* quem cum *Burtono Kœnigius*, *Quenstædius de Patriis*, aliique sequuntur: bene tamen *Vossius ad sec. XIV.* reponit, quod vel *Codex OO. Maximi, anno 1360. scriptus* & *Montfauconio pag. 38. Palæogr. laudatus*, sufficienter probat. *Autor* hic Planudes creditur *Metaphraseos Græcæ Commentariorum Cæsaris*, quam *Godofredus* (non *Dionysius*) *Iungermannus* edidit anno 1606. conf. *Fabr. in Bibl. lat. pag. m. 158.* Collector etiam primus Epigramm. Græcorum plurimorum, quæ conjunctim vulgo sub *Anthologiæ* titulo veniunt. Plura *Fabricius in Bibl. Gr. L. III. c. 28. §. 4. & Morhofius in Polyh. T. I. L. VII. c. 2. §. 26.*

u) *Lascares* confundit *Autor*, non enim *Ianus ille regii sanguinis Princeps*, sed *Constantinus Lascaris Grammaticæ Græcæ scriptor* est. Chronologiam etiam in reliquis non observat *Burtonus*, quod pluribus demonstrandum foret, nisi ferias

tam tectam conservarent, quam in patria sua periisse, summo cum ipsorum mœrore, atque animi indignatione, vidissent. Quidni periisse dicam, cum pro antiquis illis, LXX Græcas modernas dialectos (x) numeret Simeon

ferias nobis fecisset ab eo labore *magnif. studiorum nostrorum Promotor & Græcæ Litteraturæ Promus-condus celeberrimus, DN. D. BOERNERVS* in duplici Disput: nec non aliquot Programmatibus *de Exulibus Græcis literarum in Italia restauratoribus:* quæ, cum ex merito laudare hujus loci non sit, id saltem Lectorem nescire nolumus: spem superesse, ut brevi *dispersæ hæ præstantissimæ phylyræ in unum collectæ, ab ipso eruditissimo DN. AVTORE recognitæ atque multis accessionibus locupletatæ publico iterum exhibeantur;* tumque habebunt, qui accuratam migrantium ex oriente in occidentem Litterarum Historiam deesse conqueruntur, quibus desiderio suo satisfaciant.

x) *Cabasilas* ὑπὲρ ἑβδομήκοντα, *super LXX. Dialectos* esse contendit in dicta *Epistola*, quam etiam *Orationi* suæ *de statu hodierno*

Simeon Cabasilas, in epistola ad Martinum Crusium, in Turco-Græcia ipsius. Cæterum quæ portenta verborum habeantur hodie, in vulgari, uti dicitur, Græcorum lingua, partim e Turcica, partim ex Sclavonica, atque Italica collecta, diligens lector optime intelliget, si sterquilinium illud versuum, quos vocant Politicorum, evolvere velit, quod variis voluminibus Venetiis Antonii Pinelli officina & operæ ejus egesserunt potius quam ediderunt. (y) De quorum uno

---

hodierno Ecclesiarum Græciæ, Asiæ &c. adjici curavit *D. Chytræus. Wittenbergæ. 1580. 8vo. Nostro* placuit numerum rotundum allegare.

y) Nimis propemodum abjecte de his *Versibus Politicis* Neo-Græcorum sentit *Autor*, hodiernis quibusdam eruditis non indignis visis, de quibus bene merentur. Facit huc *D. Ioh. Mich. Langii succincta Introductio ad Poesin Barbaro-Græcam* &c. *Altorffii 1707. 4to.* ex qua B. L. discere potest, jam aliquot retro Seculis ante captam *C. Plin. Græcos Poetas* hisce Carminum generibus strenuam operam litasse

uno haudquaquam tacebo, quia homines misselli in suis angustiis de nostris quoque rebus in remotissimis terrarum regionibus, soliciti fuerunt. Ita enim inscribitur: (z) Ιςορία περὶ τῆς ῥιγήσας (47) τῆς Σκολζίας καὶ τῆς ῥιγήσας τῆς ἐγκλητέρας. (48)

47) De Regina.
48) Engleterre.

Itaque quod merito lugemus, silet illa Græcanica amœna & pellax Siren, jacet vero infelix illa.: infelix, inquam, terra infra invidiam vel abjectissimæ gentis, tristissimæ servituti subjecta jacet, ac mœrens squallidaque sedet; non tamen idcirco minus nobis diligenda, sed miseranda potius, nec postquam præsidiis suis atque ornamentis orbata est, privanda etiam benevolentiæ nostræ aspectu. Sicut autem numismata vetera & statuæ antiquæ a quibusdam hodie studiose requiruntur; Ita hæc quoque velut splendidissimæ quondam prostratæ Basilicæ rudera, aut μυριαγώγε navis confractæ tabulæ, a nobis est excipienda. Et quidni jam pro ingenti illo, quem concipio stupore, Ovi-

z) *Narratio de Regina Scotiæ & Regina Angliæ.*

Ovidianum illud de concussa tantum Græcia jamdiu dictum, de nunc penitus collapsa efferam?

Ovid. Metam. lib.15. (v.430.)

Vile solum Sparte *est, altæ cecidere* Mycenæ,
Oedipodioniæ *quid sunt nisi nomimina* Thebæ?
Quid Pandioniæ *restant nisi nomen* Athenæ? (a)

Felicissimos autem vos omnes, quibus & otium, & ingenium, & fortunæ ad has literas adipiscendas. Quod siquid mea efficere potest opera, Auspiciis Clarissimi Domini Principalis, vobis indulgentissimi, in commodum vestrum impendetur. Sed pro tem-

a) Eleganter etiam de re minime eleganti *Ioh. Fechnerus* Silesius in Carm. *de Scholis Græcorum jugo Mahumetico pressis:*

Sic Hellas cecidit, cecidernnt Helladis Vrbes
Augustæ, quas fama loquax æquavit Olympo.

Vrbs

tempore vos dimittam, monitu tantum Horatiano usus, (b)

- - *Vos exemplaria Græca*

No-

Vrbs ubi nunc Cadmi septem clarissima portis?
Arx ubi nunc Pelopis magni, bimarisve Corinthi
Mœnia? dic veteres quo colle steterε Mycenæ?
Commonstra Spartæ concussa cadavera.

& paulo post:

- - - *Fuit Argos & ingens*
Gloria Cecropidum, fuit Elis nobilis; Ipsæ
Nil Pandioniæ jam sunt nisi nomen Athenæ.

itemque:

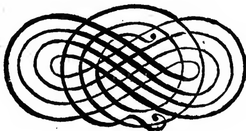
Omnia fatali populatur acinace Turca
Barbarus, ingenuas cultis cum moribus artes
Exegit tota dudum regione, Camœnas
Ipsas exegit. De rupe bivertice Phœbus
Fugit inops exul: &c.

b) *De Arte Poetica v. 268. 69.*

Nocturna versate manu, versate diurna.

Dixi. (c)

c) Reliquum erat, ut cum de Oratore, tum de præsenti ejus opusculo aliqua adderemus: Verum cum ipsa Oratio jam destinatum chartæ spatium aliquot foliis supergressa sit, præstat ea in sequentem fasciculum differre. Illi enim animus est, *Ejusdem Burtoni Historiam Linguæ Persicæ* inserere, cui *Autoris Vitam, scripta* & *aliorum de his judicia* breviter subnectemus.

DIGE-

II.

DIGESTORUM seu PANDECTARUM
LIBRI L.
Ex Florentinis Pandectis repræsentati.
Florentiæ
In Offic. Laur. Torrentini Ducalis Typogr.
M D LIII.
Cum S. Pontif. Caroli V. Imp. Henr. II. Gallorum, Eduardi VI. Angliæ RR. Cosmi Medicis D. Florent. II. Privilegio. 2. Vol. in fol. (a)

TAnta Florentinorum Pandectarum Auctoritas est, ut scriptura ipso-

(a) Novam, eamque omnium absolutissimam *Florentin. Pandect.* editionem minatur *Henr. Brenckmannus Belga*, qui conferendi Archetypi ergo jam per aliquot Annos in Italia degit. Adjutorem & collaboratorem nactus est Criticum magni hodie inter Italos nominis, Abbatem Ant. Mar. Salvini, qui leges civiles cum Libris Basilicis & Theophili Paraphrasi Institutionum aliisque Græcorum juribus conferre instituit. Vid. *Ephemer:*

ipsorum velut ad Tripodis effatum peracta, reliquorum, quotquot sunt, exemplarium norma sit atque regula. (b) Cum igitur a duobus annis ea collegerim, quæ dignoscendis eorundem fatis lucem aliquam affundere posse visa sunt; e re fore judicavi, si, (donec illa quidem commodiore loco exsequi queam,) hic interim pauca de Florentina hac Editione præmonerem. Est enim & hæc ipsa in tanta apud eruditos Viros æstimatione, ut hodienum haud raro *L. Joachimi*-co-

mer: *Lipsiens*: Bücher-Saal *IV*. Oeffn. *p*. 344. licet ibi perperam Annus 1559. *editioni Taurelliana* tribuatur. Male etiam *Clariss*. *Struvius* tria ejus Volumina laudat, in *Bibl. Jurid. C.III.* §. 7. *Heinsianum* forte *Catalogum* sequutus.

(b) Conf. consultissimus *D. Ludovici* Acad. Fridericianæ Antecessor celeberrimus *in Hist. Pandect.* §. 51. *seqq*. Vbi „Florentina, *inquit*, omnibus reliquis „Pandectarum editionibus, ipsi etiam „Haloandrinæ, *merito* præfertur. it. §. „seq. A Florentinis pandectis etiam „omnes libros, quibus hodie utimur, ma- „nasse, Eruditorum est opinio &c.

corum pretio redimenda veniat: immo vero, ne veniat quidem, cum gratis in instructissimis Germaniæ, Galliæ, & Angliæ Bibliothecis quæratur. (c) In illa autem adornanda ac evulganda quid *Taurelliorum* industria præstiterit, prolixe *Junioris Dedicatio* atque *Præfatio* docent. Ambas in Pandectophilorum gratiam integras apponere volui; eo quidem confidentius, quod in utravis occurrant bene multa tum lectu jucunda, tum scitu utilia & curiosa. Sed audiamus ipsum Taurellium, cujus sequitur

(c) Testes rei appellari possunt *Catalogi ex præcipuis non pauci*, quos qui singulos recensere vellet, citius,

Myrmecum populos numeret Libyæque cicadas.

I. DEDICATIO.

Illustrissimo Optimoque Principi
COSMO MEDICI.
Florentinorum Duci, Domino suo (d)
Franc. Taurellius (e) Salutem.

INter varias, multiplicesque honestarum Actionum Tuarum rationes,

(d) Innumera beneficia *Cosmo* huic I. magnanimo & liberalis ingenii Principi, *Joh. II. filio*, debet Res litteraria, quæ post *Nostrum* amplis encomiis celebravit *Victorius* in *Laudat. funebri* aliquoties impressa.

(e) Male plerique omnes *Taurellum* vocant, qui ipse tantum non semper *Taurellium* se nominare solitus est. Cæterum mirari subit, tam illustris Familiæ, qualis *Taurelliana* fuit, nuspiam fere conservatam restare memoriam. Quæ enim *de Patre Gesnerus* (qui ubique *Taurelium* nuncupat) & *Kœnigius* habent, vix evolvi merentur: Reliquos vero, non dicam *Freherum*, *Adamum* & qui sunt hujus generis alii Biographi, sed *ipsos Italos*, *Ghilinum*, *Thomasinum*, *Erythræum*, immo *Fichardum* atque, quod fidem fere excedit,

nes, quas admirans Europa fere tota veneratur & colit: in poſtremis illa habenda non eſt, qua univerſum Literatorum cœtum tibi arctiſſime devinxiſti. Mittamus enim ampla præmia per Te cotidie congeſta in hujusmodi Viros, cum in luce aulæ tuæ vitam degentes, tum *Florentiæ Piſisque* Gymnaſia quovis Doctrinarum gene-

excedit, *Pancirollum* ipſum fruſtra in partes vocabis. Vnus *Dionyſ. Simon in Bibl. hiſtor. præcipuorum Juris Civ. poſt Irnerii tempora Autorum* (quæ gall. prod. *Pariſ. 1692. 8vo II. Vol.) T. I. p. 295. Lælii* meminit ſequentibus:

„*Lelius Taurellus de Fano*, etoit en„tretenu a Florence par Coſme de Me„dicis, & il etoit beaucoup conſulte par „les Sçavans a cauſe de l'exemplare des „Pandectes Florentines, qu'il leur per„mettoit de voir. *Ant. Auguſtinus* a eu „pour lui toute la reconnoiſſance, qu'il „devoit. Maitre *Charles du Molin* fait „auſſi ſon eloge. Il a fait *de militiis*, & „*une Preface* ſur les Pandectes Floren„tines, qu'il donna au Public en 1540. & „depuis en 1553. par l' aide de *Francois*

re illuſtrantes. Iſtud quidem ut perquam magnificum, veraque liberalitate Tua dignum, ſic Tibi cum magnanimis majoribus Tuis commune. Gentilicium enim vobis id, ac prope natura inſitum: *Virtutes præmiis excitare & proſequi.* Quod vero ſelectorum Librorum Theſauri usque a magno

„*Taurellus* ſon Fils. Lælius *ſcilicet* „Taurellus Fanenſis vixit in aula Coſmi „Med. crebro ab Eruditis conſultus ob „Pandectas Florentinos, quorum exemplar ipſis inſpiciendum præbuit. *Ant.* „*Auguſtinus* omnem illi, quam decebat, „gratiam retulit. *Carolus* etiam *Molinæ-* „*us* laudavit. Compoſuit opus *de Militiis* & *Præfationem ad Pandectas Florentinos*, quos publicavit A. 1540. & poſtea An. 1553. adjutus a *Franc. Taurello* filio. Hæc Gallus ille, ſterilia omnino & erroribus fœcunda. *Læliana* enim *Præfatio*, æque ac antiquior (quam A. XL. prodiiſſe vult) Editio Pandectarum in ſola *Simonis* Bibliotheca vel cerebello potius exſtant, quippe nemini Eruditorum, præter ipſum, viſa unquam aut laudata. *Tractatus Lælii epiſtolaris ad A. Auguſtinum de Militiis*

magno illo Cosmo seniore in hæc Tua tempora summa diligentia, maximo sumtu, ex diversis Orbis partibus in *Vestram Mediceam Bibliothecam* convecti, Tuo munere nunc edantur: hoc proprium Tuum adgnoscimus, hoc Tibi unum acceptum ferimus. Tu relictas a Majoribus Tuis opes non finis despectas atque inutiles armariis cancellisque conclusas delitescere, aut vix paucorum non

litiis ex Casu. prod. primum *Lugd. ap. Gryph. 1545. 8vo.* Insertus postmodum *Collect. magnæ diversorum Tract. Juris* (per *Zilettum Venet. 1584. in fol.*) *p 321. seqq.*

Ejusdem *Enarrationes ad Gallum & Legem Vellejam* it. *ad Catonem & Paulum Lugd. 1560. 8vo* & *Heidelb. 1594. 8vo.* Vterque libellus etiam integer legitur in *Augustini Emendationum & Opinionum Libris* (Lugd. 1591.) *pagg. 296. & 329. Frisius in Bibl. Gesner. apud Oporinum* quoque scripta ejus impressa esse testatur; quam vere, nequeo dicere. Non minus amplio circa *Tractatum de Liberis & Posthumis*, quem ex *Scipionis Gentilis* allegatione (*L. I. c. 7. Parergorum*) *Nostro* tribuit *Kœnig*

dicam usui, sed aspectibus patere expositas; verum illas & quidem maximas, sinu effundis. Itaque quod Ii cœperunt, Tu perfecisti; quod mente agitarunt, re confirmasti; in eo pariter laudandi, quod eorum virtute paratum est, ut beneficio præsenti potiremur. Hoc Tu magis, quod cupientibus, gratias habituris, atque adeo non indignis, consulto ac liberaliter elargiris, non tibi tueris res innumeris commodo futuras, jamjam tineis carieque consumendas. Tu profecto, ut optimi Libri in manus peritorum perveniant, nulli sumtui par-

nig in Bibliotheca: Gentilis enim Liber in præsenti non ad manus est. *Unicum* denique *Epigramma tetrastichon* (non aliquot carmina, ut *Catal. Imperialis* habet) legitur in *Ranutii Gheri Deliciis Poet. Ital. T. II. p. 118.*

Franciscum Taurellium. Lal. F. omnes nesciunt; quare præter ea quæ ipse in hac Præfatione monet, mihi quoque pauca de ipso constant. Dubito autem istorum quicquam, quorum edendorum inferius spem facit, in lucem prodiisse. Ego certi nihil invenire potui.

parcis. Confilio voluntateque Tua effectum, ut imprimendorum Librorum non ignobiles artifices præmiis a Te propofitis allecti huc fe contulerint, pulcherrimos typos advexerint, plures omnium Linguarum Libros prælis fubjecerint, plures in dies fubjecturi. Sic æque doctis Viris, bonisqueLibris per Te optime confultum; his illorum editione beneficio fummo adficiendis, illis in lucem perpetuam a parietum clauftris & fecuturo interitu vindicandis. Hanc Tuam propenfam in publica commoda Voluntatem perfpiciens *Lælius Pater*, cupiensque Principi ac Domino fuo etiam *extra Auditorium & fecreta confilia, quibus muneribus Tuo conceffu fungitur*, affidueque Tibi præfto eft, honeftam aliquam, Teque fummo Duce non indignam operam ponere: jam pridem animo conceperat, ut præ cæteris egregius unus & venerandus Liber, fimul & omnium votis expetitus Aufpiciis Tuis emitteretur. *Pandectarum* id feu *Digeftorum* eft *antiquum Volumen, Florentiæ nunc, olim Pifis adfervatum, cum Amalphi prius omnem fupra memoriam fuiffet.* Inde

acceptum Pisani, quod Innocentium IIdum Pontificem Maximum & Lotarium Cæsarem item IIdum, classe adversus Normanum Rogerium juvissent, (f) egregie navatæ operæ monumentum retulerunt, diuque penes se habuerunt, donec per *Ginum Caponium* æque nobilem ac strenuum Virum, *Florentini* anno salutis sexto & quadringentesimo supra millesimum Pisis in Potestatem redactis, subjectionis symbolum transtulere. Liber itaque Florentiæ illo ex tempore summa cum cura ac religione, tanquam de cœlo delapsus, merito est custoditus. Atque hæc ex antiquis Pisanorum annalibus apud *Plotium Gryphium* (g) eorum civem accepimus; quibus & *Raphael Volaterranus*

(f) Factum hoc circa ann. trigesimum sextum sæculi XI. post C. N. Hinc est, quod Glossatoribus interdum *Pisanorum Pandectarum* nomine veniant.

(g) Nihil de hoc *Leubscherus* in industrio reliqua de *Claris Gryphiis* schediasmate.

nus (h) per omnia fere adſtipulatur, & illo multo antiquior *Raynerius Grachia Piſanus* his libris, quos *ante ducentos ferme Annos de Bello Tuſco* conſcripſit: quod opus inter *cubiculares Tuos libellos* (i) aliquando vidimus. Sed & *Plotius* idem confirmat, antiquum inſtrumentum domi ſe habuiſſe donationis ejus in Piſanos per Lotarium collatæ, quod poſtea contagioſæ peſtis periculo vitando inter alia ſcripta igne conſumtum ſit. Hunc optimum Librum jam quadringentos amplius annos in Etruria habitum nemo ſatis unquam laudaverit, ſive Antiquitatem ſpectemus ſive Sinceritatem ac fidem. Quis vero dubitet jam tum Lotarii ſeculo permagni eundem fuiſſe pretii? neque enim maximus Princeps grandi accepto bene-

(h) *L. V. Comment. Vrban.* add. *Conringius de Orig. Juris Germ. c. 20. ſeqq. Gothofredus in manuali juris*, libello mollis, non utilitatis & doctrinæ exiguæ, *c. 4. Sect. II.* atque *Ludovici in Hiſt. Pand.* §. *38. 47. 48. ſeqq.*

(i) Noſtrates dicunt: Die Cabinets-Bibliothecke.

beneficio leve quoddam ac vulgare munus in amicum atque potentem Populum contulisset. Hunc ipsum toto ferme decennio cum mea, tum *Lælii Patris* manu summa diligentia tractatum, quoad per occupationes innumeras effici potuit, liberalitatis Tuæ munus emittimus, *omnibus vel minutissimis exemplaris ejus figuris bona fide repræsentatis*, præterquam sicubi pauca quædam manifesto calami aut dormitantis, aut græcanico ritu latina parum cognita describentis, librarii lapsu perperam excidissent. *Græce* vero tradita, quæ frequentia sunt, utquam emendatissima prodirent, *Vir*, ut scis, *omni doctrina præditus, gloriæque Tuæ imprimis studiosus, Petrus Victorius* (k) operam dedit. Hic Liber, quantum reliquis præstet, qui hactenus inter manus ho-

(k) Vir optimo suo merito Classicis Criticorum accensendus, quicquid contra garriat malignus aliorum censor, *Scaliger* in *Excerptis*, quæ nomen ab eo habent, *posterioribus*. Conf. *Morhof. in Polyh. T. I. L. V. c. 1. §. 5.*

hominum verſantur, ipſe aperiet: ipſe cum cæteris collatus laudes ſuas ſecum feret, opesque ingentes explicabit. Hic denique vetuſtatem atque adeo auctoritatem plurimam vel uno argumento commendare poteſt, quod poſtremi Digeſtorum tituli paginis carie disjectis, & ab imperito vel indiligenti quopiam homine præpoſtere concinnatis atque compoſitis, penultima antepenultimæ prælata eſt, hæcque poſterioris in ſedem rejecta; quod cum *Pater quodam ſuo Libello,* (l) tum prolixius *diſertisſimus Juris-Conſultus atque omni virtutum genere illuſtris Anton. Auguſtinus,* (m) edocuit. „Hic error a nobis primum animad-

(l) *In illo,* ni fallor. *de Militia.*

(m) *L. I. Emendat. c. 1.* citante *Dn. Ludovici in H. Pand.* cujus conf. imprimis §. *52.* Cæterum elegantiſſima pariter & rariſſima ſunt omnia docti hujus Viri ſcripta, quæ inter anxius aliquamdiu quæſivi *Commentarium, de Nominibus Pandectarum propriis,* inque eodem indagando nullum non lapidem movi. Sed, quæ eſt noſtra infelicitas, irrito hucusque conatu.

Vti-

„animadversus in omnes quos vidi-„mus vel calamo vel typis descriptos „Libros irrepserat. Cum igitur nul-„lum Digestorum volumen præpo-„steri hujus ordinis expers in mani-„bus habeatur, (n) fatendum est & ex „hoc cætera fluxisse, errorisque ori-„ginem esse vetustissimam. Quantam autem credemus esse hujus venerandi voluminis vetustatem, quod jam illo ipso tempore situ ac senio corrosum, glutine & membrana fuerit farciendum. Suscipiant igitur hæc, & fruantur studiosi omnes tam præclaro bono, inclytoque Nomini Tuo gratias agant: in primis autem Legum Professores, quorum præcipue interest instrumenti atque supellectilis hujus copia locupletari: „ expectentque pro-

Vtinam vero esset tandem aliquando Vir eruditus, qui accuratiorem libri cari usque adeo & rari notitiam, sive mecum privatim, sive cum Literatis universis publice communicare non gravaretur.

(n) Egregium genuinæ antiquitatis documentum; accedit & aliud non minus curiosum, quod ex ejusdem *Augustini* L. *IV. c. ult.* recenset *Ludovici d. l.*

„propediem, Deo auctore, Teque „propitio, si quid forte in præsens de- „siderio ipsorum est reliquum, quod „vel ad Pandectarum, vel ad alios Ju- „ris Civilis libros illustrandos per nos „præstari possit. Universos enim „cum *Accursianis*, aliisque, ut vo- „cant, glossematis multo meliores, „quam unquam antea sint editi, brevi „edere (o) cogitamus: ut hoc quoque nomine sese Tibi obstrictos obnoxiosque adgnoscant, cujus ope atque auspiciis non contemnendo Beneficii cumulo augeantur. Dignum quidem opus Tua magnitudine, ut Justinianus Imperator non minus religione ac prudentia quam fortuna Augustus, te iisdem item nominibus clarum atque insignem, ejus monumenti, quod maximum orbis commodo meditatus est, vindicem nactus sit, atque adsertorem. Tu vero labo-

(o) Nihil horum quantum scimus, præterquam dulcis memoria restat. Nec enim, sive morte præventus sive aliis negotiis præpeditus aliquid ab illo tempore tantis pollicitationibus dignum dedit largus hic Promissor Taurellus.

boris & officii noſtri qualescunque hos fructus boni conſule. Si quid autem operis dignitati ac Majeſtati deerit, id noſtræ imbecillitati rerum ipſarum difficultate circumventæ adſcribendum, &, qua emines, Clementia, condonandum puta. Atque ut quæcunque in Tui Nominis Gloriam publicæ utilitati molimur, maturare ac perficere poſſimus, nobis ut cœpiſti favere perge.

Florentiæ. Nonis Quintil.

II.

PRAEFATIO.

LECTORIBUS.

CUm vetuſtiſſimo Florentinarum Pandectarum codice nullum omnino alium integritate ac fide comparandum eſſe, jam eſt perſuaſiſſimum; propterea que potiſſimam ei fidem jure ac merito habitam in quæſtionibus diſputationibusque finiendis, quoties controverſia aliqua inter Legum Profeſſores orta fuerit. Ejus ordinis hominibus valde nos gratificatum iri putantes, conſilium dudum cepimus Libri illius ex umbra in lucem

cem proferendi. Quæ res cum denique eventum nunc acceperit, haud ſcimus quam feliciter, optamus quidem certe; operæ pretium fore putavimus, omnem rationem atque ordinem, quem in eo libro vobis pervulgando ſecuti ſumus, explicare.

Primum igitur omnium ſciendum, in nullo nos quod quidquam momenti haberet, ne latum quidem unguem ab ejus fide diſceſſiſſe, ut quoad fieri poſſet, *ejusdem vera ſpecies repræſentaretur*, atque inde factum eſt, ut interdum quædam, pauca profecto, incerta, tum errata quodammodo in grammaticis, externi librarii inſcitia ſive negligentia ea fuerit, aut *ſimpliciter* aut *certis notis* advertenda vobis proponeremus potius, quam ea vel mutaremus noſtro judicio, vel omitteremus, ut ita nobis res integra relinqueretur. Adhæc orthographiam vocum perpetua conſtantique (p) ratione ſcriptarum omnino obſervavimus, ſiquidem non

(p) Præſtat igitur & in hoc celebri *Virgiliano* codici, quem eadem Medicea Bi-

modo non veremur illam doctis Viris sordere, quin etiam jucundam fore confidimus. Accedit, quod non ita facile a tam antiqua tamque accurata observatione recedendum esse censuimus: præsertim cum in multis respondet ea, quam vetustam literis conscriptam videmus in Medicea Bibliotheca, inde olim editam, *in primis quinque iis Cornelii Taciti libris, quos scripsit ab excessu Divi Augusti*; tum quæ ex antiquis diversis marmoribus ac tabulis nobis fuit sæpius oblata: quo magis mirati sumus *Gregorium Haloandrum*, Virum doctissimum, deque Digestis alioqui bene meritum, *prægnas prægnatis*, & *urgueo*, taliaque quam plurima consulto rejecisse; contra vero nonnulla tanquam ex Pandectis accepta retulisse, quæ aliter in eis habeantur. Quæ varie in eo vo-

Bibliotheca custodit, & cujus in plurium vocum Orthographia inconstantiam contra dissimulantem *Manutium* exemplis adductis probavit *Norisius p. 16.* & *alibi in Cenot. Pisanis*. Ipsam tamen etiam Pandectarum scriptionem aliquoties variari paulo post *Noster* fatetur.

volumine ſcripta ſunt, ſiquidem ſine vitio, pariter varie reddidimus, unde *compræhendere*, *comprehendere*; *Exſtare*, *extare*; *Plebiscitum* & *Plebisſcitum* invenietis. Si quando autem, ut nobis videbatur, vitioſe, non admiſimus. Propterea non *interprætationem*, & *prætium*, & *præcarium*; ſed *interpretationem* & *pretium* & *precarium* duntaxat appoſuimus. Quod ad reliquum Libri ordinem attinet, *ſingulas in columnas* noveritis, & *absque ulla vel clauſularum vel vocum diſtinctione, ſine aliquo præterquam capitum intervallo, ſine punctis aut quam rarisſimis, & his plurimum in Capitum ſeu legum fine*, exſcriptum eſſe. Quapropter quilibet ſuo ipſius arbitrio his aliter, atque in hoc noſtro inveniet, uti poſſit. Nos quidem veſtris omnium commodis conſulentes, & ut ne res omnino inſueta, & confuſionem quandam in ſe continens oculis veſtris objiceretur, ea poſuimus, multitudinem tamen punctorum vitavimus, & his quatuor tantum contenti fuimus: , : . ? quæ ipſa rarius, quam communis fert conſuetudo, ſunt inſerta. *Rari fuimus &*

in accentibus, quorum æqne nullus est usus in eo volumine. Quemadmodum nec ulla scripturæ compendia recepta sunt, ne in numero quidem Librorum significando, aut rarissime alibi, quam in Titulo de legibus Senatusque Consultis: & præterquam, quod sæpe usus est is librarius, in versuum fine titulo eo, seu linea, quæ loco *n* aut *m* superimponitur: &] *bis terve summum Diphthongis conjunctis*, Vnde satis appareat, Librum illum non ita multum post *Justiniani* super hujusmodi scripturæ compendiis jussa (q) exaratum, ideoque ea scriptorem pœnè observasse; hæc nos jussa non negleximus. Et ne in Græcis, quæ hic frequentius copiosiusque quam in cæteris antea editis invenietis, accentus, it. nexus, compendiosæque literarum comprehensiones, quibus in ea lingua hodie impressores utuntur, essent impedimento, quo minus ea explicite traderentur: *græca fere omnia majusculis literis expressimus.*

Ma-

(q) §. 8. *Proœm. Pandect.* ubi Imperator severe interdicit omnem in Libris juris siglarum & abbreviationum usum.

Majusculis præterea usi sumus in Titulorum & legum, principaliumque clausularum initiis, tum nominibus Jurisconsultornm, librorumque ex quibus leges ipsæ seu capita referuntur: tum in Dei & Imperatoris & Divi, propriisque adnominibus: tum in antiquis Legibus, Senatus-consultis, edictis, actionum, exceptionum formulis referendis: item iis, quæ materialiter quod ajunt, & demonstrandi docendique causa ponuntur. Præter hæc, si quas unas vel plures majusculas minoribus literis admixtas extra consuetum scribendi morem invenietis, vel si quas ipsis majusculis insertas minores, scietis non temere sed dedita opera positas: quo significaretur vel unam literam poni pro duabus, ut *Cele-Rimo*, *Cornell*, *adIcere*, pro *adjicere*, *Cornelii*, *celerrimo*; vel alteram pro altera: *FaVius*, *popOlus*; pro *Fabius*, *populus*; *præFuit* pro *præbuit*, *Fi* pro *Vi*, quod esse videtur simile Digamma Aeolico antiquis Grammaticis dicto: *VerVtienenses* pro *Berytienses*; *qui* pro *cui*; *dicisio* pro *decisio*; *Bobis* pro *Vobis*; *scriBsit*, *quiT*, *inquiD*, pro *scripsit*,

 quid,

quid, inquit: vel unam Syllabam pro pluribus; ut *SEN Tia* pro *ſententia; nec ESSET; foRE CEPERINT,* pro *neceſſe eſſet; fore receperint.* Quæ cum infinitis ſimilibus ne vos fallant, diligenter potius animadvertetis, quam nobis quicquam detrahatis. Illud enim in primis egimus, ut libri veritatem, antiquitatisque veſtigia vobis exprimeremus: idque ipſum per hæc indicia potiſſimum, ut vos hac de re inſolita admoneremini, ſimul & ipſi commiſſi erroris calumniam ſuſpicionemque effugeremus. Illud plane non inficiabimur, opinari nos in quibusdam Græci illius ſcriptoris nativam prolationem, quandoque etiam negligentiam aut imperitiam potius reputandam, quam antiquum ſcribendi morem, qui tamen ipſe in plurimis recte per eum ſervatus eſt perpetuo quodam certoque ordine. *Notas* præterea nonnullas adhibuimus, diverſa vobis ſignificaturi. Aliqua enim in Contextum Pandectarum non inſerta, verum poſtea addita per antiquum librarium, tali ſigno notavimus, * * . & hoc qnidem plurimum, ſi & absque iis rectus ſenſus

ſus conſtabat; nam quæ defectu certo ſupplendo addita rebamur, ea non curavimus demonſtrare. Quæ vero ſuperflua viſa ſunt, his notis concluſimus :-) Quæ Parentheſi ſunt comprehenſa, non habentur Pandectis; nos autem perfecto rectoque ſenſu reddendo ea tali nota appoſita adhibuimus : ( ) Parentheſin alias omnino rejecimus, quod nunquam in ſaxis aut MStis Codicibus, eo quo in præſens uſu recepta ſit, inveniatur. Locos ſuſpectos atque incertos, vel a regulis latini ſermonis alienos hoc ſigno demonſtravimus +). Duas diverſas lectiones ita recepimus: ſi ambæ congruæ ſunt viſæ, tum quæ primo loco ſcripta erat, in contextum inferendam curavimus: alteram interiori margini adponendam cum hujusmodi ſigno :+. Præterea, ut veſtræ quantum in nobis eſſet commoditati ſerviremus, addidimus ſeptem *Partium diſtinctiones ſuis locis inſcriptas : Paragraphorum, Legum, Paginarum Numeros: Librorumque ac Titulorum in ſuperiore paginarum margine indicium.* Quarum rerum nulla in Exemplari eſt obſervatio. Opta-

mus itaque vobis hæc omnia grata fore. Certo quidem ſcimus neminem antehac tanta cura in rem iſtam incubuiſſe, neminem tali fide rettuliſſe. *Politiani* Libros, quos *Vir ille doctisſimus ſua manu* (r) ex horum ipſorum evolutione reconcinnaverat totos contulimus. *Haloandrini*, & *Hervagiani*, (s) & quos *Hugo a Porta* proximo biennio edidit, (t) inter omnes verſantur. *Hic quidem puram putam, quam prætendit Florentinarum Pandectarum Lectionem, nunquam vidit:* *acce-*

(r) Conf. *Cl. Ludovici c. l.* §. 44.

(s) De utroque *Corpore Haloandri* & *Hervagii* legi meretur *Gothofredus in Bibl. juris Civ. Rom. c. 4. p. m. 62.* & ex eo *Cl. Struvius in Bibl. jurid. c. 3. de Font. jur. Civ. add. Sauberti Orat. 2. de Bibl. Norib. p. 37.*

(t) Excuſa illa *juris Juſtinianæi Editio* primum *Lugd. 1542.* & decennio poſt, (ſcil. *A. 1552.*) multo correctior atque limatior in fol. Hæc a plurimis magni ſemper habita fuit, quibus *Portæ* fraudes a *Taurellio* hic detectæ, non innotuerunt. Pretium eidem quoque conciliavit *Interpretatio Græcarum Sanctionum per Hottomannum addita.*

accepit autem multa ex quodam bono Viro, cui familiariter ſuorum privatorum librorum Lælius Pater non adeo tunc emendatorum copiam fecerat, ex quibus tum alia, tum adnotatiunculas nonnullas deſumſit, Hugonique exhibuit nobis ignaris. Hæc ille omnia pro ſuis edidit. Plurima tamen omiſit plurima ſecus, quam in Florentino Exemplari habeantur, tradidit, ut clare vobis legentibus apparebit. Neque id mirum: cum difficile fuerit nobis ipſis optata perficere, qui venerandum illum librum amplius decennium domi habuimus, atque verſavimus in hnnc uſum. Quod ſi otium in præſentia ſuppeteret, quædam præterea vobis non ingrata perhiberemus. Quæ tamen ipſa Libri abſolutionem perfectionemque non innuunt, quæque haud multo temporis intervallo in *edendis univerſis Juſtiniani Auguſti Civilis ſapientiæ libris* præſtare ſperamus. Valete.

* * *

Hucusque Franciſcus noſter. Mihi nunc conſtitutum erat *Syllogen* condere *Vocum Phraſiumque plurimarum in egregio hoc antiquitatis Mo-*

numento ab hodierna ſeculi ortographia & uſu diſcrepantium. Verum animo id verſanti plus quam commode offertur παρέργων *Briſſonianorum liber ſingularis*, in quo data opera idem ſolito, id eſt exquiſito ſtudio præſtitit illuſtris Gallus. *Sic ſtatim* antiquato priori conſilio, decrevi, *hunc ipſum Barnabæ fœtum integrum aliquando Lectori exhibere.* Jam vero tribus aut quatuor lineis Taurelliani operis notitiam abſolviſſe juvabit.

Tomus ejusdem *Primus*, comprehendit *Partes Digeſti V. priores*, usque ad terminum *Libri XXVII. inclus. Alter tomus* incipit ab *ultimis Voluntatibus*, ſive *Tit. I. Libri* XXVIII. *Qui Teſtam. facere poſſunt.* (u) In utroque Volumine, præter nudum, ſed nitidiſſime exſcriptum Textum, nihil quicquam quod obſerves, occurrit; ni-

(u) Neſcio cujus errore priori Tomo XXIX. poſteriori XXXI. Libri tribuuntur in *Hiſt. Pand. aliquoties laudata.* Neutrum admitti poteſt ob rationes notiſſimas. L. enim non LX. *Pandectarum Libri* numerantur &c.

nisi quod ad finem Tomi posterioris accedat: *Explicatio Verborum Græcorum, quæ passim in Pandectis obvia sunt,* ad quam *Editor* sequentia præfatur.

„In Græcis Verbis latine redden-
„dis præterquam iis, quæ ad *Tutela-*
„*rum Tractatum* pertinent, quæ præ-
„stantissimus *Anton. Augustinus suo*
„*singulari libello* optime explicavit;
„non sumus aspernati interpretatio-
„nem per *Haloandrum* primum, dein
„*Hervagium* adpositam; quam & i-
„psam, prout in quibusdam opus fuit,
„aut supplevimus, aut mutavimus.
„*Epistolam* quidem *Justiniani Augusti*,
„quam ipsemet græce ac latine pro-
„mulgavit, vertere non curavimus,
„nec *indicem librorum* ex quib9 Dige-
„sta seu Pandectas composuit, ne in re
„superflua laborasse videremur. *Epi-*
„*gramma* igitur titulorum indici
„subjectum, per eximium *Alciatum*
„olim numeris traditum, tale est:

ΒΙΒΛΟΝ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΑΝΑΞ
ΤΕΧΝΗΣΑΤΟ ΤΗΝΔΕ
ΗΝΡΑ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΣ ΜΕΓΑΛΩΙ
ΚΑΜΕ ΠΑΜΒΑΣΙΛΗΙ
ΟΙΑ ΤΙΣ ΗΡΑΚΛΗΙ ,ΠΑΝΑΙΟΛΟΝ
ΑΣΠΙΔΑ ΤΕΥΞΑΣ
ΗΣ ΕΠΙ ΜΑΡΜΑΙΡΟΥΣΙΝ ΑΓΑΛΜΑ-
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΘΕΜΙΣΤΩΝ·
ΑΝΘΡΩΠΟΙ Δ᾽ ΑΣΙΗΣ ΤΕ ΛΟΡΥΚ-
ΤΗΤΟΥ ΤΕ ΛΙΒΥΣΣΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ ΤΕ ΠΙΘΟΝΤΑΙ ΟΛΟΥ
ΣΗΜΑΝΤΟΡΙ ΚΟΣΜΟΥ.

* *
*

Justinianus opus hoc Princeps edidit, omnis
Quod Tribonianus rectori condidit orbis,
Tanquam aliquis varium componens aspida magno
Alcidæ. Namque hic fulgent mira omnia legum.
Ast Europæ Asiæque homines, libycique subacti
Cuncta gubernantis Domini præcepta sequantur.

III. JO-

III.

JOANNIS CHIFLETII

Canon. Tornac.

τȣ̃ μακαρίτȣ

JVDICIVM

de Fabula

JOANNAE PAPISSAE.

Antw. ex Offic. Plantin. Balth. Moreti MDCLXVI. 4to 1.pl. (*)

Illustrissimo ac Reverendissimo Domino D. Hieronymo de VECHIIS Abb. Montis-Regalis, Sanctisf. Dni nostri ALEXANDRI VII. ap. Belgas Internuntio,

Io. Chifletius Canon. Tornac.

Districtum me litteris illitteratis, quibus quotidie experior aliud Fori

(*) Causæ fonticæ sunt B. L. ob quas huic opellæ nihil observationum nostrarum accedit. Eas quidem in immensum cumulare facile fuisset, quum plurimi ex pontificiis nostrisque Hist. Eccl. Scriptoribus quæstionem hanc suam fecerint. Nomina infitiantinm celebriora recenset illustr: *Boineburgius in Ep. ad Prüschenckium,* quam cum aliis dicti Herois

Fori jus esse, aliud Triclinii, jubes, *illustrissime Domine*, horulas aliquot impendere præcipuis Auctoribus emaculandis, quos vulgo creditum scripsisse *Fabulam illam de Joanna Papissa*, nuperi nostri colloquii argumentum: de quo multi tam multa dixere, ut jam nihil necesse sit actum agere; sed symbolas quasdam nude ac simpliciter in medium conferre, paucas illas quidem, sed vel Te judice momenti sane maximi. Cujusmodi erit imprimis ex Bibliotheca *Jo. Jac. Chi-*

rois p. 49. & seqq. *fasc. ult. Actorum litter.* excerpsit *CL. Struvius.* Contra *Schookium Blondelli* Autoritate nixum, veritatem hujus relationis adserere conatus est, strenuus fabularum defensor *Wörgerus* in *Apologia Historiæ Hamelensis adv. eund. Schookium c. 2. seqq.* Cujus argumenta ut non omnia ænea sunt, sic historica tamen aliqua immiscet haud contemnenda.

De *Chifletio celebrique familia* posthæc agendi occasio erit. Solemne enim fere fuit *pereruditæ Chifletiorum Genti* minora promere schediasmatia, quæ hodie difficulter comparari queunt; rebus cetera notatu dignissimis referta.

Chifletii, Parentis mei, membraneus Codex, ſcriptura & antiquitate venerabilis, qui continet *Euſebii*, *Hieronymi* & *Proſperi Chronica*, ſubjuncto *Martini Poloni opere* item *Chronologico*; in quo poſt Leonem Papam proxime ſequitur Benedictus, nulla prorſus in contextu *Joannæ Papiſſæ* facta mentione: ſed poſt narratam Leonis Papæ mortem & ſepulturam, cum indicante crucicula adjectum eſt ad marginem, *altera manu & antiqua*, figmentum *de Joanne Anglico, femina*; quod poſtmodum *Joannes Oporinus* typographus, Lutheri ſectator, in *Poloni* editionem ad verbum inſeruit. Haud abſimile *Poloni* ejusdem exemplar vidit *Suffridus Petrus*, de quo in Notis, ubi de *Joanna Papiſſa*: in Co-„ dice Tangerloenſi MS. nec nume-„ rum nec nomen habet in Catalogo„ Pontificum; ſed Leoni præcedenti„ hiſtoria ejus, velut fabulamentum„ appendicis loco adjicitur. Eadem in-„ terpolatione & fide editum *Mariani Scoti Chronicon Francofurti ad Mœnum anno M. D. LXXXIII.* cum aliis rerum Germanicarum Scriptoribus ex Bibliotheca *Joannis Piſtorii*: ſcribit

enim

enim atque ingenue profitetur auctor Anonymus, cujus opera *Metropolis Alberti Crantzii* in lucem exiit, *Mariani Codicem MS.* nihil tale continere.

Extat etiam in Paterna Bibliotheca, *Sigeberti Gemblacensis vetus Chronicon MS.* in quo *de Joanna Papissa* ne verbum quidem, Vnde merito, atque ex vero *Joannes Bernartius*: „*Sigebertus*, inquit, *Joannis hujus in* „*Chronologia nullam facit mentionem*; „*sed impudens aliquis nebulo scripta* „*ejus interpolavit*: cui rei asserendæ fidus & appositus mihi testis *Gilbertus Genebrardus*, Lutetiæ Hebræarum Litterarum Professor regius, qui diserte testatur, in MS. *Sigeberti* tale nihil reperiri. Idemque *Aubertus Miræus* tradit *in Notis ad Sigebertum* ubi de illo, *&* *Mariano Scoto*: „Quod „ad *Marianum Scotum* attinet, quem „adversarii quoque nobis objiciunt; „Chronicon ejus in pergameno, cha„ractere vetustissimo exaratum, ex Bi„bliotheca Gemblacensi ad me misit „*R. V. Ludovicus Sombechus*, illius loci „Abbas, nostra pariter cura, si Deus vi„tam dederit, aliquando evulgandum.

In

In eo nulla prorsus *Joannæ Papissæ*,, mentio, ne ad oram quidem. Ex quibus liquet, *Marianum* & *Sigebertum* injuste a *Baronio*, tanquam fabulæ hujus assertores accusari & castigari. Quin & in *Alberici Chronico Ms.* paternæ item Bibliothecæ, ita legitur: *Leo Papa obiit: succedit Benedictus tertius, qui a quibusdam vocatur Bonifacius*; nullaque omnino mentio commentitii Joannis. Neque dissentit *Conradus Urspergensis* Abbas, *Alberici* æqualis, qui sic in *chronico*: *Leo Papa migravit, cui Benedictus Papa succedens, & ipse eodem anno decessit.* Hinc *Leo Allatius* exquisitæ doctrinæ Vir: Sunt, *inquit*, qui vete-,, rum testimonio nugas hasce probare,, nituntur, ac *Marianum Scotum, Si-*,, *gebertum Gemblacensem*, & *Marti-*,, *num Polonum* tanquam hujus rei as-,, sertores referunt; sed inani conatu:,, nusquam enim auctores hi tale fig-,, mentum (quod ne somniarunt qui-,, dem) scripserunt; etsi hæreticorum,, fraude in horum historia innexum,, deprehenditur.

Quo magis mirandum est, *Joannem Baptistam Platinam*, in *historia Ponti-*

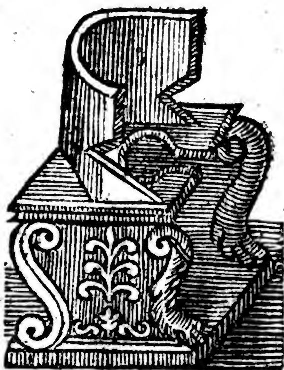
 ficum,

ficum, edita *Venetiis anno MDIV.* de *Ioanne VIII.* quem collocat inter Leonem quartum & Benedictum III. scripsisse in hunc modum: *Ioannes* „*Anglicus*, ex Moguntiaco oriundus, „malis artibus, (ut ajunt) Pontifica- „tum adeptus est. Mentitus enim „sexum, cum femina esset, adole- „scens admodum Athenas cum ama- „tore Viro docto proficiscitur; ibi- „que præceptores bonarum artium „audiendo, tantum profecit, ut Ro- „mam veniens, paucos admodum et- „iam in sacris Litteris pares haberet, „nedum superiores. Legendo autem „& disputando docte & acute, tan- „tum benevolentiæ & auctoritatis si- „bi comparavit, ut mortuo Leone, in „ejus locum *(ut Martinus ait)* omni- „um consensu Pontifex crearetur. „Verum postea a servo compressa, „cum aliquandiu occulte ventrem „tulisset, tandem cum ad Lateranen- „sem Basilicam proficiscitur, inter „theatrum (quod Colosseum vocant, „a Neronis Colosso) & sanctum Cle- „mentem, doloribus circumventa „peperit, eoque loci mortua, Ponti- „ficatus sui anno secundo, mense uno

uno, diebus quatuor, sine ullo ho-„ nore sepelitur. Sunt qui hæc duo„ scribant; Pontificem ipsum, quan-„ do ad Lateranensem Basilicam pro-„ ficiscitur, detestandi facinoris causa, „ & viam illam consulto declinare, &„ ejusdem vitandi erroris causa, dum„ primo in Sede Petri collocatur, ad„ eam rem perforata, genitalia ab ulti-„ mo Diacono attrectari. De primo„ non annuerim: de secundo ita sen-„ tio; sedem illam ita paratam esse, ut„ qui in tanto Magistratu constitui-„ tur, sciat se non Deum, sed hominem„ esse, & necessitatibus naturæ, utpo-„ te egerendi, subjectum esse; unde„ merito stercoria sedes vocatur. Hæc„ quæ vulgo feruntur, incertis tamen„ & obscuris Autoribus: quæ ideo„ ponere breviter & nude institui, ne„ obstinate nimium & pertinaciter„ omisisse videar, quod vere omnes„ affirmant. Erremus etiam nos hac„ in re cum Vulgo; quanquam appa-„ reant ea quæ dixi, ex his esse, quæ„ fieri posse creduntur. Hæc ille, indignus venia, nisi haberet & ipse vindices suos, *Mariano, Sigeberto* & *Polono* hac in parte non infelicior: refert

enim *Joannes Bernartius*, *Engelbertum Boonium*, graviſſimum Virum, Trajectenſis Moſanæ Eccleſiæ Decanum, vidiſſe Romæ in Bibliotheca Vaticana, antiquiſſima *Platinæ* exemplaria manuſcripta: ſedulo examinaſſe, & de *Joanne fœmina* ne lituram quidem reperiſſe.

Sedem illam *perforatam*, cujus *Pſeudo-Platina* meminit, ita Romæ a ſe delineatam refert *Philippus Whingius Lovanienſis* (a magno *Cæſare Baronio* laudatus) in *Collectaneis* MSS. additque:

Sella hæc e marmore porphyretico, „ eſt, in Eccleſiam Lateranenſem, „ tranſlata nuperrime ex porticu, „ quam

quam ad Benedictiones in amplio-„ rem formam reduxit Sixtus V. Vul-„ go hactenus creditum est, non mi-„ nus turpiter quam ridicule, morem„ olim fuisse, creatum Papam hac se-„ disse, quo periculum fieret, Virne„ foret; ne (quod contigisse dicunt)!„ mulier amplius in eam dignitatem„ irreperet. Verum illud *merum de*„ *Joanne Pontifice figmentum*, satis jam„ a doctis historicis per annorum sup-„ putationem explosum est. *Sellam*„ *ipsam* antiquam esse, opus indicat &„ marmor. *Balnearem* fuisse *Onufrius*„ censet, & *Pighius*; nec male: extat„ enim dicto loco *altera* ejusdem ma-„ gnitudinis & formæ, huic opposita.„ Consimiles multæ sunt passim in„ templis, quæque nec porphyreticæ„ nec perforatæ. Non dubito exone-„ randæ alvo serviisse in balneis: reti-„ nent enim hodie nomen *Stercora-*„ *riæ*. Unde si quis aliquando ritus„ Papam novellum ei insedisse fuerit„ credibile magis est, eam ob causam„ hoc factitatum, quo hominem se, hu-„ manisque necessitatibus obnoxium„ sciret: cui forte successit alius ille„ stupam in S. Petro accendendi, cum„

„hac monitione, *Pater sancte, sic transit gloria mundi.* Scimus enim & „Imperatores triumphantes monito- „res habuisse, qui præcurrentes, illos „homines esse occinerent. Hactenus *Philippus Whingius*, qui obiit Florentiæ M.DC.LVIII. *

Hæc sunt, *Vir illustrissime*, excerpta tumultuarie e museo nostro, quæ Tibi exhiberi voluisti, quæque facile dejicere possint e solio imaginario *Joannem Papissam*, & ab ea Sede deturbare, quam nunquam insedit. Bruxellæ, Kalend. Octobr. M. DC. LVIII.

Finis.

Censura.

Judicium hoc Joannis Chifletii, Canonici quondam Tornacensis, sententia est solidis nixa testimoniis, adeoque prælo digna. Sic censeo 8. Maji 1666.

Joan. de Capua lib. cens.

IV. CLA-

* Forte A. M D LVIII vel M DC XLIIX. Ipsa enim hæc Epistola Anno demum millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo scripta est.

IV.

CLAVICULAE SALOMONIS.

Vesaliæ, Duisburgi & Frfti 1686. 4to.
3½. *pl. german.*

VIx tanti foret impium scriptum, cui immoraremur, nisi scirem hodieque esse haud paucos nobilioris etiam conditionis, ejusque dignitatis Viros, quos ante alios decebat solidum dignoscere cautos esse, & ad amussim scire, quantum distent æra lupinis; qui nihilominus, cum libellum ipsum (quod in paucorum manibus sit*,) evolvere non potuerint, veteratorum quorundam & nugivendulorum hominum thrasonicis narrationibus circumventi, nescio quos absconditæ sapientiæ thesauros aut divi-

* Suppressis scilicet ab ipso *Editore* exemplaribus, cum periculum capiti imminere rescisceret. Mihi ejus copiam fecit Amicus & Fautor multis retro annis conjunctissimus, Dn. Th. B. *Krause*, Wrat Cujus nescio, an in colligendo industria, an singularis in communicando promtitudo majoris facienda sit: Ego utramque collaudo, & multa rarissima cimmelia ejus benignitati me accepta ferre gratus agnosco.

divinarum artium ſecreta in eodem latitare ſibi perſuaſum habent. Horum ergo credulitati ſuccurrendum, impoſtorum ſaltem phaleratis mendaciis obviandum ratus, breve ineptiarum compendium dabo: ex quo velut ungue leonem, ex cantu inquam graculum judicantes, intelligant, nubem pro Junone venditari; ſicque tandem ſibi caveant, ne porro ipſis lubentibus plaudentibus palpus obtrudatur.

Epigraphen *frons hybrida* fert ſequentem:

CLAVICVLAE SALOMONIS ET THEOSOPHIA PNEVMATICA. Das iſt: Die wahrhafftige Erkäntniß GOttes und ſeiner ſichtigen und unſichtigen Geſchöpfen, die heil. Geiſt-Kunſt genannt: darinnen der gründliche einfältige Weg angezeiget wird, wie man zu der rechten wahren Erkäntniß aller ſichtigen und unſichtigen Geſchöpfen, aller Künſten, Wiſſenſchafften und Handwercken kommen ſoll.

Hem tibi B. L. ἕυρημα centies centum boum cædibus celebrandum! habes illam

illam tot omnium votis expetitam Artem ſciendi magnam & univerſalem: habes omnis Panſophiæ divinæ, mundanæ doctrinam certiſſimam. Verum bona verba, fulgur ex pelvi eſt: hederarum copia prudentem Lectorem de vino putido monet; quod hic quidem ſubolere ſe, nemo facile negabit, niſi qui naſum Rhinocerotis temere affectet.

Sumtus editioni ſubminiſtravit *Andr. Luppius*, vagabundus & miri capitis homo, qui protrahendis in lucem hujus furfuris fœtibus non vitæ modo magnam, ſed & famæ ac facultatum optimam partem impendit. Hic quoque in *pagina* Tituli *averſa*, multa *ſimilis argumenti anecdota* abs ſe edenda Curioſos exſpectare jubet, immo ſtetiſſe promiſſis, *Weigelii Geomantia* & plura mox inſequuta *necromantica, chiromantica, prophetica ſcripta* teſtatum faciunt.

Sequitur *Præfatio*, de qua dubius ſum, Autorisne iſta ſit, num *Editoris* aut *Interpretis?* disquiritur in hac: *an detur Ars Hagio-pnevmatica, quidque illa & unde ſit? Exiſtentiam* quidem exemplis e S. Codice petitis, Adami puta, Noæ, Bezaleelis, Jacobi baculo-

rum confectoris ; Josephi cadaver patrium a corruptione vindicantis; Moysis serpentum productoris; aliorum evincere conatur. Horum enim egregia facta universa, Moysis præcipue miracula, unius Theosophiæ suæ virtutibus blasphemo calamo ascribere non veretur. Hinc per Prophetas *divinam Artem* usque ad Christi tempora & in Apostolos, perque hos in primores Ecclesiæ Doctores propagatam refert; donec, dum

Protinus irrupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas:

ingravescentibus scilicet quotidie hominum delictis, avorum nostrorum seculo residua, si qua fuerunt, *cœlestis Doctrinæ* vestigia penitus evanuere, & ipsa illius memoria eo usque abolita fuit, ut pro Mago nunc atque Venefico habeatur, quicunque vel nominis meminisse audet. Quare Autor noster consultum de novo humano generi cupiens, restaurare veram hoc ipso libro in Israële sapientiam, viamque sternere satagit, quam novellus Theosophiæ Cultor ingredi tuto & firma spe niti queat, se ductu ejusdem brevi in sacerrima Arcanæ

scientiæ

Scientiæ adyta penetraturum. Denique omnes frivolos, superstitiosos & satyricos irrisores sub severis iræ divinæ comminationibus ab operis sui lectione coërcitos vult, atque, ut monitis pondus addat, fastidiosum allegationum biblicarum cumulum subnectit.

Opusculum ipsum auspicatur * *Definitio Theosophiæ Pneumaticæ*, sive *Artis Spiritus Sancti* (sic enim appellat homo perdite nequam) quæ esse perhibetur: *Sapientia & plena*,, *cognitio Dei, omniumque Creatura-*,, *rum visibilium nec non invisibilium*,, *eo quod maxima sapientia & myste-*,, *rium versetur in Deo atque Creatu-*,, *ris spiritualibus: cum sciri oporteat*,, *omnem sapientiam ex Domino Deo*,, *descendere, & ex spiritibus jussu divi-*,, *no ad id destinatis addisci posse.*,,

Mysteria dicuntur ipsi, *Res arca-*,, *næ, quas humanum ingenium absque*,, *singu-*

* Initium tractationis appellatur *Caput primum*, verum frustra eris in quærendo *secundo* vel *tertio capite*. Quin nec ulla alia *numeris facta* distinctio in reliquis foliis occurrit.

„*singulari revelatione perscrutari vel* „*percipere nequit.*

Horum Mysteriorum constituit *Classes tres: Summam, mediam, infimam.* Cujuslibet classis *septem* sunt *diversa Mysteria. Primæ* quidem *divina:* ad quæ refert, *Scientiam sanandi intra septem dies omnia morborum genera per characteres vel ope Spirituum superiorum: Facultatem vitam, quotquot seculis volupe est, prolongandi: Modum confabulandi cum Dæmoniis: Imperium in omnia spectra personata, lemures, nanos, incubos, phantasmata metallica, nymphas*, & si quæ sunt alia hujus commatis lepida deliria.

Secundæ Classis mysteria sunt *Naturalia*, inque his: *Alchimia*, (sic ille) pag. 2. *sive transmutatio metallorum, quam tamen pauci, præterquam quos singularis Dei gratia selegit, consequuntur: curatio* item *morborum per gemmas aut lapidem philosophicum*, & quæ præterea *magiæ* vulgo *naturali* tribuuntur artificia.

Tertiæ sive infimæ Classis sunt *Mundana*, honores e. g. Prudentia civilis, eruditio profana & reliqua fortunæ dona.

Sub-

Subjungit cæteras Theosophiæ divisiones: *Respectu finis*, qui *bonus* vel *malus*: *Mediorum*, per quæ operatur, *visibilium*, *invisibilium* & *mixtorum*, aliasque. Apprime autem quoad *Causam efficientem*, quædam *Theosophia* est *a Deo*, cui adsunt *Spiritus cœlestes*, quædam *a Diabolo*, cui subsunt *Cacodæmones*. Hinc Autor noster missis factis posterioribus, ad *puriores spiritus*, qui *Olympici* ipsi vocantur, se convertit. pag. 3.

Hi Astra regunt, quæ Planetarum nomine apud nos venire solent, suntque

Aratron	*vulgo*	Saturnus
Bethor	- - -	Jupiter
Phaleg	- - -	Mars
Och	- - -	So
Hagith	- - -	Venus
Ophie	- - -	Mercurius
Phu	- - -	Luna.

pag. 4. sqq.

De istorum Potentia, Subditis, Modo cum iis conversandi, in quo unus alteri præstet, Ritibus & Diebus quibus primum quilibet provocandus, Characteribus quibus designandus, Tempore Imperii, & multifariis aliis qualitatibus prolixe agit.

Nos

Pag. 12. Nos difficiles nugas conſulto ſilentio prætereuntes, pergimus ad *formulas, quibus Theoſophum incitando Genio ſibi jam familiari & notiore uti convenit*, quibus accedunt *Præparatoria* vocationi ipſi præmittenda: Lavatio nempe corporis: mutatio veſtimentorum cum novis aut recens purgatis: confeſſio peccatorum: a Venere & Baccho per triduum abſtinentia: jejunium & diſtribuendæ egenis eleemoſynæ; creſcente porro luna in locum purum & ab omni humano ſtrepitu remotum ſeceſſus, & precum tandem poplite flexo recitandarum
pag. 13. ſolemnitas. Iſtarum precum breviſſima duo, quæ exhibentur, ſpecimina hic quidem referre horreo, ob abuſum Sacro-ſancti Nominis Divini deteſtandum.

pag. 14. Apparente *Spiritu*, quodcunque Theoſophus ſcire avet, laconicis verbis proponendum, & ne quæſtionum numerus ternarium excedat, cavendum: Dæmonium ipſum ultra horam non defatigandum, ſed accepto conſignatoque reſponſo, cum gratiarum actio-

actione* dimittendum.

Inhabiles sunt ad Evdæmones exciendos omnes gibbosi, lusci, claudi aut simili corporis vitio deformes.

Cæteroquin *unam* omnis generis spirituum convocationi *formulam* sufficere, *eandemque plane, cum Autoris superius allata*, Sibyllarum, Prophetarum & summorum Pontificum *adjurationem* fuisse, contendit. pag. 15.

Sic pedem profert ad *cautelas* nonnullas *circa quæstiones spiritibus proponendas* observatu utiles, ubi simul, *quæ præ reliquis expetenda sint*, docet. Divitias puta, splendidam vitam, magistratuum ac ipsius imperii honores nulli Theosophorum

* Cujus hanc normam præscribit: **Weil du sanfftmüthiglich und in stiller Ruhe kommen bist, so sage ich G. dem H. Danck, in dessen Nahmen du kommen bist: wollest nun in Frieden dahin fahren zu deinem Stand und Ordnung, und wieder zu mir kommen, wenn ich dich bey deinem Nahmen, Ordnung oder Amt-Dienst, so dir von G. dem Sch. verliehen ist, beruffen werde, Amen.**

rum serio flagitanti abnegabunt dites illi, atque liberalis ingenii Genii.

pag. 17. 18. Sub finem operis, præpostera methodo, *Requisita* exponit *illi* necessaria, qui operam suam *Hagio-pnevmaticæ Arti* dicare constituit. Obtinet & hic, pro more, *septenarius numerus:* oportet enim *Theosophiæ studiosum,* Autori *Talmid* appellatum,

1. *Noctesque diesque ad veram Dei cognitionem ascendere:*
2. *In semetipsum descendere, quidque sui mortale sit, quid immortale dignoscere:*
3. *Summa ope niti, ut parte sui immortali Deum digne diligat, colat atque veneretur; parte sui corruptibili sive corpore, proximo prosit, aliorum hominum] commoda promoveat &c.*
4. *Diligens examen sui ipsius instituere, ut rescisicat, capax ne sit ipse divinissimæ Artis? & si fuerit, quas præ reliquis doctrinas sectari debeat?*
5. *Cum cura observare, num propitio gaudeat in rebus gravioribus Genio?*

*nio? & exinde de successu in reliquis judicare.**

6. *Fidem, silentiumque servare; ne quicquam eorum prodat, quæ celanda esse Spiritus monuit.**

7. *Temperare sibi ab omni facinore improbo & justitiæ divinæ contrario*; cui præcepto, ante reliquos summa cura observando, ut confidentius vacare possit novellus Theosophus, septem alias integræ & *Theosophicæ vitæ* regulas egregius, si Diis placet, Sanctitatis Magister subjungit.

Colophonem imponit duarum pagellarum *Appendix*, hoc titulo insignis:

*Sunt enim, ex mente Scriptoris, aliqui, queis Dæmonia ultro fere & sua sponte adesse cupiunt: cum alios contra aversentur, ac non nisi inviti multoque labore ad id adacti, iisdem morem gerant.

**Exempla allegat Danielem Prophetam cui injunctum erat quædam sibi patefacta, sigillo obsignare; & Paulum Apost. qui ipse fatetur, negatum sibi ea revelare, quæ in divina illa Ecstasi super æthera evectus, conspexerat.

CARO. AFFECTVS. RATIO.

„Carnem *esse dicit substantiam omni* „*animali communem.*

„Affectus sive Spirituum propensi- „ones, *fontes sunt omnis rationis &* „*sensationis externæ, internæ, omnis-* „*que habitudinis (quam vocant) ad* „*Artes bonas malasve.*

„Ratio, *est ipsa anima rationalis,* „*per quam inspiratio auræ divinæ cor-* „*pori nostro carnali immissa, nihil nisi* „*res sanctas & cœlestes operatur, ori-* „*ginem suam, quam ex Deo habet, de-* „*centes. Inde omni studio hominibus* *elaborandum, ne sacra hæc anima a* carne bestiali *aut reprobi affectus in-* *clinatione oppressa, regenerationis in-* *capax evadat.*

Ex hac *triplici* nostri corporis ter- reni *materia*, transilit ad *Axioma*, quod *Omnia sint Trina*: & post multa de SS. Trinitate, rebusque divinis pro- fane effutita, his tandem verbis atram scriptionem terminat:

„*Nota: Quodcunque est Naturale,* „*illud est divinum, & quodcunque est* „*divinum, illud est naturale: Deus* *enim*

*enim creavit Naturam & quicquid,, in illa est.**

Hæc sunt fere præcipua, quæ excerpenda habui ex famoso & scurrili libello: omnia ut impia sic inepta & commiseratione potius quam refutatione digna. Adeo siquidem confusus ubique, sibi non constans & illiteratus Autor deprehenditur, ut inspiciendam dare cacatam chartam, refutare sit. Operosius tamen & hoc, quam forte opus fuerat, præstitit *Vir amicissimus* privatim de sententia rogatus, in *subsequa Epistola:*

V.

AGELLIVS TRANQVILLVS (1) Salutem.

Vir honoratissime, amicissime!

REdit ad Te *Salomo Tuus* ἀπόκρυφος, & nudius tertius ex Orco

 enatus,

* Alles was natürlich ist, das ist Göttlich, und was Göttlich ist, das ist Natürlich; denn GOtt hat die Natur geschaffen, und alles was darinnen ist.

1) Latere sub eo nomine voluit *Cl. Georg. Fridr. Tryllitius*, cujus in omni literatura,

enatus, de quo quid ſentiam, etſi coram dixerim; lubet tamen nunc altius cauſas ſententiæ meæ exprome-re, & Tecum pro fide mea communicare. De Salomone θεοπνεύστω tradit Spiritus S., quod dederit ipſi Dominus φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα (non ſane χυμίαν vel ἀλχυμίαν ineptorum hominum commentum) καρδίας, καὶ ἐπληθύνθη Σαλωμὼν σφόδρα ὑπὲρ πάντας φρονίμους αἰγύπτου.(2) Jam conſtat, Salomonem ſapientiam ſuam

tura, maxime Græca, Eruditionem ſupra tetigi, Lectori plura egregiæ doctrinæ monumenta propediem ab Eo pollicitus. Sed eheu! dum hæc ſub prelis ſunt, triſtiſſimus de luctuoſo *Viri optimi* obitu nuntius affertur, quem plangere nunquam ceſſabo, donec ſpiritus hos reget artus. Ceterum, cum ipſe ultimam manum huic Epiſtolæ imponere præpeditus fuerit, non injurius ero in eruditiſſimi Amici manes, ſi *ab Ejus ſententia aliquot locis diſceſſero.*

2) *Sapientiam & prudentiam valde multam & latitudinem cordis, ut Salomon longe ſuperaret omnes Sapientes Aegypti.* Leguntur ea 1. *Reg. c. 3. init.* in *LXXviralì,*

ſuam vel aphoriſmis breviſſimis, vel etiam iconibus, multa in receſſu habentibus, quæ frons primo intuitu non promittat, more Hebræorum, incluſiſſe. Conſtat porro, *res phyſicas* eundem ſagaciſſime indagaſſe (3), &, quo usquam homines procedere poſſunt, tantum non ad ἀκμὴν perveniſſe. Hac ratione cum viam rectam minusque impeditam ſuos edocuiſſet ipſe; nullum eſt mihi dubium, Satanam per inſtrumenta ſua, cum paulatim Philoſophiæ Salomoneæ vel oblivīſcerentur homines, vel eam, per manus traditam curarent negligentius, aut etiam interpolarent depravarentque, fœtus ejusmodi nugicanoricrepos, qualis *Clavicula*, & *reliqui libelli* περίεργοι, mundo, ſub Salomonis nomine, obtruſiſſe; tum ut eos, qui reciperent iſtos præjudicio deluſos auctoritatis

li, & *C.IV. v.29.30.Vulgatæ*, quam *Lutherus* ſequitur.

3) Differentem nimirum *ſuper lignis a Cedro, quæ eſt in Libano, usque ad Hyſſopum, quæ egreditur de parietibus, & diſputantem de jumentis & volucribus & reptilibus & piſcibus*: cetera.

ritatis Salomoneæ titulo felicius falleret, tum ut in animis, qui nugas iſtas rejicerent, relinqueret ſaltim aliquid minus honeſti de Salomone judicii, & ipſos hac ratione libros canonicos quodammodo elevaret. Magiæ, quam vocant, naturalis, ſi dextre capias terminum, non imperitum fuiſſe Salomonem, prona concedo mente; ſed illius, quam libelli mihi inſpecti, produnt, equidem auctorem cras credam, non hodie. Miror itaque, qua fronte *Ioſephus* affirmare potuerit, niſi & ipſe famoſioribus faverit Mathematicis, quod ſane vel e *dignitate imperatoria Veſpaſiano prædicta*, conjicio: ὅτι παρέσχε τῷ σαλομῶντι ὁ Θεὸς μαθῶν καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην ἐις ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐπωδὰς συντάξασθαι (4) *Ioſephi* auctoritatem (nam antiquiorem, qui de Salomonis magia quicquam prodiderit, excitare nequeo) inſequuti mox ſunt complures, e *Patribus* (5) etiam non nulli, quos

4) *L. VIII. Antiqu. Iud. c. 2.* p. m. 257. *Data Salomoni a Deo ſcientia & ars Dæmonum magna, & carmina compoſuit in utilitatem ac ſanationem hominum*, &c.

5) *Iuſtinus, Origenes, Hieronymus, Euſebius,*

quos recensere longum foret. *Guilielmus Durandus.* (6) homo fateor, ineptus, sed qui tamen omnia sua, sine judicio delecta, e vetustioribus hausit Theologis, *Lib.* II. *cap. 6. Rationalis divini*, *p. 55.* Ed. Lugdunensis, 1574. inquit: *Refert Josephus, Regem,, Salomonem modos ἐξορκισμοῦ, id est ad-,, jurationis adinvenisse, quibus immun-,, di Spiritus ab homine obsesso per Elea-,, zarum exorcistam pellebantur, ita ut,, reverti amplius non auderent,* & reli-,,

sebius, reliqui: quorum testimonia diligenter collegit *Magnif. Fabricius Cod. Pseudepigr. V. T.* passim.

6) Sec. XIII. Scriptor, *Speculator* vulgo dictus, ob editum *Speculum Iuris*. Episcop. Nimatensis fuit in Languedocia. Alii *Durantem* vocant; quidam etiam ad eum referunt ridiculum Distichon:

Doctus Durandus jacet hic sub Marmore duro;
An sit salvandus, ego nescio, nec ego curo:

Nonnulli tamen loco τὸ *Doctus*, legunt *Durus*, & *hunc Durum* diversum a *Guilielmo nostro* faciunt. *Kœnig* cum antiquiore *Durando Monacho* confudit.

qua. *Vetus Chronicum* ab orbe condito usque ad ann. Christi CIↃ CCCC LXXII. perductum, quod sine titulo apud me est, ita de Salomone p. 198. b. pergit:
„*Salomon etiam adjurationes excogi-*
„*tavit, quibus ægritudines solent miti-*
„*gari, alias quoque, quibus Dæmones*
„*ejicerentur de corporibus, & alias,*
„*quibus obstricti, non redirent. Exco-*
„*gitavit etiam characteres, qui inscri-*
„*bebantur gemmis, quæ positæ in nari-*
„*bus arrepticii, cum radice Salomoni a*
„*Spiritu monstrata, statim eum a Dæ-*
„*monibus liberabant: quæ quidem*
„*Hebræis multum necessaria. Josephus*
„*dicit, se vidisse quendam exorcistam*
„*Eleazarum coram Vespasiano, & filiis*
„*ejus, & tyrannis, taliter curantem*
„*dæmoniacos.* Hæc habet *Chronista* ille, qui alioqui e *Petro Comestore*, & *Vincentio Bellovacensi*, miris illis nugarum coquis, sua fere solet describere. Vides & hunc *Chronographum*, & illum *Durandum* autoritate *Josephi* niti, cui sane & vetustiores Iudæos, & Turcas præterea, assentire, multis probavit Vir undiquaque doctissimus, *Guilielmus Schikardus*, *prooemio*

ad

ad Tarich (7) *ap.57. usq; 66.* apud quem testimonia cupidus lector invenerit. Hæc cum apud animum meum reputo, si dicendum est, Salomonem nonnullarum ejusmodi Schedarum auctorem esse, quod quidem vel solam ob phrasin a stylo Salomonis plane abhorrentem, nunquam ipse mihi persuaderi sinam; si tamen, inquam, alii cuiquam id dicendum esse videatur, cautio saltim addenda, a *Josepho* male laudari commendarique istos *ἐξορκισμοὺς*, scriptos quippe tempore eo, quo ad idolorum cultum delapsus & sapientia sua abusus fuerit Salomon. Sed, ut dixi, tutius mihi quidem videtur, omnia Salomoni una fidelia abjudicare, & singula impostori cuidam, non sane recenti, sed antiquissimo, vel etiam pluribus, diversæ ætatis, (pro diversitate librorum, quos omnes non evolvi,) tribuere; sive is Salomonis itidem nomen habuerit, ut suspicari quis possit, sive dedita opera Salomonis nomen mentitus sit; quod ex inscriptione aliquot librorum, ad filium Roboam, non inepte

7) Sive *Seriem Regum Persiæ*, *Tubingæ 1628. 4to.*

videtur posse colligi. Quod si sint, qui cum *Guilielmo Spencero, ad Origenem contra Celsum*, p. 17. Josephum excusent, & in ipsis vocabulis vim quandam & virtutem talium effectricem inhærere credant, eos quidem sensu suo abundare lubenter concedo, modo opinione sua magiæ diabolicæ, & superstitionibus dæmoniacis, minus patrocinentur. Alioqui notum est, Salomonem Cabbalistas sibi vindicare, de quo modo laudatus a *me Schikardus* in *Bechinath Happeruschim* * p. 92. evolvendus. Alchymistæ idem faciunt. Memini me ante paucos annos in Bibliotheca *Ræscheliana* vidisse MS. *Librum*, forma octava, quo varia variorum Artistarum (utor termino Alchymicis frequenti,) opuscula, & ἀποσπασμάτια continebantur, (8) foliorum fere cc. (nam illa, quæ malevola

* *Examen interpretationum hebraic. in Genesin &c. Tub. 1621. 4to.*

8.) Non possum non hac occasione meminisse alterius celebris Collectionis *Scriptorum Chrysopœias veterum*, quæ Msta in Bibliotheca Regia Parisiensi, *Cæ*-sarea

levola manus ſcalpello exſciderat, nonaginta priora, iſtis non adnumero) a *Petro Paulo Bindo, Piſaurenſi, LL. Doctore, ſæculo*, ut ſcriptura docere vide-

ſarea Vindobonenſi, Ducali Gothana, & aliis aliquot inſtructioribus habetur, auro contra carior a non paucis æſtimata. Prolixe tum de Collectione, tum de Autoribus, quorum opera illic exſtant, ex *Salmaſio, Labbeo* & *Lambecio* egit *Morhofius* in *Polyh. L. I. c. 11.* qui tamen ignoravit *Codicem Bibliothecæ Rhedigerianæ Wratislavienſis chartaceum, a Cornel. Nauplienſi, Andr. F. circa A. C. 1565. deſcriptum.* Tractatuum in hoc *V*olumine comprehenſorum catalogum primo ejus folio inſcriptum, in gratiam Curioſorum appoſuiſſe non pigebit: abit enim in quibusdam ab illo quem *Morhofius* dedit.

Habentur in hoc Libro ſequentia:

1.) *Stephani Alexandri L. de Arte Chryſopœiæ, cum ejusd. Epiſtola ad Theodorum it. Praxes variæ atque doctrina ad Heraclium Imperatorem.*

2.) *Pelagii Philoſophi de divina hac & S. Arte.*

3.) *Oſtani Philoſophi ad Pethaſium de S. hac & divina Arte.*

videbatur, *XV. ineunte*, ſcriptum, & ab alia manu paſſim quidem auctum, ſæpisſime vero etiam caſtratum. In eo ut multos inveni Autores & inprimis Philoſophos, qui paſſim & vulgo igno-

4.) Democriti Phyſica & Myſtica.

5.) Syneſii Philoſophi ſcholia in Democriti Librum.

6.) Anepigraphi Philoſophi de divina dealbationis aqua.

7) Item Patefacta de Auri ſucceſſione.

8.) Zoſimi divini & Chriſtiani Philoſophi de Virtute cæleſti divinæ aquæ, de Inſtrumentis & Camino, de Auri linea recta &c.

9.) Lexicon Chryſopœiæ ad ordinem Literarum.

10.) Olympiodori Philoſophi Alexandrini Commentarius in Zoſimum.

11.) Anepigraphi Pappi & Hierothæi Philoſophorum de Arte ſacra.

12.) Heliodori Philoſ. jambi ad Theodoſium M. de Myſtica arte Philoſophorum.

13.) Theophraſti Philoſ. jambi de eadem divina Arte.

14.) Hierothæi Philoſ. jambi de eadem Arte.

15.) Archelai demum Philoſ. jambi de eadem ſacra Arte.

ignorantur, etiam nominetenus laudatos, ita Salomonem non minus Philoſophum, p. 203. a. adductum inveni, artisque aliquod in eo fundamentum requiſitum offendi. Locum perſcriberem, ſi tum temporis deſcribere iſtum curæ mihi fuiſſet; qui, quum ad paucas horulas concederetur ejus uſurpatio, alia inde curioſiora, ſuo, ſi Tibi, V. C. videbitur, tempore communicanda, excerpſi. Sed miſſa hæc facio, & tandem ad libros Salomonis magicos devenio, ſive ipſi Salomonis ſint idololatræ; ſive ab eo idololatra per παράδοσιν ad nos devenerint; ut *Pythagoræ* carmina, & *Orphei* dicuntur, qui, a diſcipulis compoſiti, dogmata ſolum illorum hominum continent; ſive denique, quod veroſimillimum eſt, impoſtoris & σπερμολόγου fœtus eſſe cenſeantur. *Gabriel Naudæus*, Vir ſane ad mentem meam formatus, & curioſus alioqui rerum, etiam minimarum indagator, in *Apologia*, quam *pro hominibus Magiæ accuſatis*, dedit, (p. 431. Ed. Amſterdam. 1712.) XIII. *Salomonis libros* recenſet *magicos*: quinque ex *Alberti Magni ſpeculo Aſtrologiæ*, quatuor

tuor *e Trithemio*, unum e *Reuchlino*, alium e *Cicco Asulano*, porro alium e *Gretsero*, denique postremum e *Gaulmino ad Psellum*, quem Nicetam *librum Salomonium* vocasse existimat. His addatur quartus decimus, *Salomonis Contradictio*, (9) qui in *decreto Gelasii* Pontificis inter damnata scripta recensetur, quem tamen *Sixtus Senensis, bibl. sanctæ* lib. XI. p. 106. b. Ed. Paris. 1610. se vidisse unquam negavit, &, si ita videbitur, *Semiphoras & Schembamphoras Salomonis Regis*, qui in Tuo libro invenitur. *Sixtus* addit *Precationum sive Præcautionum ad leniendas ægritudines, librum unum*, (10) *e Josepho* supra in medium allato, & ex eodem, *Exorcismorum sive conjurationum ad effugandos malos Dæmones*, librum unum. Sed unde probabit *Sixtus*, librum unum fuisse & non plures; unde, Salomonis esse potius, quam maleferiatorum aliorum empæctarum? Nolo tamen in re minima virum bene de re litteraria meritum

9.) *Interdictionem* vocat editio Decreti *Chifletiana*.

10.) Conf. *Fabricius Cod. Pseudepigr.* p. 1045.

meritum, rumpantur ut ilia *Possevino*, exagitare; vel ideo, quod scripsit, *alia quædam FERTVR scripsisse Salomon, de quibus hæc sunt*. Nunc ad *Naudæum* redeo. Ille, a *Reuchlino* ait, citari librum Salomonis *Raziel* dictum, vere quidem, sed contra mentem tamen *Reuchlini*, qui probe novit, puto,(11) *Razielem* non esse singulare Salomonis volumen, sed partem tantum VItam *Physicωn Salomonis*, quæ & *Elementa Magica* vocantur, & pro libro *Razielis* in *Naudæo* substituenda veniunt e *Petro de Albano*, (12) quem citat *Semiphoras Salomonis*, p. 18. ut scilicet vel inde appareat, quum præcipue & *hac*, & *sequenti pagina*, *Cornelius Agrippa*, post verba etiam, *Ich Salomon bekenne, dass in den Stunden &c.* imme-

11.) Ego contrarium fere ex ipsis *Reuchlini* verbis colligo; Ille *L. I. de Arte Caballist. p.* 639. *Nolo*, inquit, *addere Librum Salomonis, sub nomine Razielis inscriptum &c.*

12.) Sic vocat *ignobile Schemhamphoras* c. l. Rectius vero *Aponius* dicitur, qui *Conciliatorem* & alia scripsit & sub Joh. XXII. P. M. floruit. v. *Volaterr. L. XXI. Com. Vrb.* col. m. 779.

immediate, ut loquuntur, in medium afferantur, librum plane novum esse, & impudentissimi aretalogi. Præterea in mentem venit, *Librum Almadæ*, & *Librum Lamené*, Arabico titulo insignes, respondere fortasse aliis, qui Latino titulo efferuntur. Ipse tamen, quod affirmem, non satis habeo, & eruditioribus Arabicæ linguæ magistris investigandum istud relinquo. Sed & *Hydromantia ad filium Roboam*, quid si pars sit claviculæ Salomonis, quæ & ipsa ad Roboam filium perscripta esse traditur a *Trithemio?* (13) objeceris, puto, nihil hydromanticum inveniri in libro isto Tuo, V. C. quem ad me transmisisti. Id equidem fateor, & ut dicam jam in capite negocii, quod res est, ita habe sententiam meam: Certum est, *Claviculæ Salomonis* nomine, librum quendam magicum jam olim *Gelasii* Pontificis tempore circum-

13.) Persuavissimus iterum sum, *Hygromantiam & Claviculam Salomonis*, libros toto cœlo diversos esse. Exstitit sane Scriptum illud Hygromanticum adhuc *Gretseri* ævo, ac procul dubio hodienum alicubi delitescit: forte in Vindobon. Biblioth. v. *Fabric.* l. c. p. 1046.

cumlatum esse, (14) quem quoque ille inter damnata scripta recensuit, & quem, eundem fortasse, *Sixtus Senensis* d. l. ab impostoribus quibusdam vidit circumferri, continentem genus superstitionis prodigiosæ, atque maleficæ. Hunc vidit *Tritenheimius*, Abbas, a *Naudæo* citatus. Memini etiam a Rev. *Læschero*, Dresdensi Antistite, in collegio Exegetico, inter differendum auscultasse, *Claviculam Salomonis* nondum editam Latino sermone circumferri (15) in qua præter alia mul-

14.) Nihil horum reperi in Decreto duplici *a Iusto Fontanino in Append. ad Antiqu. Hortæ* (*Romæ 1708. 4to*) *p. 317. seqq.* exhibito. *Frustra etiam verba Gelasii Sixto adducta, se in aliquot illius Decreti editionibus quæsivisse fatetur Polyhistor Hamburgens. l. c. pag. 1056.*

15.) Non adeo circumfertur, quam inter arcana Bibliothecarum refertur. Novi, *hujusmodi Codicem* asservari in præcipua quadam Germaniæ Libraria, ante aliquot annos anxio studio in usum illustris Viri, magicis hisce præstigiis dediti, expetitum. Sed *Vir Pius, cui tum Biblio*the-

ta, impia & superstitiosa, ars etiam doceatur nescio quibus præstigiis ignem incen-

otheca custodia commissa erat, frustra precibus & pretio ad communicationem sollicitatus, constanter renuit, & adesse negavit. Digna etiam sunt, quæ legantur sæpe laudati, sæpius laudandi *Fabricii* verba. *p. 1052. Codicis modo dicti Pseudepigr.* „Fertur in variis Bibliothecis Liber „Mstus, Salomonis nomine, cujus & ipse „exemplum possideo hoc titulo: *Clavicu-* „*la Salomonis seu occulta Occultorum, ora-* „*tiones semiphoras* (Semhamphoras) *Liber* „*de secretis secretorum, septem altitudines* „*& de duodecim altitudinibus Salomonis.* „Ad calcem libri leguntur hæc verba: „*Explicit sanctum Almadel Salomonis Re-* „*gis, de secretis secretorum & de XII. alti-* „*tudinibus cœli, datis ab Angelo Salomoni* „*Regi Jerusalem, scriptum & completum* „*per me Joh. de Flexia, sub Anno Domini* „*MCCCCXXXV. XXIII. Mensis Februarii.* „Scriptum plenum videtur nugis canoris „& evocationes spirituum crepans, atque „magica promittens mysteria, verum „sub illis latet artificium Steganographiæ. Plures inde Autores adducit, qui Ste-

incendiumve exſtinguendi. Alii eruditi Theologi, non e Salomonis, ſed e diaboli officina prodiiſſe claviculam iſtam affirmarunt. Hac cum *clavicula* (16.) eundem eſſe *Clavem Salomonis*, a *Geſnero* Medico, Phyſicoque illuſtri, in *Bibliotheca*, voce *Salomo* recen-

Steganographica artificia in iſto libro ſe reperiſſe contenderunt; quam commode: judicium penes Lectorem eſto. In fine Paragraphi, ait, *Clavem Salomonis ſub Theoſophiæ pneumaticæ Titulo germanice prodiiſſe Anno 1626. 4to.* Mihi illa Editio nec viſa unquam, nec alias audita, niſi forte eadem cum hac noſtra ſit. Ceterum, etſi vix eo me induci patiar, *Luppium*, aut quicunque alius conſcripſit germanicas ineptias, in rariſſimum illud Archetypon incidiſſe: nullus tamen dubito alia ipſi *vetuſta Magica*, & quidem, (quantum ex aliquot ſpirituum denominationibus, e. g. Erich-Frauen & ſimilibus, conjicio) *Danica* vel *Livonica Monumenta* ad manus fuiſſe. Sed abſtineo conjecturis.

16) Nempe *inedita* illa, qua de in antecedentibus; *germanicam* enim *noſtram* *Geſne-*

censitum, neutiquam dubito. Sed *Tuæ claviculæ*, πληθηντικῶς, unde? Sane titulus, *die Heilige Geist-Kunst*, blasphemus est, &, quanquam de clavicula ipsa nihil mihi boni honestique pollicear, statim tamen, ut fumum fucumque subodoratus sum, obstupui steteruntque comæ. *Claviculas* igitur Tuas ab Alchymiæ studioso editas esse, pag. 1. finis docet. (17) P. 2. media, dicitur de VII. mysterio minori, quod adducat *ad intelligendos veteres novosque Scripturæ interpretes, faciatque, ut quis dici possit verus γραμματεὺς.* Atqui interpretes Scripturæ tum nondum scripserant, & si recte colligo, neque erant γραμματεῖς. P. 3. dicitur lin. 6. quod per Theosophiam gen-

Gesnero nunquam visam, sed plane recentioris hominis pullum esse, certus sum.

17.) Siquidem primum inter *VII. Mysteria media* locum tribuit *Alchymiæ*, sive *Metallorum mutationi, nemini nisi singulari Dei gratia electo, revelatæ.* Parallela sunt, quando pag. 8. inter virtutes Spiritus Aratron sive Saturni, laudatur *scientia transformandi metalla*, item quan-

gentilium idola minora fuerint operata. (18) Qui ita, mi Salomo? Tuo enim tempore incipiebat demum oraculum Dodonæum, Delphicum etiam posterius erat. Quomodo ergo Salomon dicto loco ista oracula *fuisse* scribere potest? Unde eadem pagina Spiritus Olympici? Lingua Olympica quid, quam Græca? Produnt illa futilitatem hominis, qui Græcam Hebraicamque linguam discernere sane non potuit, alioqui sane ex *Olympica lingua Hebraica nomina* non produxisset. Sed p. 4. intuere, Amice, & videbis

quando p. 11. ob *facultatem aurum argentumque producendi*, prædicatur Dæmonium Ophiel, & pag. 13. expressis verbis monetur, *ope Mercurii vivi omnia reliqua metalla in purissimum obryzum, momenti spatio transmutari posse. &c.*

18) Verba sunt in *divisione Theosophiæ quarta*: Die andere Art dieser Geist-Kunst ist/ welche ihre Würckung treibet mit den Vögeln der bösen Geister / als da gewesen sind/ die durch die kleinen Heydnischen Abgötter gewircket haben.

palpapisque mangonium, ubi ait auctor, non sane Salomo, sed *Luppius* ille ineptulus, aut ii, quos exscripsit, *Hagith* angelum, ab anno Christi cIɔccccx. domini inchoasse, idque *EVNDEM CONTINVATVRVM* donec numerus æræ Dionysiacæ, multo sane tempore post Salomonem inventæ, cIɔIɔcccc. sit in fastis futurus. *Fine ejusdem paginæ*, contra Patrum Theologorumque sententias, angelos, Sodomorum vastatores, creatos esse angelos judicavit. Pag. 6. loca e Novo Instrumento allegantur, sane a Salomone, si is auctor esset, nullatenus in medium proferenda. (19) Sed & *libri Tobiæ* mentio fit, P. 7. Pag. 8. de Mi-

19.) Neque vero, ut ingenue denique quod res est, fatear, id mihi voluisse ineptus Compilator videtur, Salomonem ipsum scripti hujus, quale nunc habemus, Autorem esse: verum plurima ex Regis istius libris in hunc suum foetum translata fuisse, hoc est, quod Lectoribus persuasum cupit. Alioqui nimis turpiter se in omni pagina dedisset Autor, cum vix Paragraphus sit, qui non sequius sæculum arguens, neotericum calamum prodat.

Mida fabulam veram esse putat, eosque, qui μῦθον esse reputant, graviter increpuit. Quis de Salomone credat, Midæ exemplum productum, cujus quippe nomen non magis quam Aesopi, ne fando quidem audivit? *Pagina* 9. ait, *Bethorem*, seu Jovem, *die Pentecostes sive Lunæ die* evocandum esse. Viden' contradictionem in adjecto? nisi autor feriam tamen pentecostalem secundam intellexerit. P. 10. mentio incidit *des Erichtags*, cui *dies Martis* respondeat. Ista phrasis a Sveonibus & Danis est profecta, & mirum, si non septentrio plura ejusmodi portenta pepererit. Legiones etiam Spirituum, eadem pagina memoratæ e *N. Testamenti* charactere repetendæ sunt. *P. 12. Philosophi* nomen memoratur, quod saltim Interpres, cum Salomonis tempore hoc nomen nec dum auditum fuerit, fugere debebat. *P. 13.* ubique in precibus phrases N. Tti apertissimæ occurrunt, & *Iesus* nominatur, cujus nomen proprium Salomoni ut reor, absconditum fuit Pag. 14. *Ahabi* meminit, multo post Salomonem tempore Israelitarum regis. *Eadem* Sybillas Ponti-

ficibus Maximis non tantum æquiparat, sed etiam præponit, & *Diaboli* meminit, quem *Scriptura V. T. Satanæ* fere, aut alio nomine appellavit. P. 15. Loca *V. T.* post Salomonem scripta, & *N. T.* compluria citantur. *Eadem* prodit se auctor, vixisse *post captam CPolim*, ubi ait: *vver nun ein rechtgläubiger Christ vväre, der möchte die Geistfürsten des Vngerlands, Constantinopel &c. beruffen, und ihnen befehlen, dass sie das Türkische Regiment abstellen, und die Deutschen Keyser vviederum dran sezeten. Eadem pagina, Cornu Theosophico-Pneumaticum,* (20) quod *Neapoli* fuit, suæ claviculæ præponere arbitratur. Viden' affanias? P. 17. *Danielis* Salomone posterioris, mentio injicitur. Denique cautiones P. 18. numeris V. & VI. dictæ,

20) Addit etiam *gemmam & librum*, his verbis: Wenn Jemand den Edelgestein/ das Buch und geist-kündige Horn/ so ein Geistkündiger aus dem Neapolischen Geistkündiger Schatz hinweggenommen/ könte zuwege bringen/ der möchte gar leichtlich ein einiger oberster Herr der gantzen Welt werden.

ctæ, ſatis demonſtrant, Salomonem non eſſe auctorem. Si enim auctor fuiſſet, aut ut idololatra fuiſſet; Atqui ibi idololatria prohibetur: aut ut amicus Dei; Atqui totus iſte liber contrarium demonſtrat. Ergo fuit alius impoſtor; tertium certe non datur. De *Appendice* nihil addo, in quo *myſterium SS. Trinitatis* in *V. T.* inter diſciplinam arcani numeratum, manifeſte traditur,(21)& alia a Theologia plane abhorrentia, enarrantur. Habes recenſionem libri plane fanatici, & fatui, cui enarrando piget ſane bonas aliquas horas impendiſſe, & de quo negocio vererer, niſi in Dei honorem vindicandum ſuſcepiſſem, ne Deo gravem aliquando rationem ſim redditurus. Adeo ab omnibus ejusmodi, vel legendi tantum, cum anguis ille veterator lateat, plane abhorreo! De reliquis libellis, illi additis, cum judicium de illis meum non petieris, manum conſulto abſtinui.

21)Scribens: Alle Dinge ſind dreyfach. GOtt iſt dreyfältig/ als Vater/ Sohn und Heil. Geiſt. Caro, Affectus & Ratio &c.

Legat benevolus Lector.

P. 606. Caſtelvetrius pro Caſtelvretius.

P. 613. ἐρωτοπαιγνίου pro ἐρωταπαιγνίου.

P. 650. Thryllitius pro Thryllitſchius.

Pag. 613. vero, poſt verba: *vixiſſe volunt*, textui inſerat:(no. 14.) Plura addenda & emendenda ad calcem Faſciculi quinti ablegamus.